انهيءَ باري ۾ گهڻي قدر التجا ڪيائين. حضور اقدس جن جنّن جي بادشاهه ۽ انجي لشڪر کي مريد ڪيو. جنّن جي بادشاهه پنهنجي هڪ امير کي ڪيترن هزارن جنّن سان حضور اقدس جي خدمت ۾ رهڻ لاءِ موڪليو. وري هفته کان پوءِ جمعه جي ڏينهن پاڻ به اچي خدمت ۾ حاضر ٿيو. هيءُ اُهو جنّن جو بادشاهه آهي جنهن عالم باعمل مولانا عبدالرحمٰن کي حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جي مبعوث ٿيڻ جي خبر ڏني هُئي" جنهن جو احوال اشارةً اڳ گذري آيو هت به اُن جو مختصر ذڪر ڪندس" اڪثر جنّ حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه جي خدمت ۾ باطني سلوڪ حاصل ڪرڻ لاءِ رهيا پيا هوندا هوا. جنّ جنّن کي سندن بادشاهه حضور اقدس جي خدمت ۾ جن پوءِ هو سڀيئي حضور جن جا مريد ٿيا. حضور اقدس جن انهن کي خانقاهه ۽ حويلي پاڪ جي چوڌاري رهڻ لاءِ جاءِ ڏني ۽ اڄ تائين جيڪي جنّ حضرات سرهند ۾ سڳورن جي محله ۾ ٿا رهن انهن جنّن جا اولاد آهن. جنّن جي بادشاهه جيڪي جنّ درگاهه جي خدمت لاءِ موڪليا هوا سي ان محلي جا نگهبان آهن ۽ محله ۾ ڪنهن کي به ايذاءُ نٿا ڏين نه ڪنهن ٻئي کي ايذاءُ ڪرڻ ٿا ڏين.

٢ هڪ ڀيري حضرات ڪرامين جي خاندان پاڪ ۾ شادي هئي اتفاقاً حضرات ۾ هڪ شخص منهنجي ڀي ڇت هيوڏ نائين ته ڪيترين عورتون گڏ ٿيل آهن جي سڀ ايون ڳائن ۽ خوشيون پيون ڪن دريافت ڪرڻ ڪلين معلوم ٿيو ته اهي جنّن جون عورتون آهن انهيءَ حضرت انهن عورتن کان پڇيو ته اوهان ڇو ٿيون سڀ ڳايو. عرض ڪيائون ته مرشد جي اولاد جي شادي آهي تنهن ڪري خوشي ٿيون ڪريون. حضور اقدس خواجه امام رباني ۽ حضرت امام معصوم رضي الله تعالیٰ عنهما جي روضن پاڪن جي چوگرد گهڻا صالح جنّ رهن ٿا ته انهن عبادت جي سعادت حاصل ڪرڻ لاءِ اهڙا اهليا ڪئي آهي جيئن پيدا ٿا ٿين کي عبادت ڪندي ڏسڻ ۾ آيا آهن.

مولانا عبدالرحمٰن واري واعظ ڪيل قصه[1] جو بيان

روضة القيوميه ۾ آهي ته هي مولانا پنهنجي زماني جو جيد عالم ۽ صالحن جو سردار هو. فرمائي ٿو ته "هڪ ڀيري اڪبرآباد (آگره) کان دهلي ٿي آيس، اتفاق سان هڪ منزل تي مونکي پيٽ ۾ سور پيو، لاچار اتي جهنگ ۾ رهي پيس. مونکي رفيق ڇڏي ويا ۽ آگوڻ هر هر قضا حاجت جي خيال لاءِ ٿي اٿيس، نيٺ رات پئجي وئي. ان جهنگ ۾ و ڄهو هڪ قتل جاءِ هئي. سڀئي پوڙ ڪري اتي وڃي رهيس. اڌ رات گذرڻ تي هڪ وڏي فوج ڏسڻ ۾ آئي جا هن قتل جاءِ جي

[1] هي قصه، حضرت امام رباني مجدد الف ثاني جي وجود مسعود بابت اڳين اوليائن جي پيشنگوئين جي بيان ۾ روضة القيوميه مترجم اردو صفحه ٤٣ اندر تفصيل سان بيان ٿيل آهي.

ڏٺو ته اچي پهتي ۽ نهايت عاليشان فرش وڇايا ٿون ۽ ان فرش تي هڪ تخت اچي رکيائون
ھن کان پوءِ هڪ نوجوان اچي اُن تخت تي ويٺو ۽ هزارين آدمي اُنجي چوڌاري ادب سان
بيٺا. آخر معلوم ٿيم ته هي جنن جي بادشاه جي فوج آهي تنهن تي مونکي گهڻون خوف ٿيو
ايتري ۾ جنن جي بادشاه چيو ته "معلوم ٿوٿئي ته هتي اسان جي قوم کان سواءِ ڪو ٻئي قوم جو
فرد آهي". تنهن مونکي پڪڙي بادشاه وٽ وٺي ويا بادشاه پڇيو ته "ڪير آهين؟" چيم ته
آدم جي اولاد مان هڪ مولوي ماڻهون آهيان". تنهن تي چيائين ته "اسين به مسلمان
آهيون، ٻئي مضمون علمي بيان ڪرته اسين تنهنجي علم کان فائدو وٺون." مون ٻئي جيڪي شئون
۽ فقه جا مسئلا ۽ اهل سنّت جماعت جي عقيدن جي متعلق بيان ڪيو، جنهن تي مون چيم ته
هن وقت ۾ اسانجو علم دين بالڪل ڪمزور ٿي ويو آهي". بادشاه پڇيو ته ڇو؟، مون چيو ته
"اسانجو بادشاه ڪافر آهي" (يعني اڪبر بادشاه ڪافر هو جو سجدو وغيره ڪرائيندو هو
جنهنجو ذڪر مٿي گذريو) تنهن تي چيائين ته "اسين به انهي بابت ۾ ان بادشاه کان سخت
ناراض آهيون ۽ اسانکي پنهنجي علم مان معلوم ٿيو آهي ته هڪ شخص پيدا ٿيڻ وارو آهي جنهنجي
برڪت سان الله تعالىٰ ڪفر جي اونداهي کي سنّت نبوي صلى الله عليه وسلم جي نور سان
هٽائيندو ۽ ان جو طريقو اُمّت جي ڪُل ولين کان نرالو هوندو، انهي هلت چلت اقوال
افعال سنّت نبوي صلى الله عليه وعلىٰ آله واصحابه وسلم جا تابع هوندا، انجو طريقو
مشرق کان مغرب تائين پکڙجي ويندو ۽ قيامت تائين قائم رهندو. توهين ضرور ان مرد جي
زيارت ڪندا ". ______ مولانا عبدالرحمٰن انهي ڏينهن کان وٺي حضرت مجدّد الف
ثاني رضي الله تعالىٰ عنه جو معتقد ٿيو، نيٺ مجدّد ۽ قيوميّت جي پهرين سال ۾ قدم بوسي
کان مشرف ٿيو. سبحان الله! ان جنن انسانن جي پيشوا غوث اهل الارض والسماء برگزيده
ايزد رحمان حضرت مجدّد مهربان رضي الله تعالىٰ عنه جا، جا انسان، جا حيوان، جا
جن ڪيتري قدر ثناخوان ٿي چڪا آهن. بي شڪ حضرت فاروق اعظم رضي الله تعالىٰ عنه
جي گهراڻي کان اهڙي شاخ روشني ڏار الله جل وعلا ظاهر فرمائي، جنهن سڄي دنيا
سڄي جهان کي گمراهي ۽ شرڪ جي اونداهيءَ کان نجات ڏني. ولله در من قال في شانهٖ قدس سره

هَيْهَاتَ لِلْاِنْسَانِ شَرْحُ ثَنَائِهٖ   مَعَ كَوْنِ بَعْضِهِمْ لِبَعْضٍ مُسْعِدًا

انسان جي طاقت کان ٻاهر آهي جو حضرت مجدّد جي تعريف بيان ڪري سگهي، باوجود انهي جو هڪ ٻئي جا مددگار ٿين

يَا خَيْرَ فَرْعٍ ثَابِتٍ مِّنْ دَوْحَةٍ ... تَنْمِيْ اِلَى فَارُوْقِ نَجْمِ الْمُقْتَدٰى

اي چڱن ۾ چڱي شاخ، اُن وڻ جي پاڙ مان ڦٽل، جا منسوب آهي حضرت فاروق اعظم جي طرف، جو عمر پيشوا هو

لَمَّا وُلِدْتَ وَشَمْسُ وَجْهِكَ اَشْرَقَتْ ... فَلَكَانَ يَوْمَئِذٍ بَدَا صُبْحُ الْهُدٰى

جڏهن تون پيدا ٿئين ۽ اوهانجي رخ انور جو سج چمڪيو، تڏهن بي شڪ انهي ڏينهن هدايت جو صبح ظاهر ٿيو

وَبِنُوْرِهَا ظُلَمُ الضَّلَالِ تَقَشَّعَتْ ... وَظَلَامُ رِجْسِ الشِّرْكِ جَاءَ مُشَرَّدَا

اُن نور آفتاب کان گمراهي جون انڌاريون دفع ٿيون، ۽ شرڪ جي انڌاريءَ پليدي تڙ جي وئي

قَدْ كُنْتَ نُوْرَ اللّٰهِ بَيْنَ عِبَادِهٖ ... فَبِكَ اهْتَدٰى مِنْهُمْ اِلَيْهِ مَنِ اهْتَدٰى

اوهين خدا جا نور هوا ان جي ٻانهن جي وچ ۾، پوءِ اوهانجي سبب ڪري ٻانهن مان جنهن هدايت وارا ٿيا

بِكَ جَاءَ اُسُّ الْغَيِّ مُقْتَلِعًا كَمَا ... بِكَ جَاءَ بُنْيَانُ الرَّشَادِ مُشَيَّدَا

اوهانجي اچڻ جي سبب ڪري گمراهي جو بنياد پاڙان پٽجي ويو، اهڙيءَ طرح اوهانجي وسيلي سان هدايت جو بنياد محڪم ٿيا

جَمَّعْتَ بَيْنَ شَرِيْعَةٍ وَّطَرِيْقَةٍ ... فَاَتَيْتَ فِيْ كُلٍّ هُمَامًا مُّرْشِدَا

شريعت ۽ طريقت ٻنهي کي اوهان حاصل ڪيو، پوءِ اوهين شريعت وارن خواه طريقت وارن جا سردار ٿيو

وَسَعَيْتَ فِيْ تَخْلِيْصِ كُلٍّ مِّنْهُمَا ... فَهُمَا بِذَالِكَ تَاَلَّقَا وَتَجَدَّدَا

اوهان انهن ٻنهي جي خالص ڪرڻ ۾ ڪوشش ڪئي، تڏهن ٻئي ٻنهي، شريعت ۽ طريقت چمڪڻ لڳا ۽ تازا ٿيا

جَدَّدْتَ مُنْدَرِسَ الرُّسُوْمِ لِدِيْنِنَا ... وَكَفٰى لِمَرْءٍ اَنْ يَّكُوْنَ مُجَدِّدَا

اسانجي دين جا ڌڪيل نيشان اوهان تازا ڪيا ۽ ڪافي آهي انسان لاءِ ڪمال جيت ٿئي مجدد جو خطاب ملي

امير، وزير، شاه، گدا حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي مريدي کان مشرف ٿي جناب رسول پاڪ صاحب لولاڪ صلى الله عليه وآله واصحابه وسلم جي شريعت جي تابعداري ۾ سرگرم رهيا، مگر افسوس! جو هن وقت تائين هندستان جو بادشاه جهانگير گهر جي نعمت کان مشرف نه هو. حالانڪ سرهند شريف کي ٻين ملڪن وارن عاليشان شفاخانو باطني بيمارين لاءِ سمجهي دل جان جي اخلاص سان حضور جن ڏي اچي سند ن نظر اڪسير اثر جي وسيلي سان ڪمال ايمان جي صحت وٺي چڱا ڀلا ٿي ويندا هوا ءِ زماني، زبان حال سان زماني وارن کي علامه حافظ محمد جان قدس سره جا شعر پڙهي ٻڌايا.

(آندل صفحي تان) بن حضرت خواجه صبغة الله بن حضرت خواجه محمد معصوم عروة الوثقىٰ بن حضرت امام رباني مجدد الف ثاني قدس الله تعالى اسرارهم، جي مشهور درگاه آهي - هي حضرت شڪارپور ۽ سرهند بن حضرات جو مورث اعلى آهي (باقي ص ١٨٩)

فِي الْهِنْدِ إِنِّي لَا أَرَى لَكَ بُقْعَةً فِيهَا شِفَا   إِلَّا وَتَأْتِي يَا فَتَى سَرْهِنْدَ مِنْ بُلْدَانِهِ

هندستان ۾ ڪا اهڙي جاءِ نه ٿو ڏسان جنهن ۾ تنهنجي شفا هجي، مگر جي تون اي جوان سرهند شهر ۾ اچين

فَهُنَاكَ تَظْفَرُ بِالْمُنَى وَلِيَسْتَقِيمَ قَلْبُكَ بِالدَّوَا   يَشْفِيكَ مِنْ أَلَمِ الْهَوَى تُحْيِيكَ مِنْ أَشْجَانِهِ

پوءِ اتي تون ڪامياب ٿيندين پنهنجي مقصدن ۾ ۽ تنهنجي دل کي دوا، شفا ڏيندو توکي عشق جي ڏک کان، جيئاريندو توکي ان جي غمن کان

سَقْيًا لَهَا مِنْ تُرْبَةٍ نَفَحَاتُ مِسْكٍ دُونَهُ   وَغَمَامُ رِضْوَانِ الْإِلٰهِ عَلَيْهِ فِي هَطَلَانِهِ

خدا ان مٽي کي سيراب ڪري، اهڙي مٽي جو مشڪ جون خوشبوئون ان کان گهٽ آهن. الله تعالى جي رضامندي جو ڪڪر ان تي وسندڙ آهي

فِيهَا مَصَابِيحُ الدُّجَى فِيهَا دَرَارِي الْهُدَى   مِنْ أَنْجُمٍ أَنْوَارُهَا كَالْبَدْرِ فِي لَمَعَانِهِ

ان ۾ انڌيرن جا ڏيئا آهن ان ۾ ستارا هدايت جا آهن، اهڙا ستارا جو نور انهن جا چوڏهين جي چنڊ وانگر چمڪندڙ آهي

فِيهَا كَوَاكِبُ حُجِبَتْ بِحِجَابِ طِيبِ تُرَابِهَا   وَالنُّورُ مِنْهَا دَائِمًا فِي الْخَلْقِ فِي فَيَضَانِهِ

ان ۾ اهڙا ستارا آهن، جو خاڪ جي حجاب کان محجوب آهن، ۽ هميشه نور انهن کان ماڻهن ۾ فياض ٿي وهي رهيو

أَمَّا الَّذِي كَالشَّمْسِ فِيمَا بَيْنَهَا فَهُوَ الَّذِي   فِي السَّمَاءِ فَخَارُهَا بِمَقَامِهِ وَمَكَانِهِ

پر اها هستي جو انهن جي وچ ۾ سج وانگر آهي، اها هستي اها آهي جو جنهن جي آسمان ۾ وڏائي پنهنجي درجي ۽ مرتبي

اَلشَّيْخُ أَحْمَدُ فِي الْوَرَى ذَاكَ الْإِمَامُ الْمُقْتَدَى   مَنْ كَانَ قُطْبَ أَوَانِهِ مَنْ كَانَ فَرْدَ زَمَانِهِ

يعني حضرت شيخ احمد (قدس سره) جو خلق ۾ امام مقتدا هو، جو پنهنجي وقت جو قطب، جو پنهنجي زماني جو يگانو هو.

سچ چيو اٿن ته گهر جي اڳيان وهندڙ پاڻي جو قدر نه ٿيندو آهي پوءِ ڀل ته اهو آب ڪوثر هجي. لَا قَدْرَ لِلْمَاءِ الَّذِي دَامَ جَارِيًا   عَلَى بَابِ إِنْسَانٍ وَإِنْ كَانَ كَوْثَرَا

اڪبر بادشاهه جي مرڻ ۾ ماڻهون خوش هوا، ڇو جو جڏهن اڪبر مري ويو ته ان جي سندس پٽ جهانگير بڻيو ۽ اهڙيون بدرسمون جهڙوڪ نه وڏي سجدو ڪرڻ ۽ غيره نه ڇڏيون. "اَلنَّاسُ عَلَى دِيْنِ مُلُوْكِهِمْ" واري اصول موجب هندستان جا گهڻا ماڻهو بدگمراهي ۾ هوا. جيئن ته دکن طرف هڪ شاعر پنهنجو تخلص ڪفري رکيو ۽ سامهاڻي ۾ هڪ خطيب چئن يارن سڳورن جي تعريف خطبي ۾ پڙهڻ ڇڏي ڏني. حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جن آية ڪريمه "لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ۝" ڏانهن متوجه ٿي بلڪل گهٽي نظر ۾ گذاريندا هوا ۽ ڪمال اتباع سنت محمدي صلى الله عليه وسلم جي ڪري سندن وجود مسعود ۾ "حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝" جو اطلاق ڪماحقه موجود هو. سندن متوجه هوڻ ڪري ڪي من اسلام کان خارج نه ٿيا انهي سبب ڪري جتي

ڪفري تخلص وارو شاعر رهندو هو، ان شهر جي حاڪم ڏانهن لکيائون ته "شاعر کي گهرائي انکان اهو تخلص ڇڏايو" ۽ سامانيءَ جي رئيس ڏانهن لکي موڪليائون ته "اوهان چالاڪيءَ سين ياران سڳورن جا نالا خطبي ۾ پڙهڻ ڇڏي ڏنا آهن ۽ آئنده ائين نه ڪجو اگرچه نالا پاڪ خطبي ۾ داخل نه آهن پر جڏهن ته دين جا مخالف گهڻا ٿي پيا آهن ۽ باطل مذهب پکڙجي ويا آهن انهيءَ ڪري ضروري آهي ته اهي نالا پاڪ وصفن سان خطبي ۾ پڙهڻ گهرجن". سنڌن سڀني مڪتوبات شريف اسلام جي اشاعت ڪرڻ تي دلالت ڪري رهيا آهي. مخالفن، خصوصًا اهل تشيع جي رد ۾ رسالا تحرير فرمايا ٿون. افسوس! جو جهانگير بادشاهه جو وڏو وزير به شيعه مذهب جو هو ۽ نور جهان بيگم جا اصل ايران جي هئي انجو مذهب به اهيو ئي هو تنهن ڪري بادشاهه جي طبع جو لاڙو به انهيءَ مذهب ڏانهن هو. ان سواءِ هو اهڙو ته سودائي مزاج وارو هو جو ڪنهن به باطل مذهب واري سان صحبت بعد گويا انهيءَ مذهب جو ٿي پوي. ٻگ نظر ائين ٿيو جيئن ته روضة القيوميه ۾ مفصل بيان آهي. اگرچه وڏا وڏا امير حضور اقدس جن جا مريد هوا جهڙوڪ، خان خانان، خان اعظم خان جهان لوڌي، سڪندر خان لوڌي، تربيت خان، سيد صدر جهان، اسلام خان قاسم خان، جباري خان، مهابت خان، دريا خان، مرتضیٰ خان، ۽ ٻيا. مگر حضور اقدس جن جو خيال مبارڪ هو ته ڪنهن به طرح بادشاهه بدرسمن جي مرض کان آزاد ٿي اسلام تي قابو رهي ۽ هدايت واري وٺي.

— هندستان جي مريدن جڏهن ڏٺو ته پيءُ کان پوءِ به جهانگير نه سڌريو ته هنن حضور جن جي خدمت ۾ اچي عرض ڪيائون ته ڪفر جي رسمن جو غلبو ڏسي اسين عاجز ٿي پيا آهيون. پاڻ فرمايائون ته جيستائين اسين پنهنجي نفس تي تڪليف نه سهنداسون تيستائين خلق خدا جي هن بلا کان نه ڇٽندي.

حضور جن جو شيخ بديع الدين قدس سره
کي لشڪر جي هدايت لاءِ موڪلڻ

— هن کان پوءِ شيخ بديع الدين قدس سره کي حضور جن خلافت کان مشرف فرمائي جهانگير جي لشڪر ۾ موڪليو ۽ موڪلڻ وقت ان کي فرمايائون ته "تو کي بادشاهي فوج ادب سان

پيش ايندي ۽ تنھنجي غلامي قبول ڪندي ۽ ڪابہ تڪليف نہ ڏيندي تہ دلگير نہ ٿج پر صورت ۾ توکي بہ تڪليف پھچندي ۽ اسين بہ تڪليف ھيٺ ايندا سون". آخر شيخ صاحب حڪم موجب وڃي لشڪر ۾ پهتو اتي سندس قبوليت عام ٿي ۽ ڪيترن شاهي وڏن ڪامورن سندس مريدي قبول ڪئي، هزارين لشڪر جا آدمي مريد ٿيڻ لڳا. ڏهاڙي ايتري قدر خلق جو گوڙ ٿيندو هو جو وڏن وڏن اميرن کي بہ شيخ جي زيارت مشڪل سان نصيب ٿي سگهندي هئي. حضور قدس مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه جا مخالف حسد ۽ حسرت جي باهہ ۾ ٻرهٽي وانگر سڙندا هوا. انهيءَ وچ ۾ شيخ صاحب ڪنهن محتاج کي وزير آصف جاه[1] جي ڏي اعتماد الدوله ڏانهن سفارش لکي ڏني پر ان ۾ لقب اهڙي قسم جا لکيائين جيئن ڪو ادنیٰ دوست ماڻهون ڏانهن لکي. وزير جي ڏي شيخ صاحب جي لکڻ تي محتاج جو ڪم پورو ڪري ڏنو پر اتفاق سان انهيءَ وقت آصف جاه اچي نڪتو ۽ شيخ صاحب جو خط پڙهي چوڻ لڳو تہ "هي لکندڙ ڪير آهي؟ جو اسان ڏانهن هڙن گهٽ القابن سان خط لکي". حاضرين مان ڪنهن چيو تہ "شيخ صاحب لکيو آهي". پوءِ پڇيائين تہ "ڪنهن جو مريد آهي" ان چيو تہ "حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه جو مريد آهي". وزير شيطان نظير، حضرت پيران پير مجدد ميرو رضي الله تعالیٰ عنه جو نالو پاڪ ٻڌي نانگ وانگر وچڙ ۽ ڪوڙ جڙ لڳو سندس دماغ مان عداوت جا دونهان نڪرڻ لڳا. هن ڪان اڳي حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه سان پوري دشمني هئس. ڇو تہ هي دين متين جو وڏو دشمن هو. حضرت فاروق اعظم رضي الله تعالیٰ عنه جي جگر گوشہ جي هدايت جي نور ڪان سارو ملڪ روشن ٿيو، هن منحوس لاءِ دل تي وڏو داغ هو، جيئن چمڙو هميشہ هن ۾ راضي هوندو آهي تہ سدائين ملڪ ۾ انڌار وهجي تيئن هي خبيث بہ راضي هو تہ پڻ ملڪ ۾ اونداهي رهي. مگر جو نور الله جل وعلا ٻرندڙ ڪري ڪنهن ڦوڪ ڏيڻ سان هرگز هرگز وسامي نٿو سگهي. يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۝

جيئن حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جي مجدديت ۽ بين پلائن جي انوار جو خلق ۾ شهرو ڏينو ٿيندو ويو تيئن بين حاسدن جو عموماً ۽ هن جو خصوصاً حسد جو مرض

---

[1] ڪن ڪتابن ۾ آصف جاه بجاءِ آصف الدوله لکيل آهي

وڌندو ويندو: فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيْمٌ بِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ ○ . تنهن ڪري هن پيشگوئيءَ جا هي مضمون پورا ٿيڻ لڳا ۽ رسول مقبول صلي الله عليه وسلم جون شاهديون اوليائن ڪرامن رضوان الله تعالیٰ عليهم اجمعين جاري هوندا رهيا پورا ٿيندا هوا، دين جي تجديد ۾ ڪمال ڪوشش ڪرڻ ڪري حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جو رتبو وڌي ويو جو ٻين بزرگان سابقين کان فائق ۽ بلند ٿيڻو هو. "لا تبديل لڪلمات الله" حق ۽ صحيح آهي.

حضرت زبدة العارفين عمدة السالڪين عالم باعمل ڪامل مڪمل خواجه محمد جان قدس سره حضرت مجدد الف ثاني جي مدح ۾ چاند چڱو فرمايو آهي.

مَوْلَى الْبَرِيَّةِ كُلِّهَا وَعِمَادُهُمْ صَدْرُ الْوَرٰى شَرَفُ الْأَنَامِ مُجَدِّدًا آهن
تمام مخلوقات جا سردار ۽ انهن جا معتمد عليه آهن مخلوقات جا صدر نشين پيارا ماڻهن جا عزت ڏيندڙ

فَخْرُ الْكِرَامِ وَقُدْوَةٌ لِقِيَامِهِمْ زَيْنُ الْخَلِيْقَةِ مُقْتَدٰى دِيْنِ الْهُدٰى
بزرگن جو فخر ۽ بزرگن جي جماعت جا اڳواڻ، مخلوق جو سينگار ۽ دين هدیٰ جا امام آهن

بُرْهَانُ وَجْهِ اللهِ بَعْدَ ظُهُوْرِهِ وَمَصُوْنُ سِرٍّ قَبْلَ أَنْ يَتَوَلَّدَا ظاهرا
پنهنجي ظهور کان بعد خداوند تعالیٰ جي ذات جا روشن دليل هوا، پنهنجي ولادت کان اڳي ڳجها محفوظ

نَطَقَ الزَّمَانُ بِبَاهِرٍ مِّنْ فَضْلِهِ وَأَقَرَّ جَهْرًا إِذْ دَعَاهُ مُجَدِّدَا
سندن غالب فضيلت ۽ بزرگيءَ تي زمانو ڳالهائي چڪو ۽ ان جو ظاهر اقرار ڪيائين، جڏهن ته ان کي مجدد سڏيائين

مَلَأَ الْعَوَالِمَ نُوْرُهُ وَضِيَاؤُهُ لَمَّا أَتٰى وَجَلَا الظَّلَامَ وَبَدَّدَا
سندن نور ۽ روشني ساري جهان کي ڀري ڇڏيو، جڏهن پاڻ دنيا ۾ آيا اونداهي کي ڪڍي ڇڏيائون ۽ ماڻهن تتر ڪيا

كَمْ مِّنْ فَضَائِلَ لَا يُقَادَرُ قَدْرُهَا أَوْلَاهُ مَوْلَانَا فَصَارَ مُحَسَّدَا
ڪيترين اهڙين فضيلتن جن جي قدر جو اندازو نه ڪيو وڃي، اسان جي مولا حقيقي کين ڏنيون جنهن ڪري احسان ڪيا

بِشَمَائِلٍ طَابَتْ وَجَلَّتْ قِيْلُهَا عَنْ أَنْ يَكُوْنَ مُبَيَّنًا وَّمُعَدَّدَا آهي
اهڙن خصلتن سان جو سٺيون ٿيون ۽ جن جو قدر ۽ حصو هن کان مٿاهون آهي جو بيان ڪيو وڃي ۽ شمار

حَتّٰى تَسَامٰى الْأَوَّلِيْنَ بِأَسْرِهِمْ رَغْمًا لِأَنْفِ الْجَاحِدِيْنَ تَبَلُّدًا
ايتري قدر جو پاڻ اڳين بزرگن سڀني کان فائق ۽ بلند ٿي ويا، انهن ماڻهن جي خلاف جو بيوقوفي

کان انهن جا منڪر آهن

آخر رئيس الشياطين امام الحاسدين هڪ ڏينهن گهڻي حسد ڪان
وچ ۾ وليءَ بادشاه کي چوڻ لڳو ته "سرهند جي شهر ۾ پير شيخ احمد مجدد الف ثاني،
وٽ هڪ لک پهلوان زره پوش جنگي سوار موجود آهن ۽ ايران، توران، بدخشان
۽ ٻين ملڪن جا بادشاه ان جا مريد ٿي چڪا آهن. انهيءَ پير صاحب کي بادشاهي
هٿ ڪرڻ جي خواهش آهي ۽ ايتري طاقت وارو آهي جو اڄ لشڪر گڏ ڪري ته
ايترا ماڻهو گڏ ڪري سگهي ٿو جو هوند گڏ ڪري يا اينده ٿا بادشاه نه گڏ ڪري
سگهن. اڳوڻي وقت ۾ شاه اسماعيل نالي فقير هو تنهن به مريدن جا ٻارهن هزار
گڏ ڪري ايران جي بادشاهي تي قبضو ڪيو هو. جي هن پير به ماڻهو گڏ ڪيا ته پوءِ
ان سان ٺهي سگهڻ بالڪل مشڪل ٿيندو تنهن ڪري ڪنهن علاج ڪرڻ گهرجي،
پر يا ٿين هي رت بحال ڪرڻ گهرجي ته جيڪي لشڪر جا ماڻهو خواه ٻيا انهيءَ پير صاحب
رحيني حضرت مجدد الف ثاني، جي خليفي شيخ بديع الدين وٽ آمد رفت ڪن انهن
کي روڪڻ گهرجي جيئن آئنده شيخ بديع الدين وٽ ڪو به اچ وڃ نه ڪري. هن کان
پوءِ ان پير صاحب (مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه) کي گهرائي پنهنجو مطيع ڪرڻ گهرجي
جي فرمان نه مڃي ته پوءِ ان کي قيد ڪرڻ گهرجي". بي وقوف بادشاه وزير جي انهن
ابلد فريب وارين ڳالهين تي ڪن ڏيئي حڪم ڪيو ته "هن کان پوءِ ڪو به شخص شيخ بديع الدين
ڏانهن آمد رفت نه ڪري". هي حڪم ٻڌي ڪن ضعيف اعتقاد وارن ماڻهن اچ وڃ
بند ڪئي ۽ ڪي لڪ چپ ۾ ايندا ويندا هوا، باقي جيڪي سچي اعتقاد وارا هوا سي بالڪل
ظاهر، ٻنان لڪ جي شيخ صاحب جي خدمت ۾ ايندا ويندا هوا، رات ڏينهن حضرت
مجدد الف ثاني جو ذڪر بادشاه وٽ ٿيڻ لڳو. گهٽين ۽ بازارن، شهرن ۽ ڳوٺن
۾ بلڪ هندستان جي سموري بادشاهي ۾ مجدد الف ثاني جو نالو ورد زبان اعليٰ ادنيٰ
جي وات ۾ ٿيڻ لڳو، چونته هندستان ۾ هن خليفي صاحب کان سواءِ ٻيا به ڪيترا
خلفاء پکڙيل هوا. بادشاه، جاسوس مقرر ڪيا، جي هر وقت حضرت مجدد الف ثاني رضي
الله تعالیٰ عنه ۽ سندن خليفن جي خبرن کان ڪيس واقف ڪندا رهن. شيخ بديع الدين
صاحب، اهي مجددي معرفتون جي عام نه هونديون هيون سي به ماڻهن کي ٻڌائيندو
هو. دين جي دشمنن انهن معرفتن جو بيان بادشاه کي هن طرح ورجي ڪيو ته حضرت مجدد

الف ثانيءَ، پاڻ کي اعليٰ رتبي وارو ۽ ٻوڪو نائي ۽ پنهنجي مريدن کي جناب پيغمبر خدا صلي الله عليه وسلم جي اصحابن سان برابر ٿو سمجهي. اهڙي طرح ڪمينو، نالائق دين جو دشمن بادشاهه وٽ حضور اقدس جي باري ۾ واهيات بڪندو هو. لشڪر مان جيڪو شخص شيخ صاحب جي خدمت ۾ حاضر ٿيندو هو ته اهو بادشاهي ڏوهه هيٺ ايندو هو. شيخ صاحب ماڻهن کي روڪيندو هو ته "مون وٽ نه اچو ڇو ته هت اچڻ سبب اوهانکي بادشاهه کان تڪليف ٿي پهچي". شيخ صاحب بالڪل پريشان ٿي حضور اقدسؒ ۾ عريضو عرض ڪيو.

شيخ بديع الدين جو حضور اقدسؒ ۾ عريضو لکڻ ۽ ان جو ڪيس جواب ملڻ

شيخ بديع الدين بالڪل پريشان ٿي حضور اقدس ۾ عريضو لکيو، جنهن ۾ سموري حقيقت بيان ڪري پڇائين ۽ عرض ڪيائين ته موکي ڪرامت جي طاقت عنايت ٿئي. حضور اقدس کيس جواب ۾ تسليٰ ڏني ۽ سخت تاڪيد لکيو ته "تون مستقل مزاج ٿي رهه منهنجي حڪم کان سواءِ شاهي لشڪر کي نه ڇڏج ۽ جيڪي اوهان ڪرامات جي باري ۾ لکيو آهي سو ڪرامات جا منتظر ٿيو ان شاءَ الله تعاليٰ اوهان کان ڪرامات صادر ٿينديون". هن کان پوءِ شيخ صاحب کان بالڪل گهڻيون ئي ڪرامتون صادر ٿيون جيئن ته هڪ ڀيري هڪ امير شيخ صاحب جي خدمت ۾ آيو ڪيس فرمايائون ته "هن فساد کي ڪنهن به طرح هٽايو". ان ٻيائي برگشته رهڻ ڪري جواب ڏنو ته مون ۾ اها اميد نه رک، جا ڳالهه اوهان وٽ ٿئي ته هوندي اها هن وقت ٿي وڃي بادشاهه کي ٻڌائيندس، تنهن تي شيخ صاحب سخت ناراض ٿي فرمايو ته "جيڪڏهن اوهين پنهنجي دعويٰ ۾ سچا آهيو ۽ منهنجي مرشد حضرت مجدد الف ثانيءَ جو بارگاهِ الاهي ۾ اهو قرب حاصل آهي جيڪو اسان جي اعتقاد ۾ آهي ته پوءِ الله تعاليٰ توکي اهڙي ڳالهه ڪرڻ تائين مهلت نه ڏيندو ۽ جلد اهڙي مصيبت ۾ گرفتار ٿيندين جنهن کان ڇٽي نه سگهندين. اهو خر جڏهن بادشاهه وٽ پهتو ۽ سجدي ڪرڻ کان پوءِ بدگوئي جي نيت سان حضرت مجدد الف ثانيءَ جو نالو پاڪ وٺڻ لڳو ته انهيءَ وقت ان کي اهڙو ته پيٽ ۾ سور پيو جو چهري جو رنگ هاڻي جي ويس ۽ زبان بند ٿي ويس، تخت

جي اڳيان ليٽڻ لڳو. پنهنجي هٿن سان مٿو پٽڻ لڳو ۽ انهيءَ طرح ڦٿڪي مري ”تي داخل في النار“ ٿيو. جڏهن مخالفن هيءَ حالت ڏٺي ته شيخ صاحب کي جادوگر چوڻ لڳا. وڌيڪ بي تدبير شيطان نظير مخالفان دين ۽ منافقان بي يقين سان گڏجي لڪي ڇپي ۾ حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جي باري ۾ صلاحون ۽ مشورا ڪندا هوندا ته ساڻن ڇا ڪرڻ گهرجي، ڪن راءِ ڏني ته ”کين نظربند ڪرڻ گهرجي“ ڏينهن سان لاڳيتو ڪندا ته هڪ شخص، جو دل جان سان حضور اقدس جو معتقد هو ان احساس ڪيو ته حضرت شيخ بديع الدين کي وڃي ٻڌائي، شيخ صاحب ارادو ڪيو ته حضور اقدس ۾ هي احوال عرض ڪري، مگر بادشاهه جي سخت روڪ هئي ته سرهند ڏانهن هتان ڪنهن به قسم جي خط وڪتابت نه ٿئي، تنهنڪري عريضه نه لکي سگهيو، انهيءَ ڪري شيخ صاحب پاڻ سرهند شريف روانو ٿيو جڏهن خدمت ۾ پهتو تڏهن حضور اقدس جن مٿس سخت ناراض ٿيا ۽ فرمايائون ته ”اسان توکي ڪيترو نه تاڪيد ڪيو هو ته اسان جي اجازت کان سواءِ نه اچج هي تو کان خطائي وئي، خير جيڪي ٿيو سو ٿيو ۽ تون هاڻي اوڏانهن موٽي نه وڃ“. شيخ صاحب سمجهو ته حضور اقدس جن ڪاڏهن جي موٽڻ روڪيو آهي، چڱون آهي ته موٽي وڃان. نيٺ بنان اجازت شاهي لشڪر ۾ ويو شيخ صاحب جي موٽي اچڻ جي ڳالهه دشمنن بادشاهه کي پهچائي ۽ هي گمان ظاهر ڪيائون ته لشڪر وارن ۽ ڪامورن جي پاران شيخ صاحب پنهنجي مرشد کي انهن جا انجام اقرار پهچائي ڏيو هو. ورري پنهنجي مرشد (مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه) جا پيغام لشڪر کي آڻي ڏنا اٿس.

حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه کي خدائي الهام ٿيڻ

— سال سن ۱۶ هين ۾ قيوميت جي مذڪور آهي ته حضور اقدس جناب قطب الاقطاب خواجه امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه کي الهام ٿيو ته ”جيستائين تون پنهنجي نفس تي تڪليف نه سهندين تيستائين دين متين جي نه تازگي ٿيندي ۽ نه ڪفر جي انڌاري سنت نبوي صلي الله عليه وسلم جي روشني سان مٽبي ۽ نه دين کي فروغ ۽ زينت حاصل ٿيندي ۽ خلق هدايت کان محروم رهجي ويندي جي اوهان کي انهيءَ دين جي سڌاري جو ڳالهيون خيال ۾ هجن ته تڪليفون سهو جيئن اڳيان نبي سڳورا ڪافرن کان تڪليفون سهندا هوا ۽ پوءِ انهن جي دين کي پورو رواج ٿيندو رهيو. نبين اولوالعزمن صلي الله عليهم وسلم

تي لازم هوندو آهي ته ڪافرن سان جهاد ڪن ۽ انهن اين ائين کي برداشت ڪن ۽ توهانکي معلوم آهي ته جناب رسول مقبول صلي الله عليه وسلم ڪيترين ڪافرن جون تڪليفون سهيون. انهن کان سواءِ حق تعاليٰ جي عظمت ۽ جلالت جا ڪي اسما اهڙا آهن جو ٻيا تڪليفن سهڻ جي، انهن جو سير نٿو ڪري سگهي. اوهان لاءِ ضروري آهي ته پيغمبري سنت جو استعمال پنهنجي حق ۾ ڪريو." هن الهام کان بعد قضائي پروردگار تي راضي ٿي انهي مصيبت سهڻ جا منتظر رهيا ۽ رات ڏينهن اهو شوق هوندو هو ته اسان تي اهڙا تڪليف اچي ڪڏهن ايندي؟ پنهنجن مريدن ۽ خليفن کي به انهي الهام کان واقف ڪري انهن کي صبر ۽ تحمل ڪرڻ جو تاڪيد ڪيائون.

حضور اقدس رح جي باري ۾
بادشاه جي ڳجهي ڪچهري

معلوم ٿي چڪو ته بادشاه، وزير جي چوڻ تي حضور اقدس رح ڏانهن بدگمان ٿي پيو هو. هڪ ڀيرو وزير جي تحرڪ سان هڪ ڪچهري ٿي جنهن ۾ دين جا دشمن به گڏ ٿيا هوا. انهن مان ڪن بادشاه کي هيءَ صلاح ڏني ته حضور اقدس رضي الله عنه کي مريدن سوڌو قتل ڪرائڻ گهرجي ۽ بفحواءِ آيت "وَاِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لِيُثْبِتُوْكَ اَوْ يَقْتُلُوْكَ اَوْ يُخْرِجُوْكَ ط وَيَمْكُرُوْنَ وَيَمْكُرُ اللّٰهُ ط وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمٰكِرِيْنَ ٥" سوره انفال رکوع ڪن صلاح ڪارن حضور اقدس جي باري ۾ هيءَ راءِ ڏني ته کين هندستان مان ڪڍي ڇڏجي. جڏهن ته حضور اقدس رح اتباع سنت محمدي علي صاحبها الصلواة والتحية جا پورا عاشق هوا تنهن ڪري کين به مٿين آيت واري محمدي پيروي نصيب ٿي. وزير کي قتل ڪرائڻ واري راءِ پسند نه آئي ۽ چوڻ لڳو ته "لشڪر جا گهڻا سپاهي ۽ آفيسر انهيءَ سرهندي پيرصاحب جا مريد آهن. جي اسان جي ڳالهين جي جاچ ڪندا رهن ٿا. جيڪڏهن کين شهيد ڪرائبو ته فوج جون ستون مقرر ڪندا اسون ته سندس مريدن فوجين کي خبر پئجي ويندي جنهن ڪري وڏي فساد جو امڪان آهي." —— اهڙي طرح وزير کي حضور اقدس رح جي ملڪ نيڪال واري ڳالهه به پسند نه آئي ۽ چوڻ لڳو ته "انهيءَ پيرصاحب سرهندي (مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ) جي خوش بياني ايتري قدر آهي جو هو جتي به ويندو اتي ماڻهو متاثر

عاشق ٿي پوندا. وڌيڪ ڳالهه ڇا آهي ته ٻين ملڪن جا بادشاهه به گهڻو ڪري سندن مريد آهن ۽ سموري جهان ۾ سندس خليفا پکڙجي ويا آهن ۽ هر ملڪ جا بي شمار ماڻهو سندس طريقي ۾ داخل آهن. جڏهن انهن کي خبر پوندي ته اسان جي مرشد کي ملڪ نيڪالي ملي آهي ته ڏهن ضرور عوض وٺڻ لاءِ تيار ٿيندا. توران ۽ خراسان جا بادشاهه، انجام ۾ آهن. اهي به پنهنجي مرشد جي ننگ ناموس لاءِ ضرور ٻين بادشاهن سان هڪ مڪ ٿي ويندا ۽ هندستان جا امير به باغي ٿي انهن سان ملي ويندا ۽ ساري جهان جا ماڻهو اسان جا دشمن ٿي پوندا پوءِ ته هي مسئلو تمام مشڪل ٿي پوندو. تنهن تي بادشاهه چيو ته "پلا ڇا ڪرڻ گهرجي"؟ وزير شيطان چيو ته "جيڪي وڏا وڏا ڪامورا ۽ فوجي آفيسر حضور جن جا مريد آهن انهن کي پري پري جي حدن تي بدلي ڪري ڇڏڻ گهرجي پوءِ پير صاحب سرهندي کي سندس خلفائن سوڌو گهرائي انهن کي اڪبري رسمن (سجدي ڪرڻ وغيره) بجاءِ آڻڻ لاءِ چئجي جي مڃيائون ته بهتر نه ته پوءِ پير صاحب (مجدد الف ثاني) کي اهڙي انتظام ۾ سختي سان قيد ڪرڻ گهرجي جو اُتي انجا مريد ۽ مخلص نه پهچي سگهن. جڏهن قيد جي سختي ڏسندو ته ڏهن جيڪي چونداسونس سو ضرور مڃيندو. جيڪڏهن هندستاني امير شورش ڪندا ته اسين پير صاحب کي انهي خليفن سوڌو قتل ڪري ڇڏينداسون تنهن کان پوءِ باغين سان سمجهي پونداسون جڏهن انهن جو مرشد قتل ٿيو ته ڏهن هنن کي مقابلي ڪرڻ جي طاقت نه رهندي ۽ ته اهڙو زور وارو ڪو بيو خليفو ٿي سگهندو آخر لاچار ٿي پوندا ۽ پنهنجي مرشد جي ماتم ۾ ويهي رهندا. انهي وچ ۾ ٻين ولايتن جا خلفاءِ ايندا ته اسان به انهن سان ظاهري طرح ماتم ۾ ڀائي ٿينداسون ۽ چونداسون ته اسان مان آهي جو ڪنهن دشمن حضور جن کي شهيد ڪيو آهي ۽ ڪجهه ماڻهو مارائڻ جا لائق پير صاحب جي عوض ۾ انهن جي روبروءِ قتل ڪرائينداسون، پير صاحب جي مزار شريف تمام گهڻي خرچ سان ٺهرائينداسون ۽ سندن هندستاني مريدن کي بي شمار رپيا ۽ جاگيرون ڏينداسون ۽ سندن ٻين ملڪن وارن خليفن ۽ انهن جي مريدن ڏانهن عذر خواهي جي خطن سان گڏ تحفا موڪلينداسون ۽ جڏهن ٻاهرين ولايتن جا ماڻهو پير صاحب جي فاتحه خواني لاءِ ايندا ته ڏهن هندستان جي حدن ۾ هر منزل تي انهن جي مهمان نوازي جو پورو بندوبست ڪري سندن مرشد

حي شهيد ٿيڻ جو گھڻو ڏک ڪندا اسون. آخر انهن جي دلين مان عداوت نڪري
وينديون ۽ اسان سان محبت رکندا. سموري مجلس وارن کي ورير شيطان
نظير جي اها اصلاح بالڪل پسند آئي ۽ انکي آفرين چيائون. ٻئي ڏينهن تي اهي ڪلمو
۽ آفيسر جي حضور اقدس جا مريد هوا تن کي بادشاهه گرائي سر دار ۽ جاڳيرا تا
ڏئي پرڳڻي پري حدن تي بدلي جا حڪم ڏنائين جڏهن انهن جي پهچڻ جا خط ولتس
آيا تڏهن کوفين دارو طرفيو اختيار ڪيائين

بادشاهه جو ڪوفن وانگر حضور اقدس ڏانهن خط لکڻ

عاموري جي بدلين بعد بادشاهه حضور اقدس ڏانهن هن مضمون جو
عريضه لکيو ته "اسانکي اوهان ۽ اوهانجي خليفن جي زيارت جو بالڪل گھڻو شوق آهي
اميد ته جناب جن قدم رنجه فرمائي، پنهنجي ديدار فيض آثار کان مشڪور فرمائيندا".
۽ هن سان گڏ سرهند شريف جي ظاهري حاڪم جي نالي خط لکيائين ته پي انتها ڪوشش
ڪري حضرت پير صاحب کي هيڏانهن روانو ڪج. بادشاهه پنهنجي ماڻهو کي زباني
هيئن به چيو هو ته "حضرت کي ڏالف ثاني جي متعلقين مان جئين ٿئي کو به نه رهي"
حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جن خط پهچڻ شرط سفر جي تياري ڪئي
۽ پنهنجن فرزندن حضرت خواجه محمد سعيد ۽ حضرت امام محمد معصوم رضي الله
تعالى عنهما کي خفيه طور ڪوهستان ڏانهن موڪليائون. دشمنن جي تقاضا جي
باوجود، حضور جن صاحبزادن جي هلڻ ۾ مصلحت نه ڏٺي. موڪلائڻ وقت سندن
اهل عيال ۽ ٻين آدمين فڪر ۽ ڏک ظاهر ڪيو پر حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جن
سڀني کي تسلي ڏني ۽ صبر جي وصيت فرمائي ارشاد ڪيائون ته "رڳو هڪ سال مون
لاءِ هي تڪليف رهندي پوءِ آرام ٿيندو، خاطر جمع رکو". آخر ٻارن اهل عيال کان
موڪلائي پنجن مريدن سان روانا ٿيا حالانڪ ان وقت هڪ هزار جيترا سو خليفا درگاهه
شريف تي موجود هوا. بادشاهه حضور اقدس جي تشريف آوري جي خبر ٻڌي، پنهنجن سيني
اميرن کي استقبال لاءِ موڪليو ۽ پنهنجي خاص تنبو جي پر سان حضور اقدس جو تنبو

ڪونه آيو. سنڌ ۽ خليفن ۽ مريدن لاءِ جدا جدا تنبو هڻايا ويا هئا. وزير بدضمير حضرت جن جي بادشاهه سان ملاقات لاءِ اهڙو وقت مقرر ڪيو جنهن وقت بادشاهه نشي ۾ الوٽ هو. تنهن کان سواءِ ڪجهه ناراض به هو.

بادشاهه جا ٻه وقت مقرر هوندا هئا هڪ خوشي جو، جنهن وقت شراب پيئندو هو ۽ خلق کي انعام ۽ اڪرام ڏيندو هو، ٻيو نشي جو، جنهن وقت ناراض هوندو هو ان وقت خلق تي تمام گهڻو ظلم ڪندو هو. جنهن وقت حضور اقدس جن رضي الله تعالى عنه وٽس تشريف فرمايا ان وقت بادشاهه انانيت ۾ پاڻ پاڻ) جي تخت تي آنا ربڪم الاعلى جو نعرو فرعون وانگر هڻي چڪو هو. ان وقت جو به انکي ڏسندو هو سو کيس سجدو ڪندو هو. جنهن حضرت موسوي سيرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه وٽس تشريف فرمائي ويا ان وقت ڪنهن به قسم جو ادب بجاءِ نه آندو ۽ نه ڪو سلام عليڪ به نه ڪيائون، وزير دل ۾ خوش ٿيو ته هاڻي بادشاهه پنهنجي عادت موجب ضرور حضور اقدس جي شهيد ڪرڻ لاءِ حڪم ڪندو. حضور اقدس جي خليفن ۽ مريدن اڳيئي رٿ ڪري ڇڏي هئي ته جي خدانخواسته حضور اقدس کي ڪا تڪليف پهتي ته پوءِ بادشاهه ۽ وزير ۽ ٻين سان هٿن جو صفايو ڪندا سون. پر بادشاهه ڪجهه نه ڪڇيو ۽ وزير حيران ٿي پيو فساد دل ۾ ناهي بادشاهه کي چوڻ لڳو ته هي اهو شخص آهي جو پاڻ کي سيني نبين کان ڀلو ٿو ڄاڻي

حضور اقدس رضي الله تعالى عنه
۽ بادشاهه جو پاڻ ۾ گفتگو

حضور جن پاڻ بادشاهه جي سوالن جي جواب ۾ فرمايو ته حضرت علي ڪرم الله وجهه، جو چوٿون خليفو آهي، ان حضرت کي جيڪي شرع جي حد کان زياده محبت ٿا رکن سي ان کي حضرت صديق اڪبر رضي الله تعالى عنه کان به ڀلو ٿا ڄاڻن حالانڪ حضرت صديق اڪبر رضي الله تعالى عنه انبياءَ عليهم الصلواة والسلام کان پوءِ بني نوع انسان کان افضل آهي. هزارن سالن کان وٺي اسين انهن ٻن نعمتن جي منهن تي پليتي سان پير پاڻ هڻي رهيا آهيون راهوا شاهه حضور اقدس جن وزير ڏانهن ڪيو جو ته اهو به شيعو هو، حضور جن جو هي سالم "رد رافضي" مطالع

ڪري ڇڪو هو جتان وزير کي دشمني جاڳي هئي) هن کان پوءِ فرمايائون ته "منهنجي نزديڪ هڪ ادب يعني مستحب جو ڇڏڻ گناهه ڪبيري وانگر آهي، پوءِ اهڙي ڳالهه ڪئي ڪري سگهندس جا قرآن شريف ۽ حديث شريف جي مخالف هجي. يعني آئون ڪهڙي طرح پاڻ کي نبين سڳورن سان مٽ يا ويجهڪ چوندس. حالانڪ الله تعالىٰ جون بي شمار نعمتون منهنجي حق ۾ وارد ٿيون آهن سي به منهنجي لاءِ منهنجي جنس وارن کان ممتاز ٿيڻ جو سبب آهن. نبين سڳورن جي جنس پاڪ ته بالڪل اعلىٰ آهي. انهي ڳالهه تي ڪو به عقل سليم وارو ويت نٿو ڪري سگهي"

بادشاه چيو ته بي شڪ مون جيئن اوهانکي سمجهيو ٿي اوهان اهڙا ئي صالح ۽ متقي آهيو. اوهان کان اهل حق جي مخالفت نٿي ٿي آهي. بادشاه جو اهو گفتگو ٻڌي وزير سڙي ڪارو ڏانگي جي تري جهڙو ٿي ويو ۽ ڏٺائين ته منهنجو هي بدداءُ نه لڳو وزير بادشاه کي چوڻ لڳو ته هن پير صاحب ڪو به بادشاهي ادب بجاءِ نه ڪيو آهي، تنهن تي بادشاه سوالي حضور اقدس کي چيو ته اوهان ڇو نه شاهي آداب بجاءِ آندا حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه فرمايو ته اڄ تائين مون سواءِ خدا ۽ رسول جي ڪنهن جو به اهڙو ادب بجاءِ نه آندو آهي. اسان اسلامي طريقه موجب جڏهن پاڻ ۾ ملندا آهيون ته السلام عليڪم چوندا آهيون. مونکي معلوم هو ته توهين سلام جو جواب نه ڏيندا انهن ڪري مون سلام به نه ڪيو". بادشاه چيو ته مونکي سجدو ڪريو. حضور اقدس جن بالڪل ڏمر جي فرمايو ته مون سواءِ خدا جي نه سجدو ڪيو آهي ۽ نه ڪندس. اهڙي ڳالهه مونکي نه چئو". وزير بادشاه فرعون جاه چيو ته مونکي سجدو ڪرڻ ضرور تو کان سجدو ڪرائيندس. حضور اقدس جن فرمايو ته تون هرگز هرگز مونکان پاڻ کي سجدو نه ڪرائي سگهندين. مولوي عبدالرحمٰن مفتي جو حضور اقدس جن جو قديمي مخلص ۽ مريد هو ۽ اتي حاضر هو. حضور ۾ عرض ڪرڻ لڳو ته هن جهڙي حالت ۾ اوهانکي سجدو ڪرڻ ضروري آهي. حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه فرمايو ته اها فتوىٰ اوهان مولوين لاءِ آهي ۽ مون لاءِ نه آهي. هن نبين سڳورن ۽ سندن صحابن خدا جل وعلا جي واٽ ۾ پنهنجا ساهه قربان ڪيا سو آئون پنهنجي سنت ماثوره کي ڇڏي ديني واٽ ۾ مسئلو ڏيندس. تنهن تي بادشاه چيو ته اوهان رڳو مونکي ٿورو

نوڙايو، ٻيا آداب اوهانکي معاف آهن، ڇو ته مونکي شرم ٿو اچي. مان اهو حڪم ڪري چڪو آهيان، اڄ تائين منهنجي حڪم ڪان ڪنهن به انڪار نه ڪيو آهي. حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن فرمايو ته "آئون انهي ڪري هرگز مٿو به نه نوائيندس". بادشاهه پنهنجن ٻن ٽن خاص مقربن کي چيو ته هن پير صاحب جي مٿي کي وٺي ڪري ڪجهه قدر نوڙايو پوءِ انکي زر ۽ تحفا ڏئي موڪل ڏيو. ته هڪ جتا بت جهڙو پهلوان بهادر اميرن اُٿيا جن حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي سر مبارڪ کي ڪجهه نوڙائڻ گهريو. ڪيترائي زور ڏنائون مگر ڪجهه نه ڪري سگهيا. حالانڪ حضور اقدس جن بالڪل نازڪ اندام هوا ۽ سندن گردن مبارڪ بالڪل باريڪ هو. اميرن به ايتري قدر زور ڏنو هو جو حضور اقدس جن جي نڪ مان رت نڪري پيو. هڪ نسخه ۾ ڏنل ته اميرن جي نڪ مان رت نڪتو والله اعلم.

حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي نگاهه، جا آسمان ڏانهن هئي، سا ڦيرائي نه سگهيا. هن کان پوءِ بادشاهه چيو ته هن پير صاحب کي هن ننڍي دروازه مان وٺي اچو جو منهنجي سامهون آهي، ڪين لنگهڻ وقت ضرور مٿو نوڙائڻو پوندو. حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن دروازي مان لنگهڻ وقت اول پنهنجو قدم مبارڪ ڪيائون پوءِ مٿي کي ٻاهر ئين پاسي لاڙي داخل ٿيا. وزير بادشاهه کي چوڻ لڳو ته ڏسو پير صاحب ڪهڙو اشارو ڪري چڪو آهي ته "تنهنجي جت ۽ تخت ۽ بادشاهي کي پنهنجن پيرن هيٺان لتاڙيندس". جڏهن هت اوهانجي درٻار ۾ ايترو تڪبر ڏيکاري رهيو آهي ته پوءِ ٻاهر الائي ڪهڙا افساد مچائيندو جنجو علاج مشڪل ٿي پوندو ورِي اهڙو وقت هٿ نه ايندو. هاڻي پير صاحب کي قيد ڪرڻ گهرجي نه ته پوءِ هٿ هڻڻا پوندا. بادشاهه وزير جي چوڻ تي مجبور ٿي حضور اقدس يوسف زماني مُجَدِّدُ الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي قيد ڪرڻ لاءِ راضي ٿيو

حضور اقدس جي ديدار ڪرڻ سان هڪ راجا
بت پرست جيل جي آفيسر جو مسلمان ٿيڻ

هندستان جو هڪ وڏو راجا، جو بُت پرست هو انهي مجلس ۾ حاضر هو. جڏهن انهيءَ حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي استقامت ۽ استقلال جو

مشاهدو ڪيو ته هو سندن تصرف سان انهي سيني مان ڪفر جي اونداهي ڪافور ٿي وئي ۽ نور اسلام سان انهي دل روشن ٿي پئي.

اهو نومسلم وري پير کي چوڻ لڳو ته هن پير کي مون وٽ قيد رکو ڇوته منهنجو خيال ڪيو ته هي ڪافر آهي ضرور. پير صاحب کي قيد ۾ سختي سان رکندو ته هن کري ڪين انهي حوالي ڪيائين. جڏهن حضرت اقدس جن اتي پهتا ته هن ان نومسلم نهايت تعظيم ۽ تڪريم سان حضور جن کي رکيو ۽ پنهنجن سيني متعلقين سوڌو مريد ٿيو. صبح شام حلقي ۽ مراقبي ۾ حاضر ٿيڻ لڳو. پهرين طالبن کي بر حضور اقدس اڳين مقرر ٿيل وقتن مطابق توجه ڏيڻ شروع ڪيو. پوءِ ته ڪيترين جماعتون اچي مريد ٿيڻ لڳيون. قيد خانو هڪ گلزار جنت ٿي پيو ۽ قيدي خدا جي محبت ۾ قيد ٿي پيا. رات ڏينهن فيض جو هنگامو گرم ٿيو. جڏهن اها خبر وزير شيطان نظير کي پهتي ته هن بادشاه کي چيائين ته متان ڪو فساد ٿي پوي، هن پير صاحب کي اهڙي قلعي ۾ نظربند ڪرڻ گهرجي جو حفاظت ۾ بي نظير هجي. آخر بادشاه حضور اقدس جن کي قلعي گواليار ڏانهن دهلي کان ٢١٤ ميلن پنڌ تي، ٽڪري تي هو، موڪلڻ لاءِ حڪم ڪيو. الغرض حضور انور جن کي سمورن خليفن مريدن سوڌو گواليار پهچايو ويو ۽ ان قلعي جي سنترين ۽ جيلرن کي تاڪيد ٿيو ته قلعي ۾ اندر وڃڻ جي ڪنهن کي به اجازت نه ڏني وڃي. جيتري سختي ٿي سگهي پير صاحب ۽ انهي خليفن کي ڏيڻ ۾ اچي. ان آنسوائي وزير ته خاص طرح انهي سختي رکڻ لاءِ پنهنجو هڪ مائٽ به موڪليو جو بالڪل بد خلق ۽ شقي القلب هو.

حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه

جو گواليار جي قلعي ۾ پهچڻ

جڏهن سلطان الاولياء ملڪ الاصفياء قرة چشم مصطفىٰ هيڪل نوراني حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه جن قلعي گواليار ۾ پهتا ته هن قلعي جا حاڪم ۽ سنتري بادشاه ۽ وزير جي حڪم مطابق حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جن تي گهڻي سختي ڪرڻ لڳا. حضور اقدس جن سان جي خليفا همراه هوا تن جڏهن اها سختي ڏٺي ته سخت ناراض ٿي سنترن کي چوڻ لڳا ته اسان کي بادشاه قيد ڪري موڪليو

آهي، تنهنڪري اوهين اسانکي معمولي ماڻهو سمجهندا هوندؤ، مگر ياد رکو ته اسين حڪم الاهي
سان هت آيا آهيون. اسانجي مد نظر پيا ڪم ٿاهن. انهن جيئي خليفا سڳورا اڏامڻ جي نموني
ٽپ ڏئي ٿلهي جي پٿين تي چڙهي ويٺا ۽ چوڻ لڳا ته ڏسو اجهو هوا ۾ اسين پٽ کي ڇيري
ڦاڙي ناس ٿا ڪريون. بعضي خليفن ڪيترن ڪرامتن جو اظهار ڪيو، مگر حضور اقدس
رضي الله تعالیٰ عنه جن انهن کي دڙڪو ڏئي فرمايو ته "مون ۾ ڪرامتجي ظاهر ڪرڻ جي طاقت
ناهي ڇا؟ جو توهين ڪرامتون ڏيکارڻ لڳا آهيو. اسانجي هت اچڻ مان خاص مقصد
هيءَ آهي ته ايذائن کي سهون جو الاهي امر اهڙي طرح آهي". جڏهن سنيترن حضور
اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جي استقلال جي اها حالت ڏٺي ته تهن سڀئي پشيمان ٿي
توبه ڪرڻ لڳا ۽ حضور انور کان معافي گهريائون ته اسانکي حضور جي شان جي خبر نه
هئي، آخر سڀ مريد ٿيا.

جناب افسر اولياء سر دفتر اصفياء حضرت محبوب سبحاني قطب رباني حضرت
امام رباني يوسف زماني مُجَدِّدُ الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه جن قيد وارن ڏينهن ۾
الله تعالیٰ جو شڪر ادا ڪندا هوا ۽ فرمائيندا هوا ته هي مصيبت اسانجي نفس جي شامتن
جو نتيجو آهي انهي ڪري منهنجي باطني ترقي بالڪل گهٽجي ٿي آهي. قلعي وارن ماڻهن
شخص سندن حضور ۾ نظر بندي جو سبب پڇيو جواب ۾ فرمايائون ته اها اسانجي عملن
جي شامتن جو سبب آهي ۽ هي آيت پڙهيائون "مَا اَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيْبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ اَيْدِيْكُمْ"
حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جن جي عادت مبارڪ هئي ته پنهنجي هر عمل کي گهٽ
ڪري سمجهندا هوا ۽ پنهنجن مريدن کي فرمائيندا هوا ته نيڪ عمل کي خودپسندي
ايئن ئي برباد ڪري جيئين سڪل ڪاٺي کي باھ بسم ٿي ڪري. جيڪي ڏينهن حضور اقدس
جن نظر بند هوا، سواءِ حضور اقدس ۽ سندن فرزندن پاڪن رضي الله
تعالیٰ عنهم جي سمورن سالڪن ۽ اوليائن جون ترقيون بند ٿي ويون. حضور اقدس
رضي الله تعالیٰ عنه جا مخالف سندن نظر بند ٿيڻ تي خوشي مان ڪڇون نه ڪيندا هوا
۽ حضور پرنور جي حق ۾ ٺوڪون ڪندا هوا.

عاشقان بارگاه مجددي والهان دربار احمدي قدس الله تعالیٰ اسرارهم
دشمنن جون اجايون بڪواسون سهي نه سگهندا هوا. جيئن ته هڪڙي ڏينهن سندن

هڪ عاشق جان گداز حضور ۾ اهو قصو لکي عرض ڪيو، يعني پنهنجي قبض باطني جو احوال، خلق جي ملامت ۽ شڪايت پيش ڪيائين. حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جن انهيءَ جي جواب ۾ هڪ عجيب ارشاد نامو لکيو جو روضة القيوميه[1] ۾ بجنسه لکيل آهي جنهن ۾ عجيب معرفتون لکيون اٿن. انهن ڏينهن ۾ هڪ مڪتوب شريف پنهنجي خاص خليفه سيد مير محمد نعمان قدس سره ڏانهن موڪلي فرمايائون جو ان مڪتوب ۾ هدايت ۽ معرفت جا عجيب موتي، تڪليفن سهڻ جي باري ۾ فرمايا اٿن روضة القيوميه ۾ موجود آهن. راقم الحروف درپي اختصار جي آهي من شاء فليرجع اليها

حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي نظربندي ڪري، سنڌ ۾ خليفن، مريدن ۽ اهل عيال بالڪل گهٽين ۾ پئي گذاريو ته الائي ڪڏهن سنڌ ۾ آزادي ٿيندي جڏهن حد کان زياده انهن جو فڪر ڏنائون ته سيني کي تسلي جو ابي موڪليائون ته اوهان خاطر جمع رکو جنهن ڪملاءِ مون هن نظربندي کي قبول ڪيو هو الله تعالى پنهنجي ڪمال فضل ۽ ڪرم سان انجي سرانجام فرمايو آهي هاڻي جلد قيد کان آزادي ملندي ۽ خلق جي خبر ٻڌي بالڪل خوش ٿي.

هڪ اهل الله جو عجيب خواب ڏسڻ

حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي نظربندي جي ڏينهن ۾ سنڌ ۾ هڪ مخلص، هڪ اهل الله خواب ڏٺو ته مانهن جو هر طرف کان جماعتون دوڙنديون ٿيون اچن، مون پڇيو ته خير ته آهي جو ائين دوڙن ٿا؟ انهن چيو ته "حضرت شيخ احمد مجدد الف ثاني جن رضي الله تعالى عنه" هن پٿر جي قلعي ۾ نظربند آهن ۽ حضرت خاتم الرسل صلى الله عليه واله واصحابه وسلم سمورن اصحابن ڪرام رضي الله تعالى عنهم اجمعين سوڌا حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي خبر پرسي لاءِ تشريف فرما ٿيا آهن انهي ڪري هي سموري خلق انهي طرف دوڙندي پئي وڃي" آئون به انهن سان شامل ٿيس جو مون کي به آنحضرت صلى الله عليه واله واصحابه وسلم جي ديدار پرانوار جو شوق ٿيو. آئون جڏهن ان قلعي جي دروازي کي اوڏو پهتس ته ڏٺم ته مانهن جو گوڙ شور جهڪري ويو ۽ خلق صفون ٻڌي ويٺي رهي. گهڙي کان پوءِ شهر ۾ شور مچي ويو ته جناب سرور

[1] روضة القيوميه رڪن اول سال سورهون قيوميت.

صلي الله عليه وآله وصحابه وسلم جن حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالى
عنه کي قيد کان ڇڏايو آهي. فرمايائون ته جنهن ڪم لاءِ حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه
هي قيد قبول ڪيو هو، اهو ڪم الله تعالى سرانجام ڪيو. انهيءَ وچ ۾ منهنجي نظر هڪ سوار
تي پئي جنهن لاءِ چيائون ته حضرت عثمان بن عفان رضي الله تعالى عنه آهي ۽ انجي
پٺيان جناب پيغمبر خدا صلي الله عليه وسلم جن بيٺا آهن. مون حضرت عثمان رضي الله
تعالى عنه جي گوڏي مبارڪ تي هٿ رکي چمي ڏني ۽ محبت کان روئڻ لڳس. حضرت عثمان
رضي الله تعالى عنه مونکي فرمايو ته جڏهن به مونکي ياد ڪندين ته آءٌ اچي حاضر ٿيندس.
ايتري ۾ جاڳي پيس ۽ ڏٺم ته منهنجي اکين مان برسات وانگر لڙڪ وهي رهيا آهن

هندستان جي اميرن جي بغاوت

آخر اها نظربندي جي خبر حضور اقدس جي انهن مريدن کي پهتي جن کي
بادشاهه پري پري بدلي ڪري ڇڏيو هو، جيئن ته خان خانان کي دکن، مهابت خان
کي ڪابل، خان جهان کي مالوه ۽ خان اعظم کي گجرات. ته هو انهيءَ حد کان زياده
غمگين ٿيا ۽ بادشاهه سان جنگ ڪرڻ لاءِ هڪ ٻئي سان لکپڙهه ڪرڻ لڳا. آخر هيءَ صلاح
ٿي ته ڪابل جي حاڪم مهابت خان کي پنهنجو سردار مقرر ڪجي ۽ باقي ٻيا امير جي حضور
اقدس جن جا مريد آهن سي انکي فوج ۽ خزاني جي مدد ڪن. ان کانسواءِ بدخشان
خراسان ۽ توران جا بادشاهه، جي حضور اقدس جن جا مريد آهن تن کان به مدد
وٺڻ گهرجي. ذڪر ڪيل اميرن پوشيده طور خزانا ۽ فوجون ڪابل موڪليون
مهابت خان زور ڏئي ڪم پنهنجي ذمي کيو ۽ چڱي طرح انهيءَ ڪم ۾ مشغول ٿيا. ٻين
ولايتن جي بادشاهن کي جڏهن حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي نظربندي جي
خبر پئي ته گهڻو غمگين ٿيا. سڀني مهابت خان جي حتى المقدور مدد ڪئي ۽ هزارين
سپاهي ڪابل ۾ اچڻ لڳا. ڪابل ۽ پشاور جي گرد نواح جا مغل ۽ پٺاڻ، جي حضور
اقدس جن جا مريد هئا سي به مهابت خان سان اچي مليا. جڏهن مهابت خان
وٽ پورو بندوبست ٿيو ته هن باغي ٿي خطبي خواه سڪي مان بادشاهه جو نالو ڪڍي
ڇڏيائين. اها خبر بادشاهه ٻڌي ۽ وزير ابليس نظير ۽ ٻين اميرن کي گهرائي

صلاح مصلحت ڪري ڇڏيو. ڪن راءِ ڏني ته ٻهراڻين پير صاحب کي خليفن سوڌو قتل
ڪري پوءِ باغين جي بيخ ڪني ڪريون. وزير چيو ته هاڻوڪي وقت جي مصلحت نه آهي جو ته
مونکي پڪي طرح معلوم ٿيو آهي ته هندستان جو سمورو لشڪر بغاوت لاءِ تيار آهي
خراسان، بدخشان ۽ توران جا بادشاهه انهيءَ جي مدد ۾ آهن. هر روز انهن وٽان
هنن کي مدد پهچي رهي آهي ڪيترا مغل پٺاڻ به انهن سان مليا آهن. جي اهڙا
مصيبت اسان تي اچي پهتي ۽ دشمن به گهڻا اچي ويا ته پوءِ اهي شاهي لشڪر وارا
پير صاحب جا مريد به اسان جا دشمن ٿي پوندا اچي اڳيئي اهڙا اوڳڙه کولهي رهيا آهن
۽ پير صاحب جي آزاديءَ کي گادي تي ويهڻ ڏيندا، پوءِ ته اسان جو بچڻ مشڪل آهي.
چڱي صلاح هيءَ آهي ته مخالفن ڏانهن پيغام موڪليون ته "جي توهين فساد ڪندا
نه ياد رکو، توهان جي پير صاحب کي قتل ڪيو ويندو." پوءِ جي انهيءَ ڌڪ کي سان ڏجي
شورش بند ڪن نه بهتر، نه ته معتبر ماڻهن کي گواليار جي قلعي ۾ مقرر ڪري ڇڏجي
منهنجو ڪو عزيز هن ڪان اڳ اتي موجود آهي، انکي وري سخت تاڪيد ڪري ڇڏجي
ته پير صاحب کي وڏي احتياط سان نظر ۾ رکي. ٻاهرين ماڻهن کي اندر وڃڻ نه
ڏئي ۽ نه قلعي مان ڪنهن کي ٻاهر نڪرڻ ڏئي. هتي اسين مخالفن سان جنگ شروع
ڪريون ۽ آزمودگار ماڻهون لشڪر مان چونڊي لڙائي ۾ موڪليون ۽ انهن جي مدد
لاءِ خود بادشاهه کي موڪليون. جي فتح ڪئي سون ته پوءِ ڪنهن ڪان به اسين نه ماربا
سون ۽ جي شڪست ٿي ته پوءِ اسين هنن سان هرگز نه ٻچي سگهنداسون پوءِ انهي
صورت ۾ پير صاحب کي آزاد ڪري خدا عَزَّ وَجَلَّ ۽ رسول الله صلي الله عليه وسلم
جو نالو ۽ قرآن شريف ميڙ ڪي ويندا سون ته اسان جي ابتڙ ماڻهن کي نه ڇيڙن
پوءِ پير صاحب جي وسيلي سان مخالفن سان صلح ڪندا سون پوءِ پير صاحب ۽ انهن
کي عزت سان رکندا سون نه ته فساد جو انديشو رهندو. اها صلاح بادشاهه خواه
اميرن کي پسند آئي. وزير پنهنجا خاص ماڻهون هڪ هزار چٽان قلعي ۾ مقرر ڪيا
انهن مان اڪثر سندس ماڻهو هوا ڪين حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي
تڪليف ڏيڻ لاءِ گهڻو تاڪيد ڪيا ئين.

وزير جي ڀاءُ جو پنهنجن ساٿين سميت مريد ٿيڻ

مقلب القلوب جلّ جلاله انهن جي دلين جا قفل حضور اقدس جي توجّه سان کولي ڇڏيا جنهن ڪري ته وزير جو ڀاءُ پنهنجن ساٿين سوڌو حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جو مريد ٿيو. پر پنهنجي مريد ٿيڻ جي ڳالهه شاهي لشڪر کان لڪايائين. باڌشاهه کي چورائي موڪليائين ته اوهين خاطر جمع رکو آءٌ احتياط ۾ ڪجهه نه ڳالهائيندس.

باڌشاهه باغي سردارن ڏانهن پيغام موڪليو ته جي توهين شورش ڪندو ته اسين پير صاحب کي قتل ڪنداسون. هنن کي حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي فرمان موافق پڪي طرح سان معلوم هو ته باڌشاهه ڪين ڪنهن به قسم جي تڪليف نه پهچائي سگهندو. هن کان سواءِ قلعو به حضور اقدس جن جي قبضي ۾ اچي ويو هو ڇو ته قلعي وارا حضور جن جا مريد ٿي چڪا هوا جي باڌشاهه ڪيترا سال ڪوشش ڪري ها ته به قلعو هٿ نه ڪري سگهي ها. انهي سبب ڪري هنن باڌشاهه جي جوٽ جي ڪجهه به پرواهه نه ڪئي. باڌشاهه هڪ وڏو لشڪر وٺي جنگ جي ارادي سان ڪابل ڏانهن روانو ٿيو. هوڏانهن مهابت خان جو ٻيو ٽيهه هزار لشڪر پڻ مقابلي لاءِ تيار ٿيو. جنهن وقت باڌشاهه روانو ٿيو ته جيڪي به امير هندستان ۾ هوا، سي سڀئي باغي ٿي ويا. باڌشاهي نوڪرن کي پنهنجن پنهنجن علائقن مان لوڏي ڪڍي ڇڏيائون ۽ حضور اقدس مجدّد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي خدمت ۾ عريضو موڪليائون ته حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن قلعي کان ٻاهر نڪري تخت تي جلوه افروز ٿين. حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن فرمايو ته ”توهان جوابتري قدر شورش ٿا ڪريو، سو مونکي باڌشاهي جي ڪا خواهش نه آهي. مونکي ٻيا ڪم ملحوظ خاطر هوا جنهن واسطي مون چاهه ۽ خوشي سان هي نظربند ٿيڻ قبول ڪيو. جڏهن اِهو ڪم پورو ٿيندو ته توهان جي ڪوشش کان سواءِ هن قيد کان آزاد ٿيندس بهتر آهي ته اوهان انهيءَ شورش کان باز اچو ۽ پنهنجي باڌشاهه جا فرمان بردار ٿي رهو خاطر جمع رکو، آئون انشاء الله تعاليٰ عنقريب آزاد ٿيندس“. جڏهن اِها خبر فرحت اثر اميرن ٻڌي ته بغاوت کان باز آيا. جڏهن باڌشاهه منزلون ڪندو دريا جهلم تي پهتو

ته هو ڏانهن مهابت خان بد درياءَ جي پار واري ڪپڙي تنبو هڻايا. مهابت خان پنهنجو لشڪر، ڪوڪاڙي ڪوڪاڙي ڪري جڏهن بوهوا آئين ظاهر ڪيائين ته جڏهن لشڪر سنئين حڪم ڪان ٻاهر آهي رڳو ڪي تورا سوار وٽس رهيا ۽ بادشاه جي لشڪر ۾ جيڪي حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جا مريد هوا انهن مهابت خان جي اشاري تي مهابت خان تي حملو ڪيو. مهابت خان جڏهن اڳو بادشاه اڳي پنيان وڃڻ شروع ڪيو تنهن تي مهابت خان پڪاري سمورو لشڪر ڪٺو ڪري بادشاه کي چوڌاري وڪوڙي ويو. ڏهن ڏينهن تائين ڀرپاسي لشڪر سان پابند وبست ڪري ڇڏيو. جڏهن ڪيس بادشاه جي گرفتار ٿيڻ جي خبر پيئي ته ڏاڍو حيران ٿيو. ٻي ڪا واه نه ڏسي آخر وڃي مهابت خان کان معافي گهريائين. مهابت خان وزير تي سخت ناراض ٿيو ۽ ڪرڻي جو توبه ويرائي سندس مُنهن تي چاٽ هڻايائين ۽ ان اخبث کي چيائين ته هي ساري شرارت تنهنجي آهي. تو ئي حضور اقدس رضي الله تعالى عنه کي قيد ڪرايو ۽ هاڻي معافي ٿو گهرين وزير توبه ڪئي بادشاه به معافي گهري ۽ چون لڳو ته مون حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جو قدر نه سڃاتو جنهن ڪري مون کان هي گستاخي ٿي آهي. هاڻي پنهنجي ڪيل ڪرتوتن تي سخت پشيمان آهيان

هند جي اميرن جو خط مهابت خان کي پهچڻ

— انهي وچ ۾ مهابت خان کي خان خانان ۽ ٻين اميرن وتان خط پهچي ويا جن ۾ لکيل هو ته او هان فتني ۽ فساد کي ڇڏي ڏيو ۽ بادشاه جا فرمان بردار ٿي رهو. جو نه حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جن جو اسان کي اهڙو حڪم مبارڪ آهي، مهابت خان بادشاه کان حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي آزاد ڪرڻ جو انجام ورتو. پوءِ اُنهي سر جو نچاءُ ڪيائين. بادشاه ته دل سان انهي ڳالهه کي منظور ڪيو تنهن کان پوءِ مهابت خان بادشاه کي ڇڏي ڏنو ۽ ڪيس تخت تي ويهاري پاڻ هٿ ٻڌي اڳيان بيهي رهيو سواءِ سجدي جي ٻيا سڀ آداب بادشاهي جا بجاءِ آندائين ۽ پنهنجي قصور جي معافي گهريائين ۽ بادشاه کي خبر ڏنائين ته حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه او هان جي فرمان برداري لاءِ مون کي حڪم موڪليو آهي. بادشاه قصور معاف ڪري شاهاڻي مهربانين سان ڪيس شاهي خلعتن سان سرفراز فرمايو.

— بادشاه ٻه ڏينهن ۽ ڪن جي قول موجب ست ڏينهن تائين مهابت خان وٽ

نظر بند رهيو ۽ ڪن جي جوڙ موجب هن کان ٻه ٻ ياده وقت رهيو. ڪن تاريخ وارن جن بادشاهن جي حالات لکي آهي، بادشاهه جو درياءَ کان پار لنگهڻ ۽ مهابت خان جي هٿان گرفتار ٿيڻ ٻئي طرح سان بيان ڪيو آهي، پر صاحب روضة القيوميه جو لکيل ته هي قول، جو مٿي لکيو ويو آهي سو معتبر ماڻهن کان روايت ڪيو ويو آهي.

بادشاهه جو ڪشمير ڏانهن رخ ڪرڻ ۽ وزير بد تدبير جي خبث باطني

هن کان پوءِ بادشاهه ڪشمير ڏانهن رخ ڪيو. بادشاهه ۽ وزير حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي آزادي جو حڪم ڪين ڏنو هو پر وزير ابليس نظير پنهنجي خبث باطني کان حڪم جي تعميل ۾ دير ڪرائيندو هو. شهزادي شاهجهان ۽ نورجهان بيگم حضور اقدس جي آزادي لاءِ گهڻي ڪوشش ڪئي هئي. شاهزادي ته ڪيترا ڀيرا اُن کي چيو هو ته ”آءٌ ڏسان ٿو ته عنقريب پنهنجي بادشاهي تي ڏاڍي مصيبت نازل ٿيڻي آهي جو تو هان تمام اُمت جي وليُن کان وڏي پيلي حضرت مُجدِّد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي قيد ڪيو آهي ۽ دين ۽ دولت ٻنهي جي بار ۾ جيڪي ڳالهيون ڪري ٿو، سي نتيجي ۾ ڪين ڪُن گهرجي“. درحقيقت حضرت مُجدِّد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جو سير عظمت ۽ جلالت جي اسمن ۽ صفتن کان ايجاد ٿيو هو، تنهن کان سواءِ بعضي امور، جي دين ۽ اسلام جي رواج ڏيارڻ جي متعلق هوا، انهن جي خاطر حضور اقدس جن پنهنجي واسطي نظر بندي قبول ڪئي هئي، جنهن تائين اهي ڳالهيون ايجا حاصل نه ٿيون هيون، تنهن ڪري شهزادي جي ڪوشش ڪارگر نه ٿيندي هئي. شاهزادي شاهه جهان کي خاص هن ڪوشش جي واسطي الله جل جلاله حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي مريدن ۾ داخل ڪيو ۽ انکي ظاهري بادشاهي به عنايت فرمائي. ____ حضرت قيوم ثاني محصوم زماني خواجه عروة الوثقيٰ رضي الله تعاليٰ عنه جن فرمائيندا هوا ته ” اسين شاهجهان جا حق ادا ڪري نٿا سگهون. حضرت مُجدِّد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي طريقي مبارڪ ۾ جيڪي بدلخل آهن تن سيني تي انجو حق آهي“.

حضور اقدس جو سير جلالي پورو ٿيڻ ۽ کين الهام الاهي عطا ٿيڻ

حاصل ڪلام جڏهن الاهي جلالي تربيت حضرت قيوم اول مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کان پوري ٿيڻ واري ٿي ۽ جمالي پرورش جا آثار نمودار ٿيا تڏهن اهو وقت آيو جنهن ۾ الله تعاليٰ سنت نبوي صلى الله تعاليٰ عليه وآله واصحابه وسلم ۽ حنفي مذهب کي زيب ۽ زينت بخشي ۽ دين اسلام جو رواج ٿئي بدعت ۽ ڪفر جو انڌارو فنا ٿي وڃي. مذهبن ۽ طريقن ۾ جي خاميون هيون، سي سڀ سڌريون دفع ٿين، تڏهن حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي الهام ٿيو ته "جنهن ڪملاءِ تو پنهنجي واسطي نظر بندي قبول ڪئي هئي اهو ڪم اسان پنهنجي فضل ۽ ڪرم سان پورو ڪري ڇڏيو ۽ جو تنهنجو مقصد هو اهو اسان توکي عطا فرمايو. هاڻي تون قيد کان پاڻ کي آزاد ڪريو." حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن ان رحمتون شڪرانو جون ادا ڪيون ۽ هيءَ خوشخبري پنهنجن خليفن ۽ مريدن کي ٻڌايائون جنهن تي سڀ خوش ٿيا ۽ خدا جلّ وعلا جا شُڪر بجا آندائون

"مقامات" ۾ علامه سيد عبدالاحد بن مولوي غلام محمد لکي ٿو فرمائي ته "جڏهن سندن عمر مبارڪ پنجاهه ورهه کان وڌي هئي تڏهن پاڻ فرمائيندا هوا ته "ٿيو ڄاڻ ته هيءَ عمر ۾ قضا معلق آهي ڏسجي ته ڇا ٿو پيش اچي". ٻئي هنڌ طرح فرمائيندا هوا ته "هن رت تائين منهنجي پرورش جمالي طرح سان هئي مگر هن کان پوءِ خدا جلّ وعلا کي هي منظور آهي". جڏهن تائين جي ظهور بعد پاڻ گواليار جي قلعي ۾ قيد ڪيا ويا. مشائخن اهل يقين ۽ اوليائن صديقين تائين ته، جڏهن پاڻ قيد خاني ۾ هئا تڏهن ڪيترائي ڪافر ڪفار جي شاهي قيد خاني ۾ قيد هوا، سي سندن صحبت اڪسير خاصيت جي برڪت سان مسلمان ٿيا ۽ سوين آدمي سندن بيعت کان سرفراز ٿيا ۽ ولين جي درجي کي پهتا. حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن بادشاهه کي ڪڏهن به بد نه چيو

بلڪ فرمائيندا هوا ته جهانگير بادشاهه جي مون تي هٿ ته مون کي هاته هيترا

هن آدمي ديني نالائقن کان ڪيئن ٻهروڙين ٿا. ويچارا محروم رهجي وڃن ٿا.
پيو ته منهنجي مقامن جي ترقي هن نزول بلائن تي منحصر هئي هن کان سواءِ مونکي
ڪهڙي طرح ترقي ٿئي ها.“ [1]

حضرت اقدس جي تصرف سان شاهي تخت جو
اونڌو ٿي پوڻ بادشاه جي دل تي ڇانئجي هيبت جو غلبو

بيت — انهيءَ وچ ۾ هڪ رات بادشاه تخت تي ويٺو هو. سڀئي خاص ڪامورا ۽ دوست حاضر هوا، عيش جي مجلس گرم هئي اوچتو بادشاه پنهنجن ڪامورن ۽ خاص ماڻهن کي چيو ته ”حضرت شيخ احمد مجدد الف ثاني اِجهو اچي پهتو.“ حاضرين مجلس عجب ۾ پئجي چوڻ لڳا ته ”حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه گواليار ۾ آهي ۽ توهين ڪشمير ۾ ٻنهي شهرن جي وچ ۾ ٻن مهينن جي پنڌ جو سفر آهي“. تهن تي بادشاه چوڻ لڳو ته ڏسو اِجهو اچي ويا“ ۽ اتي ئي پاڻ شاهي مجلس ۾ تشريف فرما ٿيا. حاضرين مجلس حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جي تشريف آوري ڏسي بالڪل حيران ٿي ويا. حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جن بادشاهي تخت کي بادشاه سوڌو مٿي ڪري تمام گهڻي زور سان زمين تي اڇلائي غائب ٿي ويا. بادشاه جو هنڌان هيٺ پيو ۽ ماڻهن اچي بادشاه کي کنيو، گهڻي دير تائين بي هوشي جي حالت ۾ رهيو. هوش اچڻ بعد معلوم ٿيو ته ڪيس طرحين بيماريون وٺي ويون آهن. جنهن ته پيشاب صفا بند ٿي ويس. شاهزاده شاهجهان پيءُ کي ملامت ڪرڻ لڳو ته مون ته توهانکي اڳي ئي چيو هو ته توهان ڪنهن وڏي مصيبت ۾ گرفتار ٿيندؤ ۽ هن منحوس وزير جي ڪري توهانکي وڏي تڪليف ڏسڻي پوندي“. بادشاه اهڙا ڳالهه ٻڌي گهڻو شرمند ٿيو ۽ انهي وقت حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جي خدمت ۾ هڪ عريضو لکيائين جنهن ۾ پنهنجن خطائن جي بالڪل گهڻي عاجزيءَ سان معافي گهريائين ۽ عرض ڪيائين ته حضور جن قلعي گواليار کان لشڪر ۾ تشريف فرمائين

حضور اقدس جن جو خط بادشاه جي عريضي جي جواب ۾

بيت — حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جن جواب ۾ لکي فرمايو ته منهنجو لڪڻ ڪن شرطن سان

[1] ڪتاب مجموعه حالات و مقامات امام رباني مجدد الف ثاني حصو اول اردو ص ٥٣ ۾ اهو بيان تفصيل سان آهي

ٿيندو ويجي اهي شرط توکي منظور هجن ته آئون ايندس نه ته گواليار جي قلعي ۾ ويٺو آهيان.
پهريون[1] مسجد ڊاٺيون ڍاهڻ بند ڪراءِ. ٻيو[2] ته هندستان جي سموري بادشاهي ۾ جيڪي مسجدون ڊهرايون ويون آهن انهن سڀني کي اڄ سر نو تيار ڪرائي پنهنجي دربار عام جي دروازي تي هڪ مسجد شريف تيار ڪراءِ جنهن ۾ مسلمان اچي نماز ادا ڪن.

— ياد رهي ته اڪبر جي وقت کان مسجدون ڍاهيون ويون هيون جن ۾ لشڪر وارن جا گهوڙا ۽ خچر ٻڌا ويندا هئا، پڻ ڳاءِ ڪشي صفا بند هئي وغيره، مفصل بيان روضة القيوم ۾ آهي

— ٽيون[3] ته تون پنهنجي هٿ سان ڳئون ڪهه ۽ عام طرح پنهنجي ملڪ ۾ حڪم جاري ڪر ته جنهن موجب سموري بادشاهي ۾ ڇا شهرن، ڇا ٻهراڙين ۾ ڳاءِ ڪشي جو رواج ٿئي. چوٿون[4] شريعت محمدي علیٰ صاحبها الصلوٰة والتحية جا خدمت ڪندڙ ڪامورا مقرر ٿين، جهڙوڪ قاضي، محتسب، مفتي ۽ ٻيا. پنجون[5] ڪافرن کان جزيو ورتو وڃي ڇهون[6] شريعت جي سمورن حڪمن کي ساري ملڪ ۾ پکيڙيو وڃي. بي ديني جون رسمون ۽ شرڪ جون عادتون سرڪاري حڪم سان بند ڪرايون وڃن. بدعت جا سمورا ڪم دفع ڪيا وڃن. ستون[7] جيڪي بي قيدي آهن تن سمورن کي آزاد ڪيو وڃي.

بادشاهه جو خواب ڏسڻ

هيڏانهن بادشاهه خواب ۾ ڏٺو ته ڪو انکي چوي ٿو ته هي تنهنجا سمورا مرض حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه جي دعا کان سواءِ دفع نه ٿيندا ۽ حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جي توجه کان سواءِ تنهنجي بادشاهي برقرار نه رهندي انهي واسطي بادشاهه انهن سمورن شرطن کي منظور ڪيو ۽ پنهنجن ڪيترن وڏن اميرن کي حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جي خدمت ۾ موڪليائين ته ڪهڙي تعظيم ۽ تڪريم سان حضورجن کي لشڪر شاهي ۾ آڻين

حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه
جن جو قلعي کان ٻاهر نڪرڻ

— جڏهن امير پهتا تڏهن حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه امر الاهي موجب قلعي کان ٻاهر آيا ۽ جي قيدي ڪيتري مدت کان قيد جي تڪليف کان بالڪل رنج ٿي چڪا هوا تنکي آزادي ملي انهن عرض ڪيو ته اسان حضور اقدس جي محبت ۾ قيد ٿي ويا

آهيون اسان کان پهچائڻ بار وسري ويا آهن. آخر ڪار سڀ حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن سان همراه ٿيا جن جو اولاد اڄ تائين سرهند شريف ۾ موجود آهي تلي گوالير کان سواءِ ٻيا به جيڪي قيدخانا سموري بادشاهي ۾ هوا سي حضور اقدس جي حڪم موجب بند ڪري قيدي سڀ آزاد ڪيا ويا. وات ۾ جنهن به شهر يا ٻهراڙي کان حضور جن جو لنگهڻ ٿي ٿيو اتي مسجدون ۽ مدرسا تعمير ٿي ڪرايائون ۽ شرع محمدي صلي الله عليه وسلم جي خدمت لاءِ ڪامورا مقرر فرمايائون. جاءِ بجاءِ ڳالهين ڪشولاءِ ڪاسائي مقرر فرمايائون. آخر جڏهن دارالارشاد سرهند شريف ۾ پهتا تڏهن خاص سرهند شريف جا سڀ ماڻهو ننڍا وڏا خوشيون ڪرڻ لڳا.

حضور اقدس جي استقبال لاءِ ڪيترا مولوي ۽ طالب دوڙندا آيا حاضر ٿيا. هر هڪ زبان حال سان هيٺيان دل وڻندڙ شعر ٿي پڙهيا، جي سندن تعريف ۾ خواجه محمد جان فرمايا آهن.

يَا سَيِّدِي يَا مَنْ فَدَيْتُكَ مُهْجَتِي ... يَا مَنْ تَمَثِّلُكَ لَمْ يَكُنْ اَنْ يُوْجَدَا

اي سردار منهنجا اي اهاذات جو فدا ڪئي مون تو تي جان پنهنجي، اي اهاذات جو مثال تنهنجو نه ڪڏهن به ٿيو جو لڀي وڃي

يَا عُرْوَتِي الْوُثْقَى الَّتِي لَا تَنْفَصِمُ ... يَا عُمْدَتِي يَا عَوْنَ ذِي الْخَيْرِ التَّنَدَا

اي ڪڙا منهنجا مضبوط سو ڪڙو جو نه ٽٽندو، اي پير دستگير منهنجا اي وسيلا منهنجا ڀلائي ڏيڻ

اِسْمَحْ لِمِسْكِيْنٍ اَتَاكَ مُهَرْوِلًا ... مُتَرَجِّيًا مُتَطَلِّبًا مِنْكَ النَّدَىٰ

بخشش ڪر تون واسطي مسڪين جي، جو آيو تو وٽ دوڙندو. اميد وار، گهرندڙ تو کان بخشش کي

تَسْخُوْ لِمَنْ يَّاتِيْكَ فِيْ حَاجَاتِهٖ ... فَنَجَاحُ حَاجَاتِيْ جُعِلْتُ لَكَ الْفِدَا

تون سخاوت ڪرين تون واسطي ان شخص جي جو آيو تو وٽ پنهنجي حاجتن لاءِ. پورا ڪاميا ٿيو پنهنجي حاجتن ۾ ڪيو ويس مان تو تان فدا

اُنْظُرْ اِلَيَّ بِعَيْنِ لُطْفِكَ رَحْمَةً ... اَنَا مِنْكَ اَطْلُبُ نَظْرَةً لَا اَزْيَدَا

نظر ڪر تون طرف منهنجي پنهنجي مهرباني جي اک سان واسطي رحم جي. مان اوهان کان هڪ پيرو نظر جو ٿو گهران نه زياده

(الجذبة الشوقية الى الحضرة المجددية ص۶)

اڪثر شاعر هن خوشي جي موقعه لئي سندن مدح ۾ دل کي موهيندڙ آواز سان قصيدا پڙهڻ لڳا. هڪ روايت آهي ته حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن ان وقت پنهنجي طالبن قصيدن پڙهندڙن کي فرمايو ته اوهان پلي قصيدا پڙهو ۽ خوشيون ڪريو

جو ته هي خوشيءَ جو ڏينهن آهي. حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جن سرهند شريف ۾ ئي ڏينهن ۽ ڪن جي قول موجب ٻارهن ڏينهن رهي شاهي لشڪر ڏانهن ڪشمير روانا ٿيا. ۽ ٽن ڏينهن ۾ اها قدس الله تعالىٰ سره کي سرهند شريف ۾ ڇڏي ويا هئا. بادشاه استقبال لاءِ پنهنجي پٽ ۽ وزير کي موڪليو، جي حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه کي نهايت تعظيم ۽ تڪريم سان لشڪر ۾ وٺي آيا بادشاه بستري بيماريءَ جي ڪري پيو هو جنهن کي اٿڻ جي به طاقت نه هئي. جڏهن حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جن بادشاه جي بستري جي ويجهو پهتا ته بادشاه شفا جي دعا لاءِ عرض ڪيو. حضور جن فرمايو ته توکي شفا تڏهن ٿيندي جڏهن شرعي حڪمن کي ملڪ ۾ رواج ڏيارينديئن. جواب ۾ عرض ڪيائين ته حضور جن جيڪي شرط فرمايا آهن اهي ته آئون قبول ڪري چڪو آهيان. انهيءَ حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه جن تازه وضوءَ ڪرڻ لاءِ پاڻي گهرايو ته نماز ادا ڪري بادشاه لاءِ شفا جي دعا گهرن. وضوءَ جي لاءِ سونهري ڪرو ۽ سونهري چلمچي آندا ويا. پاڻ فرمايائون ته سون ۽ چانديءَ جي ٿانون جو استعمال ڪرڻ حرام آهي بادشاه چيو ته حرام ڇا کي چوندا آهن. حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه فرمايو ته حرام ان کي چئبو آهي جنهن کان الله جل وعلا ۽ ان جي رسول مقبول صلي الله عليه واٰله واصحابه وسلم منع فرمائي هجي. بادشاه کي دين ۽ اسلام جي حڪمن سان ڪا مناسبت هئي جو ايترو به نه ٿي سمجهائين ته حلال ۽ حرام ڇا کي چئبو آهي. بادشاه جي بيگم جا، پنهنجي پردي جي ويجهو هئي ۽ سڀ ڪجهه ڏسي رهي هئي ۽ گهڻي فهم ۽ عقل واري هئي ان بلوري ڪرو ۽ بلوري چلمچي موڪلي. جڏهن حضور جن وضو ڪري نماز ادا ڪئي ۽ نماز کان فارغ ٿي بادشاه جي شفا واسطي دعا ڪرڻ لاءِ تيار ٿيا. تڏهن حضور جن فرمايو ته آئون دعا ٿو ڪريان ۽ تون روءُ ته توتي حق تعاليٰ رحم ڪري". بادشاه چيو ته "مونکي روئڻ نه ٿو اچي باقي پنهنجي منهن کي ڳوڙهن وڌو ڪريان". حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جن جي دعا گهرڻ شرط بادشاه جي بيماري ڪافور ٿي وئي. پوءِ حضور انور جي خدمت ۾ اچي حاضر ٿي اُٿي ويٺو ۽ مريد ٿيڻ لاءِ عرض ڪيائين

---

(١) انديل صـ ١٦٣ تان) هي حضرت، قيوم جهان حضرت خواجه شاه صفي الله قدس سره جو سڳو پاٽو آهي وفات سنه ١٣٢٨ه ۾ آهي

بادشاه جو مريد ٿيڻ ۽ دين جو غلغلو

حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جن بادشاه کي پنهنجو مريد ڪيو. انهيءَ وقت بادشاه قطعي حڪم ڏنو ته سڄي بادشاهيءَ ۾ هر شهر ۽ ٻهراڙيءَ ۾ مسجدون ۽ مدرسا ٺهرايا وڃن ۽ بازارين ۽ گهٽين ۾ ڳئون جو گوشت وڪرو ڪيو وڃي هر شهر ۾ قاضي ۽ محتسب مقرر ڪيا وڃن تاڪيدي حڪم ڏنائين ته ملڪ مان هر قسم جي بدعت ڪڍي وڃي جي ڪافرن سان لڳل گهرجي. اهڙيءَ طرح بادشاه پاڻ کي سجدي ڪرائڻ کان ماڻهن کي روڪيو ۽ اڳوڻي بدرسمن کان توبه ڪيائين. هڪ ڳئون گهرائي پنهنجي هٿ سان ڪُهايائين. ٻين اميرن به هرهڪ دربار عام جي دروازي تي ڳاءِ ڪُشي ڪئي ۽ ڳائي گوشت جو ڪباب بادشاهه دروازي ۾ سوڙو ڪاڏو. دربار عام جي دروازي جي قريب مسجد شريف تيار ٿي ۽ بادشاه ۽ اميرن سوڙو مسجد شريف ۾ آيو. سيني جناب حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه جن جي پٺيان جماعت سان نماز ادا ڪئي. مسلمان بالڪل خوش ٿيا ۽ دين اسلام کي زيب ۽ زينت حاصل ٿي، شريعت جي رواج رونق ورتي، سنت نبوي صلي الله عليه واله واصحابه وسلم جو حدکان زياده غلغلو ٿيو ۽ بدعت جي انڌاري مٽجي وئي هندستان جا مسلمان جي اسلام جا حامي هوا سي حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جا بالڪل مشڪور ۽ ممنون ٿيا ۽ نعمت عظميٰ جا شڪر بجا آڻي هيٺئين طرح جا شعر ڳائڻ لڳا:

بسيط روي زمين از گشت آباد ان — بلطف خارق آن قطب مصدر عرفان
تو دادي منبر اسلام را نشست صليب — تو برگرفتي ناقوس را بجائي اذان
ز بازوي تو قوي گشت بازوي اسلام — كه از تصادم كفار گشته بد ويران

حضرت فاروق اعظم رضي الله تعالیٰ عنه جي گلزار جي خوشبوءِ اظهار ٿيڻ تي زمانو ٻان حال سان فخر عاشقان "حضرت مجدد الف ثاني" عالم رباني علامه حافظ محمد جان قدس سره جا هي شعر پڙهڻ لڳو.

أَرَطِيبُ غُصْنٍ شُقَّ مِنْ أَصْلِ بَعْمَرَ — وَلَمِنْ ذَا الْأَصْلُ الْأَصِيلُ وَأَنْتَ مِنْهُ قَضِيبًا

اي تازي شاخ جو ڦٽي آهي حضرت عمر فاروق رضه جي مضبوط پاڙ مان ۽ الله جو گو ٿيو آهو مضبوط پاڙ حالانڪ تون ان جي

لِعَظِيْمِ مَجَاهِدِكَ اِذْ عَنَتْ كُلُّ الْوَرىٰ اِلَّا الَّذِيْ   طُمِسَتْ بَصِيْرَةُ قَلْبِهٖ اَوْ خَاضَ فِيْ عُدْوَانِهٖ

اوهان جي وڏي مرتبي آڏو انهن تابع داري ڪئي سڀ خلق، سواءِ انهن شخص جنهن جي دل جي بينائي ڍڪي وئي هجي يا ڪا بيوقوفي دشمني ۾ (پئجي ويو هجي).

بِجَلَالَةٍ وَّنَبَالَةٍ تَسْمُوْ عَلٰى فَلَكِ الْعُلٰى   وَبِهِمَّةٍ وَّبِفِكْرَةٍ تَعْلُوْ عَلٰى كَيْوَانِهٖ

وڏائي ۽ فضيلت سان مٿاهان ٿيا اوهان بلند آسمان تي. همت ۽ فڪر سان مٿاهان ٿيا اوهان آسمان جي ڪيوان تي يعني زحل تي.

لَوْ قِيْسَ بِالْقَصْرِ الرَّفِيْعِ مَجَادَةً وَّ شَرَافَةً   فَلَاَنْتَ مُحْكَمُ اُسِّهٖ اَوْ اَنْتَ مِنْ اَرْكَانِهٖ

بزرگي ۽ شرافت جيڪڏهن قياس ڪئي وڃي هڪ مٿاهين ماڙي سان. ته پوءِ اوهان ان ماڙي جا محڪم بنياد آهيو يا اوهان ان ماڙي جا ٿنڀا آهيو. (المقالة الثانيه من الجذبة الشوقية الى الحضرة المجددية ص)

راقم الحروف نظرمحمد سومرو سندن حضور اقدس ۾ التجا ڪري ٿو ته پنهنجي ڪرم سان قبول فرمائي. آمين

يا مجدد الف ثاني تون امام الاولياء   باز اوج لامڪاني تون امام الاولياء

تنهنجي آمد ڪا ٿيون هندن جن طرح جنت نشان   مرحبا يوسف زماني تون امام الاولياء

توڪئي سنت سڀ ارڙي واسطي ڪوشش گهڻي   واه تنهنجي جان فشاني تون امام الاولياء

"ڪا به بدعت ۾ نه آهي حسن" تو فرمائيو   پيشوائي عارفاني تون امام الاولياء

معرفت جي موج زن دريا جو غواص تون   ماهر سبع المثاني تون امام الاولياء

توکي سمجهايو خدا سڀ آيتون متشابهات   تون سراسرار داني تون امام الاولياء

مَنْ تَوَسَّلَ جو مِنا توکي عجب الهام ٿيو   خاص تو سان مهرباني تون امام الاولياء

نور تيو سرهند سارو جڏهن ته ڪوه طور ٿيو   تنهنجو در باغ جناني تون امام الاولياء

عابد و عارف ۽ زاهد جو ٿيئن سينگار تون   سونهن ۾ تون خواجگاني تون امام الاولياء

اولياءُن اصفياءُن اتقياءُن ۾ ٿيو   تنهنجو ڪوئي مٿ نه ثاني تون امام الاولياء

واه تون ابدال ۽ اوتاد جو مرجع ٿيئن   تون وسيلو دوجهاني تون امام الاولياء

ساري دنيا ۾ اوهان جو فيض عالمگير ٿيو   دين جو سرتو تون باني تون امام الاولياء

ڪئي عرب ايران ۽ يونان ۽ تاتار ۾   خوب تنهنجي حڪمراني تون امام الاولياء

ٿيا حلب ڪرڪوڪ ۽ مڪي مديني ۾ سدا   تنهنجا پي شڪ دوست جاني تون امام الاولياء

ويا لکين تنهنجا نحيف ابڪ ۽ قيچاق ۾   فيض تنهنجو آسماني تون امام الاولياء

ڪرد ترڪستان ۾ طالب لکين سيراب ٿيا   رشد ۾ شاهه شهاني تون امام الاولياء

له ان بشارت ڏانهن اشارو آهي جيڪو حضور اقدس جن تي عنايت ٿي آهي جنهنجو بيان اڳتي ايندو. غفرت لك ولمن توسل بك بواسطة او بغيرها شفعة الى يوم القيامة ١٢٠

راءِ نوجهه تو ولايت کان ئي ڪنهن کي ملي — تو حوالي الف ثاني تون امام الاولياء
شان تنهنجي ۾ ملي جمع الجوامع ۾ حديث — واقف اسرار نهاني تون امام الاولياء
غوث اعظم نالو ابن عربي ۾ بين — تنهنجي ڪئي آمدح خواني تون امام الاولياء
جي سند ۽ منڪر وڏي تن کي سرابير صاط — تن جو آيمان فاني تون امام الاولياءُ
اَنْتَ الَّذِيْ بِاسْمِهٖ مِثْلُكَ لَيْسَ فِيْ دَهْرٍ اَبَدْ — مقتداءِ انس جاني تون امام الاولياءُ
اُنْظُرُوْا عُيُوْنَ اقْدٰى اِلَىٰ بِجَنَابِكُمْ مُنْتَظِرًا عَمَّا — حَالُهُ عِنْدَكَ عَيَانِيْ تون امام الاولياءُ
تو سڪان ديني راهي ڏيل کو پنهنجو ڪراءِ — اي وسيله عاجزاني تون امام الاولياءُ
دين ۽ دنيا سندن مشڪل سڀئي پورا ڪريو — تنهنجي عطا امن وامانِي تون امام الاولياءُ
ڪر سندن ۾ اولاد صالح سڀئي سُرڙو جو صدقو — سربراهه خادماني تون امام الاولياءُ
ڪر سگهو پنهنجن محبن عاشقن تي نظر — آهين قيوم جهاني تون امام الاولياءُ
ڪر تون ديهاني جي منور دل محبن دمهرا — جند ڪر ڪام هر باني تون امام الاولياءُ

حضرت رسول مقبول صلى الله تعالىٰ عليه وسلم جي حالات پاڪ جو تمثيل

مدارج النبوة ۽ حضرت رسالت پناه جي حالات جي ٻين ڪتابن ۾ لکيل آهي ته جڏهن دين محمدي صلى الله تعالىٰ عليه وسلم جو غلغلو ساري جهان ۾ هُلجي ويو ۽ روز بروز دين اسلام کي رونق ٿيڻ لڳي، تڏهن ڪفار قريش اهڙا حالات ڏسي حسد ۾ ڪامڻ لڳا. رات ڏينهن هن فڪر ۾ هوا ته حضرت پيغمبر خدا صلى الله تعالىٰ عليه وسلم جن کي ڪا تڪليف پهچائين. جيئن ته هڪ ڏينهن مڪه جا ڪافر مسجد الحرام ۾ ويهي صلاح مصلحت ڪرڻ لڳا ته حضور انور عليه الصلواة والسلام جن کي اصحابن ڪرام رضي الله تعالىٰ عنهم اجمعين سوڌو ڪنهن خاص جاءِ ۾ قيد ڪيو وڃي ۽ انهن سان خريد وفروخت ۽ ڏيڻ وٺڻ بند ڪيو وڃي. شهر جي ماڻهن کي بهرو ڪجي ته انهن سان ڏي وٺ نه ڪن عرب جا سمورا قبيلا سائن متفق ٿي ويا جنهن جو نتيجو هي نڪتو. انهيءَ بابت ۾ معاهدو لکي ڪعبه معظمه جي دروازي تي لٽڪائي ڇڏيائون ۽ حضرت خاتم النبيين رحمة للعالمين شفيع المذنبين انيس الغريبين صلى الله تعالىٰ عليه وسلم کي سمورن بني هاشمن

۽ اصحابن سڳورن سودا هڪ جُهه ۾ "جنهنکي شعب ابوطالب ٿاچون" نظر بند ڪيائون،
چوڌاري پهري وارا ماڻهو وهاريائون جيئن انهن مان ڪو به ٻاهر نه نڪري. جيڪي هن
ڪو به سڳورو نڪتو ته انهيءَ کي گهڻي تڪليف ٿي ڏنائون. شهر جي رهندڙن کي طاقت نه هئي
جو انهن سان ڪو خريد فروخت ڪري. جيڪڏهن ڪو ٻاهريون سوداگر ايندو هو ته ابوءِ مسلمان
جڏهن ڪري ان کان ڪجهه خريد ڪرڻ جو ارادو ڪندا هوا، پر قريش مسلمانن جي اپناءِ ڏيڻ
لاءِ، چوڻي قيمت کان گهٽ ڪا شيءِ نه ڏيندا هوا، تنهن ڪري مسلمان خالي هٿين موٽي ايندا
هوا. مسلمانن جي لاءِ بالڪل سخت نازڪ وقت هو، هفته کان بعد سو به سَوَن مشڪلاتن
سان هڪ آدمي کي هڪ ڪارڪ کائڻ لاءِ ملندي هئي ۽ ڪڏهن ته اها به هٿ ڪين ايندي هئي
نه سڳورن وٽ ڪپڙو هو نه جُتي. جي ڪپڙو هو ته سو به ڦاٽل پُراڻو ۽ ميرو. بک سبب لاچار
ٿي پيا هوا. ٽي سال ساندهه اها حالت رهي. بعثت جي ستين سال کان وٺي نائين سال تائين
نظر بند رهيا ڪي نرم دل ماڻهن لڪ ڇپ ۾ انهن مسلمانن ڏي کاڌو موڪليندا هوا.
جڏهن بين قريشن مثلاً عمر بن هشام يعني ابوجهل وغيره کي اها خبر پوندي هئي ته
انهن سان سخت وڙهندا هوا. هڪ ڏينهن حڪيم بن حزام پنهنجي هڪ دوست کي چيو ته
وڏي افسوس جي ڳالهه آهي جو اسين خوشين ۾ گذاريون ۽ اسان جا پيارا، پيغمبر، مائٽ ۽ ٻيا
جهر ۾ پيا بکيا هائين، ان چيو ته مونکي به اها ڳالهه ناپسند آهي پر ڪنهن ٻئي کي پنهنجي راءِ سان
شامل ڪريون. ٻئي ڄڻا ڪري ابوسفيان وٽ آيا ۽ اها تجويز پيش ڪيائون. ان به جواب ڏنو ته بيا
پاڻ سان شامل راءِ ڪريون. اتفاقاً ابوالبختري به صلاح ۾ آيو ۽ ويو آخر هي ٺهراءُ ڪيائون
ته صبح ٿي جڏهن بربي سڳهي ڪيل معاهده ڦاڙيون جو ڪعبه معظمه جي دروازي تي
لڳل آهي. ابن حزام چيو ته اها ڳالهه آءُ ڪندس ۽ اوهين تائيد ڪجو. ٻئي ڏينهن جڏهن
قريش مسجد الحرام ۾ گڏ ٿيا ته هن ابن حزام پنهنجي سنگتين مان هڪڙي کي چيو ته ٻڌڻ
۾ آيو ته تو پنهنجن مائٽن کي جهر ۾ کاڌو موڪليو آهي؟ ان ورندي ڏني ته هائو. تنهن تي
ابن حزام چيو ته تو بالڪل چڱو ڪيو ۽ مٽي مائٽي جو حق ادا ڪيو. ايتري ۾ ابوجهل بڪڻ
ڏيئي اٿيو ۽ ڪاوڙ جي جوش لڳو ته تو ڇو کاڌو موڪليو. تنهن تي ابن حزام ۽ ابوالبختري چوڻ
لڳا ته تون ڇو منع ڪرين ڪنهن کان ڇو تون منع ڪرين. قسم خدا جو اسان به اڳتي ائين ڪندا سون
۽ مٽي مائٽي ڳنڍيندا اسون ۽ انهي عهد نامه کي ڦاڙي ڇڏيندا اسون. ابوسفيان پڻ

قريشن جي مدد ڪئي ۽ ابوجهل سان مناظرو ڪيائين. ابوجهل نااهل چيو ته هي سموري رات اگهيءَ ڇاپائي آيا آهيو. ايتري ۾ ابوطالب چيو ڪان اڄي چيو ته سيّدن نامر رسول مقبول (محمد) صلي الله عليه وسلم کي سندن معبود جلّ وعلا خبر ڏني آهي ته انهي ڪاغذن جي اکرن کي سواءِ بسم الله جي سڀ ڪاٽي ويو آهي، جي (حضرت) محمد (صلي الله عليه وسلم) انهيءَ ڳالهه ۾ سچو آهي ته ڪيس اصحابن ”سگورن“ سو ڏو آنهن ادڪريو. ٻي حالت ۾ ڪيس اوهان جي حوالي ڪيان. سيني اِها ڳالهه قبول ڪئي ۽ ان ڪاغذ کي لاهي جو ڪوڏيائون ته ڏٺائون ته بسمڪ اللّهم (جو بسم الله جي بدران جاهليت ۾ لکندا هوا) کان سواءِ سڀ اکر شرح ڪاٽي ويو آهي. ڪاغذ تي مس جو ڪوبه نشان ڪونهي. جنهن ته حڪيم ابن حزام، ابوسفيان ۽ ٻين جناب حضرت پيغمبر خدا صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جي آزاد ڪرائڻ جي ڪوشش ڪئي هئي تنهن ڪري الله جلّ وعلا کين اسلام سان مشرف ڪري اصحابن ۾ داخل فرمايو.

آنحضرت صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جن جنهن ايتري قدر تڪليف برداشت فرمائي تنهن کان پوءِ حضور جن جو دين روءِ زمين تي پکڙجي ويو. اولياء، ادباء، اتر ۽ ڏکڻ طرف نور محمدي صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جي روشنائي پکڙجي وئي. انهي ڇڙ ماڻهن تيڻ بعد کين معراج حاصل ٿيو جو پروردگار جي قرب جو انتهائي درجو، ڪلي امتياز ۽ بلائي آهي. ولله درّ من قال في شانه.

يَا صَاحِبَ الْجَمَالِ يَا سَيِّدَ الْبَشَرِ — مِنْ وَجْهِكَ الْمُنِيْرِ لَقَدْ نُوِّرَ الْقَمَرُ
لَا يُمْكِنُ الثَّنَاءُ كَمَا كَانَ حَقُّهُ — بعد از خدا بزرگ توئي قصه مختصر

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا وَمَعْدِنِنَا مُحَمَّدِ نِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَالطَّاهِرِ الزَّكِيِّ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ وَاَزْوَاجِهٖ وَاَهْلِ بَيْتِهٖ وَاَحْبَابِهٖ وَعِتْرَتِهٖ وَاَوْلِيَائِهٖ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه. حضرت خاتم النبيين صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جو خاص غلام نائب اصل ۽ مظهر اتم آهي انهيءَ ڪري کين نظر بندي واري سنت نبوي صلي الله عليه وسلم نصيب ٿي. دين متين محمدي صلي الله عليه وسلم کي ڪمزوري ۾ مان قوت، زيب ۽ زينت حاصل ٿي. بدعت جي اندازي خداءِ جلّ وعلا پنهنجي حبيب پاڪ صاحب لولاڪ صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جي صدقي ۾ حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي وسيله سان دفع ڪرڻ فرمائي.

— الله تعاليٰ جي قدرتي قانون موجب هزار سال گذرڻ تي دين بالڪل ڪمزور ٿيندو آهي. هن جي وجه هوءَ جو حضرت خاتم النبيين صلي الله تعاليٰ عليه وسلم کان اڳي الله جل وعلا هزار سال کان پوءِ اولوالعزم پيغمبر، صاحب شريعت جو مبعوث ڪندو هو جو نئين طرح دين کي تازگي ڏيندو هو. انهيءَ اڳوڻي دستور موجب جڏهن هزار سال گذرڻ تي هن دين محمدي صلي الله عليه وسلم ۾ ڪمزوري اچي ويئي، تڏهن ضروري هو ته ڪو پيغمبر اولوالعزم پيدا ٿئي. پر ظاهر آهي ته آنحضرت صلي الله عليه وسلم کان پوءِ بفحواءِ آيت "وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ" جي ڪنهن نبي جو پيدا ٿيڻ بالڪل محال هو. انهيءَ سبب ڪري هن امت مان ڪو اهڙو شخص پيدا ٿيڻ گهربو هو جو اولوالعزم پيغمبر جو قائم مقام ٿئي ۽ اهڙن علمن ۽ معرفتن کي ظاهر ڪري جي ذات بحت (خالص) حق تعاليٰ جل وعلا سان لاڳاپو رکندڙ هجن. جيئن نبي ڪريم صلي الله تعاليٰ عليه وسلم کي عطا ٿيا جي گذريل نبين سڳورن کي عنايت ڪونه ٿيا هوا. اهڙيءَ طرح انهيءَ ڪم لاءِ خاص طرح حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه مبعوث ٿيو. اهڙا علم ۽ معرفتون مٿن ظاهر ٿيون جو گذريل هزار سال ۾ ڪنهن به اهل الله کي معلوم نه ٿي سگهيون. سندن علم ۽ معرفتون خاص نبين جا علم ۽ معرفتون آهن. انهن علمن جو خاصو هي آهي ته اهي جنهن تي به ظاهر ٿيندا آهن، ان تي شريعت جي حقيقت جا ڪمالات پڻ ظاهر ٿي ويندا. انهيءَ ڪري نبين سڳورن شريعت کي ترتيب ڏني بلڪ نبي عليهم الصلواة والسلام خاص شريعت جي اجراءَ ۾ مشغول هوا، هميشه هوش ۾ هوندا هئا، شريعت جي برخلاف ڪو ڪم نه فرمايائون. تنهن حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه به انهن علمن ۽ معرفتن کان دين کي زينت ۽ تازگي بخشي جيئن نبي سڳورا عليهم الصلواة والسلام تڪليفون برداشت ڪندا هوا پاڻ به اهڙا سنت اختيار فرمايائون. حديث شريف "عُلَمَاءُ اُمَّتِيْ كَاَنْبِيَاءِ بَنِيْ اِسْرَائِيْل" (تبليغ جي مشابهت ۾ منهنجي امت جا عالم بني اسرائيل جي نبين جهڙا ٿيندا) حضرت اقدس جن تي صادق آئي ۽ هميشه هوش ۾ رهيا. اهڙي عزت ۽ قدر ڪين عطا ٿيو جو ڪنهن کي طاقت نه آهي جو سائين زيادتي ته ڇڏي پر برابري جي دعويٰ ڪري سگهي هرگز نه. ——— الجذبة الشوقيه الحضرة المجدديه جي مقاله ثانيه ۾ علامه حافظ محمد جان صاحب قدس سره چا نه چڱو فرمايو آهي.

كَمْ مُعْضِلَاتٍ فِي الْعُلُوْمِ تَحَيَّرَتْ فِيْهَا النُّهٰى — فَلِمَا طَهَا عِلْمًا بِهَا وَاَبَانَهَا بِبَيَانِهٖ

ڪيترين مشڪلاتن علمن ۾ جن ۾ حيران ٿيا عقل، پوءِ احاطو ڪيائون انهن علمن کي ان روشن علم جي بيان ۽ ظاهر ڪيائون انهن علمن کي پنهنجي بيان سان

وَعَجِبْتُ نِهَايَةَ عِزِّهِ فِي بَدْئِهِ فَاقْدُرْهُ — مَا عِزُّهُ مَا قَدْرُهُ قَرِّبْ بِالَّذِي حُسْبَانِهِ

داخل ٿي ان جي عزت جي نهايت انجي شروع ۾ پوءِ ان شان اندازو ڪر. ڪهڙي انجي عزت ۽ ڪهڙو انجو مرتبو ويجهو ٿي

مَنْ يَدَّعِي سَبْقًا عَلَيْهِ فَقُلْ لَهُ لَا تَعْجَلَنْ — مِنْ قَبْلِ ذَالِكَ سَاوِهِ يَا مُدَّعِي أَوْ دَانِهِ

جو شخص تو دعوى ڪري اڳ ڪا انجي پوءِ چئو تون واسطي انجي تڪڙ نه ڪر ان کان اڳ انجي دعوى ڪا اي دعويدار ان جي برابر ٿي يا ويجهو ٿي

أَمُجَدِّدَ الْأَلْفِ الَّتِي أَدْنَى مَنَاقِبِ ذَاتِهِ — أَعْيَى لِسَانَ مَصَاقِعِ الْأُدَبَاءِ فِي تِبْيَانِهِ

اي مجدد الف جنهنجي ذات مبارڪ جي ادنى مرتبي، عاجز ڪيو بليغن اديبن جي زبان کي ان جي بيان ڪرڻ ۾

أَمُعَوَّلِي فِي دَفْعِ كُلِّ بَلِيَّةٍ وَرَزِيَّةٍ — غَوْثَ الصَّرِيخِ وَعَوْنَ ذِي بُؤْسٍ وَكَهْفَ أَمَانِهِ

اي منهنجا معتمد سيڪهن بلاءِ مصيبت جي دفع ڪرڻ ۾. فرياد ڪندڙ جا فرياد رس ۽ صاحب حاجت جا مددگار ۽ انجي امن جا پناهه

توريت جي واعدي ڪيل پيشنگوئي

روضة القيوميه جي رڪن اول ۾ آهي ته حضرت خواجه محمد اشرف بن امام عروة الوثقى جي ڌهني شيخ عبدالله پنهنجي والد بزرگوار قيوم الزمان صبغة الله تاج الاولياء کان نقل ٿو ڪري ته ڪابل ۾ منهنجي والد بزرگوار حضرت شاه صبغة الله رضي الله تعالى عنه جي خدمت ۾ هڪ يهودي اسلام کان مشرف ٿي اچي مريد ٿيو. مريد ٿيڻ کان پوءِ ان يهودي بيان ڪيو ته منهنجي اسلام قبول ڪرڻ ۽ مريد ٿيڻ جو سبب هيءُ آهي ته مون توريت ۾ پڙهيو هيو ان ۾ هڪ آيت هن مضمون سان ڏٺم ته پيغمبر خدا صلى الله تعالى عليه وآله واصحابه وسلم جي هجرت کان هزار سال گذرڻ کان پوءِ آخر زماني ۾ هڪ شخص امت محمدي عليه الصلوٰة والسلام ۾ هيترين صفتن سان مبعوث ٿيندو جو بالڪل پوري طرح اتي پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم جو نائب هوندو. جڏهن اوهانجي مريدن کان حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جون صفتون ٻڌم ته تحقيق ٿي ته هن پڪ ٿيم ته اهي ساڳيون صفتون آهن جيڪي مون توريت ۾ پڙهيون هيون حق تعالى پنهنجي فضل ۽ ڪرم سان مون کي هدايت ڪئي ۽ اسلام جي حقيقت مون تي چڱي طرح واضح ٿي جو مون حضور اقدس رضي الله تعالى عنه جن کي حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم جو فرزند ۽ خليفو سمجهي اسلام قبول ڪيو ۽ اوهانجي درگاه ۾ اچي مريد ٿيس. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى ذَالِكَ

حاصل ڪلام جڏهن حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جن قيد کان آزاد ٿيا دين اسلام جي رونق حد کان زياده ٿي. مسلمان بالڪل خوش ٿيا ۽ بادشاه بيمار ٿي ڪان

آزادي عرض ڪرڻ لڳو ته حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن مون کان حد اندر ٿين. حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن کي الٰهي امر به لشڪر ۾ رهڻ جو ڇڪو هو تنهن ڪري انجو عرض قبول ڪيائون وري خاتمه بالخير هوڻ جو عرض ڪيائين. حضور اقدس جن ڪيس بشارت ڏني آئي جالڳ گذري آئي. ـــــ سال ١٨ قيوميت جي ۾ ذڪر آهي ته هن کان پوءِ "وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ اِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوْقًا" جي آيت پاڪ جو ظهور ٿيو باطل مذهبن نڪري ويا. اهل سنت جماعت جو مذهب زور وٺي ويو سڀني شهرن ۾ مدرسا ۽ مسجدون ٺهي ويون هر هڪ مسجد شريف ۾ هزارين ماڻهون عبادت الٰهي ۾ مشغول ٿيا بادشاهي لشڪر جا هزارين ماڻهون نوان مريد ٿي مشرف ٿيا. هر روز صبح شام ويهن هزارن کان زياده آدمي مريد ٿيڻ لڳا. دين متين جي بازار خوب گرم ٿي. وزير جي حسد جو مرض ناصور وانگر سندس رڳ رڳ ۾ اثر ڪري ويو هو. سندس مطلب جي برخلاف، دين جي ترقي ڏسي ڇڙ ۽ ڪامڻ لڳو.

شيعه مذهب جي واڌاري لاءِ
وزير شيطان نظير جي ناڪام ڪوشش

وزير شيطان نظير مجبور ٿي ايران جي علمائن جي سردار نورالله شاستري کي وڏي خرچ سان گهرايو. بادشاه کي ان ڏانهن مائل ڪيائين. سندس خيال هو ته ساري هندستان ۾ شيعه مذهب جو رواج ٿئي بادشاه وٽان اهڙي حڪم حاصل ڪرڻ لاءِ ڳجهي طرح ڪوشش ڪيائين اتفاقاً اڳي وزير وٽ حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جو خاص مريد موجود هو، جنهن سموري حقيقت حضور انور وٽ پهچائي. حضرت امام الشريعة والطريقة بحر الحقيقة والمعرفة امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي انهيءَ احوال ٻڌڻ تي جوش آيو بادشاه کي هدايت ڪيائون سندن تصرف ۽ هدايت بادشاه جي دل تي اهڙو ته اثر ڪيو جو شريعت جي محبت جي جوش ۾ اچي ڳاڙهو لباس ڍڪي ڪاوڙ جي وقت ڳاڙهو وڳو ڍڪيندو هو، خوشي جي وقت اڇو، نورالله شاستري کي گهرائي مست هاٿي جي پيرن هيٺان لتاڙائي مارائي ڇڏيائين. سندس ايران کان آيل رفيقن کي به گهرائي قتل ڪرائي ڇڏيائين. وزير ڪامي وڏو سخت پريشان ٿيو سراپا خوف بڻجي دين محمدي صلي الله

تعاليٰ عليہ وسلم جي خلاف اهڙا ڪر جوڙ بگو جو ڪافر ٿي پيو. پنهنجي عزت بچائڻ خاطر جوڙ بگو ته مان هو مونکي ناحق شيعه ثابت ڪيون. جي (العياذ بالله) حضرت امام حسين رضي الله تعاليٰ عنه کي منهنجي سامهون قتل ڪن ته به مونکي هوند رحم نه اچي. مفصل احوال روضة القيوميه ۾ آهي.

وزير جا يورپ مان پادري گهرائڻ

جڏهن وزير مٿين ڪوشش ۾ ڪامياب نه ٿيو تڏهن وري خيال ڪيائين ته يورپ مان اهڙا اشعبده باز پادري گهرايان جن جي شعبده بازي ۽ سحر ڪري بادشاه اسلام کان ڦري وڃي آخرڪار پادرين کي بهوڏي خرچ سان گهرايائين. بادشاه انهن جون سحر بازيون ۽ هٿ ناٽڪ ڏسي موهجي پيو. آخر هڪ ڏينهن پڪو ارادو ڪري ٻڌايو ته هاڻي نصارن جو دين قبول ڪرڻ گهرجي ۽ انهي دين جو رواج ڏيارجي. جڏهن اها خبر حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه کي پهتي تڏهن بادشاه کي گهرائي فرمايائون ته سخت افسوس آهي جو تون سچي دين کي ڇڏي منسوخ دين تو اختيار ڪرين. ايا تو کي پنهنجي پيءُ اڪبر واري رڳ نٿي ڇڏي جو هڪ بدعتي کي ٿو ڇڏين ته وري ٻي لاءِ تيار ٿيو ويٺو آهين. تنهنجي هڪ گناه معافي تو ڪرائي ته تون وري ٻئي گناه ۾ ڦاٿو پيو آهين. بادشاه عرض ڪيو ته قبله پادرين مونکي ڪرامتون ڏيکاريون آهن. پاڻ فرمايائون ته اهي ڪرامتون نه آهن، اهو سڀ استدراج آهي. هاڻي انهن کي گهراءِ ته ڏسان ته ڪهڙي طرح ٿا ڪرامتون ڏيکارين". بادشاه پادرين کي گهرايو ۽ حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن انهن جو استدراج سلب ڪري ڇڏيو.

سوال پادرين جو

پادرين حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن کان سوال ڪيو ته حضرت عيسيٰ عليه السلام کي اوهين به مڃيون ٿا ۽ اسين به مڃيون ٿا فرق ايترو آهي جو اوهين حضرت محمد صلي الله عليه وسلم کي به مڃيو ٿا مگر اسين نٿا مڃيون پوءِ چئبو ته اهڙو دين جنهن کي مسلمان ۽ نصاريٰ ٻئي مڃين ٿا اهو سچو آهي.

جواب حضور جن جو

حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن فرمايو ته اوهان حضرت موسيٰ عليه الصلواة والسلام جي توريت کي حق ٿا ڄاڻو ۽ يهودين جو بان تي ايمان آهي. انجيل کي رڳو اوهين ٿا مڃيو نه يهودي ڪونه ٿا مڃين پوءِ جي يهودي توهانجي مقابلي ۾ اها حجت پيش ڪن جا اوهين اسانجي روبرو پيش ٿا ڪيو ۽ چون ته موسوي اهو دين آهي جنهن کي توهين ۽ اسين ٻئي ٿا مڃيون ۽ عيسائي دين کي رڳو توهين

حق ٿا ڄاڻون اسين حق نٿا ڄاڻون پوءِ موسوي دين جنهن کي اسين اوهين ٻئي ٿا مڃيون اولىٰ ۽ افضل آهي. انهي سوال پڇڻ وارو دين جي جوڳيڪو اوهين جواب ڏيندؤ سو اسان جو جواب سمجهو. (هڪ نسخي ۾ برعڪس ڏنل والله اعلم) حقيقت هيءَ آهي ته اسين دليلن سان حضرت خاتم المرسلين صلى الله تعالىٰ عليه وسلم جي مبعوث ٿيڻ کان بعد ٻين دينن کي منسوخ ٿا سمجهون.

سوال پادرين جو

تو ري مانڊ کان پوءِ پادرين چيو ته الله تعالىٰ اسان جي پيغمبر عيسىٰ عليه السلام کي اهڙو معجزو عطا ڪيو هو جو هو مئلن کي جيئرو ڪندو هو.

جواب حضور جن جو

حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جن فرمايو ته اسان جي پيغمبر صلى الله تعالىٰ عليه وسلم کي هن دنيا مان رحلت ڪئي هزار سال گذري چڪا آهن مگر اڄ به هن اُمّت محمّدي صلى الله تعالىٰ عليه وآله واصحابه وسلم ۾ سندن اهڙا غلام موجود آهن جي چئو ته هي سندن غلام هڪ اشاري سان آسمان کي زمين تي ڪيرائي ڇڏي.

جوش قيوميت

حضرت خواجه محمد احسان پنهنجي والد شريف کان ۽ اهو پنهنجي ڏاڏي بزرگوار حضرت خواجه امام محمد معصوم رضي الله تعالىٰ عنه کان روايت ٿو ڪري ته حضرت امام محمد معصوم رضي الله تعالىٰ عنه فرمايو ته حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه فرمايو ته مونکي انهي وقت اهڙو ته قيوميت جو جوش آيو جو جيڪڏهن پادري مونکي چون ها ته آءٌ ان هڪ اشاري سان آسمان کي زمين تي ڪيرائي ڇڏيان ها. حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جو مٿيون فرمودو بادشاه بُڌي اچي دنون ۾ عرض ڪيائين ته حضور انور جي تصرّف ۽ ڪرامتن ۾ ڪوشڪ نه آهي، اوهين سڀ ڪجهه ڪري سگهو ٿا مگر ايئن نه ٿئي متان اسان تي ٻيون مصيبتون اچي نازل ٿين تنهن ڪري اسانکي حضور جن معافي ڏين. تنهن کان پوءِ حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جن پادرين جو ڏاڍو گهرائي انهن تي اهڙي ته غضب جي نظر فرمائي ٿون جو سڀ زمين تي ڪري پيا ۽ مري ويا پوءِ رهيل پادرين کي گهرائي فرمايائون ته اوهان چڱي طرح ڇڪاسي ڏسو ته هي جيئرا آهن يا مئل؟ جڏهن پادرين پنهنجي ساٿين کي ڏسي چيو ته هي سڀ مري ويا آهن ته هن حضور جن انهن کي فرمايو ته جي چئو ته آءٌ ان خدا عزّ وعلا جي حڪم سان هنن کي جيئرو ڪريان. پادرين چيو ته ها ٺو. پاڻ بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْم چئي

فرمايائون، "قم باذن الله" ته سڀ جيئرا ٿي پيا پر مسلمان نه ٿيا. وري ٻين عيسائين کي به مٿين طرح ماري جيارڻ يائون پر اهي به مسلمان نه ٿيا. جنهن ڪري بادشاهه انهن سڀني پادرين کي قتل ڪرائي ڇڏيو، حڪم ڏنائين ته هندستان ۾ ڪو به عيسائي نه رهي. اها ڳالهه ٻڌي جيڪي به عيسائي هندستان ۾ موجود هوا حضور اقدس جن جي خدمت ۾ اچي مسلمان ٿي ويا ۽ ڪن عذر پيش ڪيو ته سائين، جن گناهه ڪيو تن کي سزا ملي، اسان جو ڪو به ڏوهه نه آهي. پاڻ انهن تي هن شرط سان رحم ڪيائون ته آئنده اهڙي حرڪت نه ڪندا ۽ ڪنهن به مسلمان کي عيسائي نه بڻائيندا. انهن کان بعد هو خفيه طور پنهنجي دين جي ترغيب ڏيڻ تي ڪفايت ڪندا هوا. خواجه محمد احسان تو فرمائي ته مون مٿين واقع جي تصديق معتبر عيسائن کان ڪئي آهي. پوءِ وزير ڏاڍو شرمنده ٿيو ۽ وري اهڙي حرڪت نه ڪيائين. بادشاهه ازسر نو حضور اقدس کان معافي گهري.

بادشاهه جي ڪافرن سان دوستي رکڻ ڪري مصيبت نازل ٿيڻ

هن کان وڌيڪ ڪڙي مصيبت جنهن جو سنڌ ٻيٽ شاهجهان نافرمان ٿي پيو ۽ ٿيو هيئن جو ١٩ سال جي ۾ آهي ته ماڻهن جي چوڻ تي شاهجهان پنهنجي پيءُ کان باغي ٿي وڏو لشڪر تيار ڪري سانس لڙائي ڪرڻ لاءِ تيار ٿيو ڪيترا بادشاهي امير به شهزادي سان وڃي مليا. بادشاهه کي سخت نقصان جو انديشو ٿيو ته هن ڪري بي اختيار ٿي حضور اقدس ۾ آيو ۽ پنهنجي فتح جي دعا لاءِ عرض ڪيائين. پاڻ فرمايائون ته هي سڀ عيسائن سان دوستي جو نتيجو آهي. بادشاهه نهايت پشيماني ظاهر ڪري، توبه ڪئي ۽ چوڻ لڳو

ڪنون در توبه گم با صد ندامت   قيامت ڪرده ام پيش از قيامت

حضور انور جن سندس عاجزي ڏسي کيس فرمايو ته خاطر جمع رک، جو مون شاهنشاهه حقيقي جل وعلا کان انعام ورتو آهي ته تو کان سواءِ ٻئي ڪنهن کي به هندستان جي بادشاهي نه ملندي. وڃ توکي فتح ٿيندي. آخر حضور انور جي حڪم موجب کيس فتح ٿي. وري سندس پٽ بيهر تياري ڪئي ۽ وقت جي پيرن وٽ ويو، انهن کيس فتح جي بشارت ڏني. پوءِ حضور اقدس جي خدمت ۾ عرض ڪيائين ته پيرن مونکي هن طرح بشارت ڏني آهي

حضور جن به مون کي بشارت ڏني ته "آءٌ اوهانجو قديمي نياز مند آهيان. منهنجي لاءِ دعا گهرڻ اوهان تي حق آهي." پاڻ انکي جواب لکي موڪليائون ته اسان کي تنهنجي فتح معلوم نٿي ٿئي پر عافيءَ ۽ چڱي ڀلي معلوم ٿئي.

حضور جن جو ڪشف صحيح

شهزادو ٻين مشائخن جي ڪشف جي ڀروسي تي ٻئي ڀيرا انهيءَ ڀاءُ جي سامهون ٿيو مگر ڪيس ڪنهن ڀيري شڪست حاصل ٿي. مولانا بدرالدين حضرات القدس ۾ لکي ٿو ته شهزادي کي ٻُڌڻ ۾ آيو ته گرد نواح ۾ هڪ درويش آهي جو ڪمالات ۽ ڪرامات جو صاحب آهي جنهن جو ڪشف بالڪل صحيح ۽ اعليٰ درجي جو آهي. تنهن ڪري ان درويش کان وڃي پڇيائين ته ڪهڙو سبب آهي جو وڏي لشڪر جي باوجود منهنجي فتح نٿي ٿئي. ساڳئي وقت منهنجي ڀاءُ جا امير به مون سان ملي ويا آهن. ان بزرگ انهي باري ۾ توجّه ڪيو ڪشف سان معلوم ڪري فرمايائين ته هن زماني ۾ چار شخص آهن جن جي رضامندي تي هي ڪم منحصر آهي جن مان ٽي تنهنجي فتح ۾ راضي آهن پر چوٿون شخص جو سڀني جو سردار آهي، اهو راضي نا آهي.

حضور جن سڀني وليّن جا سردار آهن

شهزادي پڇيو ته اهو ڪير آهي؟ فرمايائين ته حضرت شيخ احمد سرهندي امام ربّاني مجدّد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه تنهنجي بادشاهي ۾ راضي نه آهي. شهزادو رات جو مخفي طرح حضور اقدس ۾ آيو ۽ عرض ڪيائين ته "آءٌ اوهانجو قديمي غلام آهيان. نظربندي جي ڏينهن ۾ حضور جي مخالفن سان لڙندو هوس ۽ پنهنجي پيءُ تي رنج ٿيندو هوس. عجب آهي جو اوهان منهنجي بادشاهي ۾ راضي نه آهيو." پاڻ فرمايائون ته "مون الله جلّ وعلا کان انجام ورتو آهي ته منهنجي حياتي تائين تنهنجي پيءُ جي بادشاهي رهي. سو هن وقت منهنجي عمر ختم ٿيڻ واري آهي ۽ جلدي هن فاني دنيا مان رحلت ڪندس ۽ قيوميّت جو درجو محمد معصوم جي حوالي ڪندس تون خاطر جمع رک مون کان پوءِ ظاهري بادشاهي تنهنجي هٿ ۾ ايندي ۽ باطني محمد معصوم جي قبضي ۾ رهندي. ظاهري سلطنت تنهنجي اولاد ۾ رهندي جيستائين منهنجي اولاد جي عزّت ڪندا رهندا. خبردار رهج متان منهنجي طريقي ۽ اولاد جي عزّت نه ڪرين.

شاهجهان جو مريد ٿيڻ

شاهجهان اها بشارت ٻڌي تمام خوش ٿيو ۽ آداب بجا آڻي مريدي کان مشرف ٿيو. شاهجهان تبرڪ طور پاڻ انکي پنهنجي دستار مبارڪ عطا فرمايائون جيستائين اهو خاندان اُن مبارڪ دستار ۽ حضور انور جي وضو پاڪ جي خاڪ پاڪ جو ادب ڪندو آيو تيستائين بادشاهي بر قائم هئين، جئين حضور انور جي سوانح عمري ۾ آهي". پيو عرض ڪيائين ته ڪا اهڙي علامت عطا فرمايو جنهنجو بادشاهي ۾ رواج ڏيان پاڻ فرمايائون ته ڳاٽ هڻ جهنڊن کي سائو ڪريو تنهن کي ڳاٽ هوراڱي هند جي بادشاهن جا تنبو ڳاٽ ها هوندا اهوا. (ري حضور جن فرمايو ته مون تنهنجو نالو خورم جي بجاءِ شاهجهان رکيو آهي (اصل نالو خورم هوس) حضور انور جي فرموده موجب ظاهري حڪومت شاهجهان ۽ انجي اولاد کي ملي ۽ باطني حڪومت قيامت تائين حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي اولاد ۾ رهندي.

شاهجهان جي بادشاهي جي زمانه ۾ سندس وڏي پٽ دارا شڪوه گهڻو خيال ڪيو ته حضرت عروة الوثقيٰ امام محمد معصوم رضي الله تعاليٰ عنه کي تڪليف پهچايان پر جڏهن پيءُ سان اِها ڳالهه ڪيائين ته پيءُ کيس شاهجهان انکي سخت روڪيندو هوس.

حضور اقدس جو لشڪر ۾ رهڻ خلق جي لاءِ ظاهري ۽ باطني فائدو هو

جئين حضرت يوسف عليه السلام جو نظر بندي کان آزادي ٿي. بادشاهن سان گڏ رهڻ ۾ خلق کي ڪيترا ظاهري باطني فائدا اهئا. تئين يوسف زماني حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جو بادشاه سان گڏ رهڻ به فائده کان خالي ڪونه هو. اهو ذڪر قيوميت جي وهين سال ۾ آهي.

خواجه محمد هاشم برڪات الاحمديه ۾ ٿو لکي ته حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جو بادشاه هند سان گڏ ڪن شهرن ۽ بهراڙن ۾ان لنگهڻ حڪمت کان خالي نه هو جو ته اتان جا رهندڙ خدمت مبارڪ ۾ حاضر ٿي سندن نظر ڪيما اثر کان مشرف ٿيندا اهوا. جئين هڪ سفر جو واقعو آهي جنهن ۾ آءُ به هوس

هڪ ڏينهن بادشاهي لشڪر درياءِ چناب جي ڪناري تي هڪ ڀڀاڙي ۾ پهتو. حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالیٰ عنه جي خادمن ان ڀڀاڙي جي قريب تنبو هڻيان ايتري ۾ حضور جن کي ڏٺم ته اڪيلا، پيرين پيادا ان ننڍي ڳوٺ جي گهٽيءَ ۾ آيا، آءٌ سندن پٺيان ڊڪي اچي پهتس مون کي ڏسي فرمايائون ته "دل ۾ آيو ته هن ڳوٺ ۾ ڪا مسجد هوندي جتي وڃي تازو وضو ساري نماز ادا ڪريان." اڃا ٿي وکون اڳتي مس ويا ته هڪ عاليشان مسجد شريف ڏسڻ ۾ آئي. پاڻ وضو ساري ٻه رڪعتون ادا ڪيائون انهيءَ ڳوٺ جي هڪ فقير مون کان پڇيو ته هي بزرگ ڪير آهي. مون حضور جن جو نالو مبارڪ ٻڌايو، جنهن تي هو ڊوڙندو هڪ تمام پيرسن آدمي کي جو اتانهون جو وڏو زميندار هو، مسجد شريف جي پرسان انجي جاءِ هئي وٺي آيو اگرچه ان پيرسن مرد کي هلڻ جي طاقت نه هئي مگر حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جون وصفون ٻڌي گهڻي اشتياق ۽ زيارت لاءِ اچي حاضر ٿيو ۽ حضور جن جي قدمن تي ڪريو.

هرچند پير خسته دل و ناتوان شدم   هرگه که ياد روئ تو کردم جوان شدم

ويچارو پوڙهو عاجز، عشق جي طاقت سان پهچي ڏاڍو سهڻيون بيت چوڻ لڳو:

همائے اوج سعادت بدام ما افتد   اگر ترا گذرے بر مقام ما افتد

انهيءَ رات حضور جن جي سمورن مريدن سوڌو دعوت ڪيائين ۽ پاڻ سڀئي آڪهه سوڌو مريد ٿيو. حضور انور جي توجهه جي برڪت سان سڀئي صاحب حضور ٿيا ۽ وليّن ۾ داخل ٿيا. موڪلائڻ وقت هڪ منزل تائين حضور انور سان هم رڪاب رهيا انهيءَ سفر ۾ جڏهن حضور اقدس جن لاهور پهتا ته شيخ طاهر قدس سره کي لاهور جي قطبيت کان مشرف فرمايائون. جڏهن سرهند شريف ۾ تشريف فرما ٿيا. تڏهن بادشاهه لشڪر سوڌو حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جو لنگر مهماني طور کاڌو. کيس طعام اهڙو وڻيو جو حضور ۾ عرض ڪرڻ لڳو ته هن قسم جو طعام مون عمر ۾ نه کاڌو آهي. حضور جن پنهنجن ٻورچين کي حڪم فرمائن ته منهنجن ٻورچين کي اهڙو طعام ناهڻ سيکارين. پاڻ فرمايائون ته اهڙو طعام تنهنجن ٻورچين کي ناهڻ نه ايندو. بادشاهه عرض ڪرڻ لڳو ته روز منهنجي ماني درگاه تان اچي. بادشاهه ڇهن مهينن تائين سرهند شريف ۾ رهيو درگاه جي ماني کائيندو هو.

سبحان الله! بيشڪ وليّن ڪاملن جي طعام ۾ نورانيت جي ڪري جا لذت آهي

سا بادشاهن جي طعام ۾ هرگز نه ٿيڻي آهي.

راقم الحروف ته آزمودو ڪيو آهي ته جيڪي حضرت عمدة العلماء الراسخين امام الاولياء العارفين قدوة الكملاء الواصلين جبل الحلم والتمكين قبلهٔ عالم غوث الاعظم قيوم زمن محبوب ذو المنن امامنا وقبلتنا ومولانا ومهدينا ومرشدنا خواجه الحاج حافظ محمد حسن جان مجددي سرهندي سجاده نشين دارالارشاد ٽنڊو سائينداد ادام الله فيوضاته علينا جي درگاهه پاڪ جي طعام مان لذت ۽ ذوق ايندو آهي سو هرگز ٻئي هنڌ نه ايندو ۽ اهو ئي باعث نورانيت جو آهي.

سوداڳي بادشاهه بعضي غريبن جا گهر ڊاهرائيندو هو. حضور اقدس رضي الله تعالیٰ عنه جن بادشاهه کي تنبيه ڪري انهن کي پيسا وٺرائي ڏيندا هوا. مسڪينن جي هر طرح پرداخت ڪندا هوا. هڪ ڀيري بي عزت وارن شخصن کي پوليس وارن پڪڙي سان ٻڌي وٺي ويا، حضور اقدس جن پڇيو ته ڇالاءِ هنن کي اوهان ٻڌو آهي عرض ڪيائون ته بادشاهه جو حڪم آهي ته هنن کي بي عزتي سان قتل ڪري ڇڏيو. حضور جن فرمايو ته اوهين ٿورو ترسو. پاڻ پيادا بادشاهه ڏانهن ويا سندس تنبو درگاهه کان پري کتل هوا. بادشاهه پنهنجي بيگم سان ڪيڏ الاهيون سمهيو پيو هو. ٻاهر بيٺل پهرو حضور جن لوڏيو. بادشاهه پڇيو ته ڪير؟ پاڻ فرمايائون ته احمد (رضي الله تعالیٰ عنه) بادشاهه حيران ٿي ويو عرض ڪيائين ته اوهين ڇالاءِ تشريف فرما ٿيا آهيو. پاڻ مظلومن لاءِ سفارش جو بيان فرمايائون. بادشاهه چيو ته اهي ماڻهو منهنجي استقبال لاءِ نه آيا هوا تنهن ڪري انهن جي قتل ڪرڻ جو حڪم ڏنو اٿم. پاڻ فرمايائون ته "تون انهن کي معاف ڪر." آخر سوداڳي بادشاهه گهڻي گفتگو بعد ڪين معافي ڏني. حضور جن فرمايس ته "هنن عزت وارن کي ذليل ڪيو آهي تنهن ڪري انهن کي وڳا ڏيارڻ تہ ڏي ته انهن کي خلق ۾ عزت حاصل ٿئي." بادشاهه عرض ڪيو ته اوهانجي حڪم موجب مون هنن کي معاف ڪيو آهي نه ته پنهنجي حڪم تان نه هٽندو آهيان. وري هاڻي فرمايو ته وڳا ڏيار. به ڏيان آخر عذر ڪرڻ لڳو ته هن وقت عويدار ڪونهي رات گهڻي گذري وئي ماڻهو سڀ ننڊ ۾ هوا، پاڻ فرمايائون ته تون بادشاهه آهين جنهن وقت به گهرين ان وقت ڪري سگهين ٿو. آخر به هزار روپيا به خاص بادشاهي وڳا حضور جن کي ڏنائين. پاڻ ان جاءِ تي موٽي آيا جتي مسڪين

بيهار پاهوائون. متيان انجام عزت وارن کي ڏٺي کين آن ادکرايائون. مفصل احوال[1] روضة القيوميه ۾ آهي. ______ سبحان الله! حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جو وجود مسعود سراسر رحمت هو. جيئن ڪيترن گنهگارن کي توجه جي برڪت سان ماسويٰ جي محبت کان آزاد ڪري شهنشاهِ حقيقي جلّ وعلا کان حضور ۽ آگاهي جا انعام ۽ اڪرام ڏيارڻ ۾ مشرّف فرمائيندا هوا. تيئن ظاهري مظلومن تي مهرباني فرمائيندا هوا.

حضرت خواجه حافظ محمد جان قدس سره چڱو فرمايو آهي.

مَنْ لَاذَ فِي دُنْيَاهُ أَوْ فِي دِيْنِهِ   بِعَظِيْمِ جَاهِكَ لَا يَزَالُ مُؤَيَّدَا

جنهن شخص پناهه ورتي پنهنجي دنيا ۽ پنهنجي دين ۾، اوهانجي وڏي مرتبه کان، ته هميشه رهندو تائيد ڪيل آهي

فَارْحَمْ كَئِيْبًا هَائِمًا فِي حَاجَةٍ   مِنْ دِيْنِهِ حَتّٰى أَتَاكَ مُقَصِّدًا

پوءِ رحم ڪريو غمگين تي جو پريشان آهي، پنهنجي دين جي هڪ حاجت ۾ ايتري قدر جو اوهان وٽ قصد ڪندڙ دل ڦٽل آيو

بِقَرِيْضِهٖ هٰذَا الَّذِيْ قَدْ صَاغَهٗ   بِكَلِيْلِ فِكْرٍ لَيْسَ فِيْهِ مُجَوِّدَا

پنهنجي هن نظم سان جهڙي ان ناهي آهي، عاجز فڪر سان، جنهن ۾ ان کهين خوبي جو اظهار نه ڪيو آهي.

وَبَيَانِ نُطْقٍ عَنْ مَدِيْحِكَ قَاصِرٍ   وَلِسَانِ قَوْلٍ جَاءَ فِيْهِ مُقَيَّدَا

۽ اهڙي بيان گفتگو سان جو اوهانجي مدح کان قاصر آهي ۽ اهڙي زبان گفتار سان جو ان باري ۾ بند ٿيل آهي.

(الجذبة الشوقية الى الحضرة المجددية صفحه ٨)

جنهن ته الله جلّ جلاله حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي وجود مسعود کي رحمة للعالمين صلى الله تعالىٰ عليه وسلم جي باقي رهيل مٽي پاڪ مان پيدا ڪري فرمايو. تنهن ڪري رسول ڪريم صلى الله تعالىٰ عليه وسلم جي مهرباني ۽ رحمت جي عادت مبارڪ سندن وجود مبارڪ ۾ وڌائين. پڻ رسول اڪرم صلى الله عليه وسلم جي طفيل کين قيامت ۾ شفاعت ڪرڻ لاءِ بشارت عطا فرمايائون ۽ جيڪي حضور اقدس مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي طريقي پاڪ ۾ روز قيامت تائين داخل ٿيندا انن کي الله جلّ جلاله بخشش جي بشارت عنايت ڪئي. جيئن حضرت شيخ محمد امين ڪردي اربلي شافعي پنهنجي ڪتاب المواهب السرمديه في مناقب النقشبنديه ص ١٨٥ ۾ انهن بشارتن جي تصريح حضور جن جي ارشادات ۾ ڪري چڪو آهي.

---

[1] روضة القيوميه رڪن اوّل قيوميت جي ويهين سال ۾ اهو مفصل احوال آهي ١٢

وَقَالَ قُدِّسَ سِرُّهٗ بَشَّرَنِي رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِاَنَّكَ مِنَ الْمُجْتَهِدِيْنَ فِيْ عِلْمِ الْكَلَامِ وَيَغْفِرُ اللّٰهُ بِشَفَاعَتِكَ الْاُلُوْفَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَكَتَبَ لِيْ خَطَّ الْاِرْشَادِ بِيَدِهِ الشَّرِيْفَةِ وَقَالَ لَمْ اَكْتُبْ لِاَحَدٍ قَبْلَكَ مِثْلَهٗ وَقَالَ قُدِّسَ اللّٰهُ سِرُّهٗ كُنْتُ مَرَّةً فِيْ حَلْقَةِ الذِّكْرِ مَعَ اَصْحَابِيْ فَخَطَرَ لِيْ اِنِّيْ فِيْ قُصُوْرٍ وَنَقْصٍ فَاُلْقِيَ اِلَيَّ فِي الْحَالِ اِنِّيْ قَدْ غَفَرْتُ لَكَ وَلِمَنْ تَوَسَّلَ بِكَ اِلَيَّ بِوَاسِطَةٍ اَوْ بِغَيْرِ وَاسِطَةٍ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ۔

حضور اقدس کي جناب رسول مقبول صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جي بشارت

حاصل مطلب ته جناب خواجه امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جن کي جناب رسول پاک، صاحب لولاک صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جن بشارت عطا فرمائي ته توهين علم کلام جو مجتهد آهين ۽ قيامت جي ڏينهن تنهنجي شفاعت سان هزارين ماڻهو بخشيا ويندا. حضرت رسول مقبول صلي الله تعاليٰ عليه وسلم پنهنجي هٿن سڳورن سان ارشاد جو هڪ خط خاص مجدد کي لکي ڏنو ۽ پوءِ کين فرمايائون ته هن کان اڳي مون ڪنهن لاءِ هيءَ خط نه لکيو آهي.

حضور انور رضي الله تعاليٰ عنه جا مريد جيڪي قيامت تائين ٿيندا ڌڻي تعاليٰ جل جلاله انهن کي بخشيو

حضور اقدس جن هڪ ڀيري پنهنجن مريدن سان حلقي ۾ ويٺا هوا، ان وقت پنهنجي قصور عمل جي اظهار جو غلبو هو. ايتري ۾ الهام ٿيو ته "تحقيق توکي بخشيم ۽ تنهنجي مريدن کي، خواه بغير واسطه، خواه بواسطه هجن ۽ جيڪي به قيامت تائين تنهنجي طريقي ۾ داخل ٿيندا." انهن بشارتن ڏانهن حضرت علامه علوم صوري ۽ معنوي مدرس مدرسه فرقانيه لکنوي قدس الله سره چاند پنهنجي قصيده ۾ اشارو ڪري حضرت مجدد الف ثاني جي دربار پر انوار ۾ عرض ڪيو آهي.

بِاللّٰهِ كُنْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ شَافِعًا ۞ لِيْ عِنْدَ مَنْ يَقْضِي اللُّبَانَةَ وَالْوَطَرْ

مراد خدا واسطي ٿيو توهان قيامت جي ڏينهن شفاعت ڪندڙ، منهنجي لاءِ ان ذات وٽ جو پوري ٿو ڪري حاجت ۽...

بِكَ يُرْتَجَى الْغُفْرَانُ فِيْ يَوْمِ الْجَزَا ۞ سَيَنَالُهٗ بِشَفَاعَةٍ مِّنْكَ الزُّمَرْ

جماعتون اوهان مان اميد رکي وڃي ٿي بخشش ملڻ جي ڏينهن جزا جي، جلدي پهچنديون ان بخشش کي اوهان جي شفاعت سان

إِذْ أَنْتَ لِي عِنْدَ الْإِلٰهِ وَسِيلَتِي ۔۔۔ فَلِمَا حَاجَتِي تُقْضٰى وَذَنْبِي يُغْتَفَرُ

جڏهن تہ اوهان منهنجي لاءِ خداوند تعاليٰ وٽ وسيلا آهيو، پوءِ ڇو نہ منهنجي حاجت پوري ٿئي ۽ منهنجا گناہ بخشيا

إِذْ أَنْتَ يَا مَوْلَايَ عَوْنِي فِي غَدٍ ۔۔۔ إِذْ أَنْتَ خَيْرُ الذَّخَائِرِ مُدَّخَرٌ

جڏهن تہ اوهان منهنجا سردار منهنجا مددگار آهيو قيامت ۾. جڏهن تہ اوهان منهنجي لاءِ بهترين ذخيرا آهيو گڏ ڪيل

إِذْ أَنْتَ لِي فَرَطِي وَأَنْتَ كِفَايَتِي ۔۔۔ فَأَقُولُ مَا خَوْفِي لَدَيْكَ مِنَ الْحَذَرِ

جڏهن تہ اوهان منهنجي لاءِ اڳ ۾ موڪليل، ۽ اوهان منهنجي لاءِ ڪافي آهيو، پوءِ چوندس مان ڪهڙو خوف آهي مون کي اوهان جي ڪري ڊپ تو

جَزَاكَ يَا مَوْلَايَ عَنَّا رَبُّنَا ۔۔۔ خَيْرًا وَأَفْضَلَ مَا يُجَازِي مَنْ شَكَرَ

جزا ڏي شال اوهان کي اي منهنجا سردار اسان جي طرفان اسان جو رب، جزا خير ۽ بهتر اها جزا جو جزا ڏيندو آهي حق تعاليٰ انهن شخصن کي جو شڪر ڪن ٿا.

وَحَبَاكَ مِنْهُ زِيَادَةً تَرْبُو عَلَى ۔۔۔ عَدَدِ الرِّمَالِ عَدَدَ قَطْرٍ مِنْ مَطَرٍ

شال بخشي اوهان کي پنهنجي طرفان ايترو گهڻو جو تون زياده ٿئي، بلڪ واري جي ڪڻن کان ۽ تون زياده ٿئي بلڪ مينهن جي ڦڙن کان

(المقالة الثالثة من الجذبة الشوقية الى الحضرة المجددية ص ۱۳۳)

حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن جڏهن ملڪ دکن جي جيري ڪرڻ لاءِ ڪوشش فرمائيندا هوا، هن ڳالهہ جي حريص هوا تہ ڪو بہ نفساني ارادن جي پوري ڪرڻ جي عذاب ۾ گرفتار نہ ٿئي. تنهن ڪري جنهن بہ قبرستان ۾ تشريف فرمائيندا هوا ان ساري قبرستان جي بخشائڻ لاءِ شهنشاهہ حقيقي جل وعلا جي درگاہ ۾ گهڻي تڏ باڏ اڳي نيٺ سرڪار پروردگار کان مغفرت جي منظوري وٺندا هوا. مثال لاءِ روضة القيومية[1] جي سال ۱۰۳۲ مان نقل آڻيان ٿو.

حضور انور جي دعا سان قبرستان جو قيامت تائين بخشجڻ

هن سال حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن پنهنجي جهڙن[2] پيءُ حضرت سيدنا امام رفيع الدين رضي الله تعاليٰ عنه (جو وقت جو قطب هو) جي زيارت لاءِ تشريف فرمايا. فاتحه بعد سڄي قبرستان جي بخشش لاءِ درگاہ الٰهي ۾ دعا گهري ٿون. الهام ٿيو تہ هڪ هفتہ لاءِ هن قبرستان تان عذاب رفع ڪيو سون. وري عرض ڪيائون تہ اي پروردگار، تنهنجي رحمت کي انتها ناهي. ايمان زياده مغفرت فرماءِ. وري الهام ٿيو تہ هڪ

---

[1] روضة القيومية رڪن اول سال تيرهون قيوميت جو مترجم اردو ص ۱۵۴

معني لاءِ هن مقام تان عذاب دفع ڪيو سون. وري حضور جن عرض ڪيو، الهام ٿيو ته ڇڪوهه سال لاءِ عذاب دفع ڪيو ٿين. پاڻ وري بدرگاهه باري جَلّ وعلا ۾ نهايت عاجزيءَ سان عرض ڪيائون. الهام ٿيو ته توهان جي خاطر منهنجي فضل سان هن قبرستان تي قيامت تائين عذاب نه ٿيندو. بدين خوبي و رعنائي تو از هر در که باز آئي — درے باشد که از رحمت بروئے خلق بکشائي

انهيءَ سال[1] هڪ ڏينهن حضور اقدس رحمت دوجهاني قيوم زماني خواجه امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جن پنهنجي والد بزرگوار حضرت قطب العارفين دليل الله الصمد مخدوم خواجه عبد الاحد رضي الله تعاليٰ عنه جي مزار پر انوار جي زيارت لاءِ تشريف فرمايائون. وقت ڪين دل ۾ حديث شريف جو خيال آيو ته "جڏهن ڪنهن عالم جو ڪنهن قبرستان تان لنگهه ٿيندو آهي ته چاليهن ڏينهن تائين قبر وارن کي عذاب نه ٿيندو آهي". هن خيال اچڻ شرط مٿان الهي الهام ٿيو ته "اوهان جي تشريف آوريءَ سبب اسان قيامت تائين هن قبرستان تان عذاب دفع ڪري ڇڏيو آهي ۽ بہ جو شخص هن قبرستان ۾ دفن ٿيندو ان کي پنهنجي فضل ۽ ڪرم سان بخشيندا سون" (شهر سرهند شريف جو اهو ڏو قبرستان آهي) اهو ئي اثر حضور اقدس جي رحمت پرور طبيعت جي خاطر جو هو، جو جنهن به جنازي تي حضور جن آيا سو مغفور ٿي ويو. جيئن ته الله جَلّ وعلا سندن کين بشارت عطا فرمائي ته جنهن به جنازي تي اوهين حاضر ٿيا سو مغفور بخشيل ٿيو (ڪذا في مقامات امام رباني للسيد عبد الاحد بن سيد غلام محمد)

خلق تان آفت ٽارڻ لاءِ رحمت رباني حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي قرباني

[2] هن کان وڌيڪ ٻي ڪهڙي رحمت ٿيندي جو پنهنجي اولاد کي خلق تان آفت ٽارڻ لاءِ قربان ڪري ڇڏيائون. جيئن قيوميت جي ٻئي سال ۾ صاحب روضة القيوميه آندو آهي ته هن سال شهر سرهند شريف ۾ طاعون جي بيماري جو ايترو زور ٿيو جو هر روز هزارين آدمي فوت ٿيڻ لڳا. ماڻهو جڏهن ظاهري تدبيرن کان عاجز ٿيا ته هو حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي خدمت ۾ حاضر ٿي دعا لاءِ عاجزيءَ سان عرض ڪيائون. پاڻ تازو وضو فرمائي ٻه رڪعتون ادا ڪري دعا ۾ مشغول ٿيا. بعد فراغت دعا جي فرمايائون ته

---

[1] يعني ٻئين هون سال قيوميت ۾. [2] هن ڪتاب جي صاحب حضرت امام رباني مجدد الف ثاني جي بعض فضائل ۽ ان فضيلت ۾ ... ۾ هي بشارت ذڪر ڪئي آهي صـ ...

حق تعاليٰ جي درگاه مان مونکي قرباني ڪرڻ جو حڪم ٿيو آهي. تنهنڪري هيتري خلق تان آفت ٽارڻ لاءِ پنهنجو پٽ قربان ٿو ڪريان. انهيءَ ڏينهن سندن فرزند سعيد، حضرت شيخ محمد عيسيٰ، جو ٻارهن ورهن جي عمر جو هو مرض طاعون ۾ فوت ٿيو. پاڻ غسل ڏئي تجهيز تڪفين ڪري مخدوم صاحب قدس سره جي قبرستان ۾ دفن ڪيائون. پر اجابت تحقيق نه ٿي. حضرت صاحبزادي جي وفات کان پوءِ ٽئين ڏينهن وري به خلق گڏجي حضور اقدس ۾ دعا لاءِ عرض ڪيو. وري حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه دعا گهري! ڪين الهام ٿيو ته پنهنجو ٻيو فرزند مخلوق تان فدا ڪر. پاڻ فرمايائون ته اسين ٻيو فرزند فدا نه ڪريون. پوءِ سندن فرزند حضرت شيخ فرخ، جو ڏهن ورهن جي عمر جو هو فوت ٿيو انهيءَ صاحبزادي کي به ساڳي طرح حضرت مخدوم قدس سره جي مقام ۾ دفن ڪيائون، پر وبا اجابت گهٽ نه ٿي ماڻهو وري اچي دعا لاءِ حضور ۾ حاضر ٿيا. انهيءَ پيري سندن نياڻي پاڪ معصومه، جا ڪيو ٻيا ڪ هئي وصال فرمايو، انهن ڏينهن ۾ حضرت فخر الخلائق اڪابر اولياء خواجه حافظ محمد صادق رضي الله تعاليٰ عنه وفات فرمائي، جو سندن وڏو فرزند هو. فوت ٿيڻ کان اڳ حضرت خواجه صاحب فرمائيندا هوا ته وبا سٺو لقمو گهري ٿي ۽ اهو آءٌ آهيان. جو هن جي والد شريف حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي الهام ٿيو هو ته پنهنجو فرزند ڏي. فرزند مان مراد آءٌ هوس، مگر حضور جن مون سان نهايت شفقت ٿي رکي، انهيءَ ڪري ٻين منهنجن ڀائرن کي فدا ڪيائون ۽ مونکي محفوظ رکيائون. هاڻي مونکي معلوم ٿيو آهي ته ان فرزند مان، آءٌ مراد هوس انهيءَ ڪري پاڻ کي مخلوق تان قربان ٿو ڪريان. انهيءَ چوڻ شرط بيماري ۾ گرفتار ٿيا ۽ ساعت به ساعت مرض وڌندو ٿي ويو. نيٺ ٽئين ڏينهن وصال فرمايائون. پوئين وقت هي خبر ڏنائون ته هاڻي وبا دفع ٿي ويئي، جي هن کان پوءِ ڪڏهن به وبائي بيماري جي گهڙيءَ ۾ ڪو به منهنجو نالو لکي پڙهندو ته ان کي الله جل وعلا پنهنجي فضل سان شفا بخشيندو.

حضرت خواجه حافظ اڪابر اولياء محمد صادق رضي الله تعاليٰ عنه جي وصال

کان پوءِ وبا جي بيماري ۾ هڪ به ننڍڙو جي ڪڏهن ڪو بيمار ٿي ٿيو ته ان کي گهڙيءَ ۾ سندن نالو پاڪ لکي ٻڌائون، ان کي شفا ٿي ٿي. هي عمل مرض طاعون لاءِ بالڪل مجرب آهي. حضرت سلطان الاولياء قيوم رابع خواجه پير رضي الله تعاليٰ عنه جي وقت ۾ وبا جو گهڻو غلبو ٿيو ۽

خواجه صاحب جو نالو پاڪ نه ڪي ڏيندا هوا ۽ فرمائيندا هوا ته خواجه محمد صادق رضي الله تعاليٰ عنه جو نالو مبارڪ وٺڻ ۾ بالڪل اثر دفع ڪرڻ لاءِ مجرب آهي.

ٻه حضرت خزينة الرحمة امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه پنهنجي فرزند بزرگوار رضي الله تعاليٰ عنه کي غسل ۽ تجهيز تکفين فرمائي مسجد شريف کان اتر جي طرف ڪنڌي تي سندن وجود مسعود خزانه الٰهي کي زمين جي حوالي فرمايو. انهي جاءِ لاءِ حضور اقدس جن بهشتي زمين هئڻ جي بشارت ڏني فرمائي ۽ پنهنجي مدفن گاه جو اشارو به انهي زمين لاءِ ڪندا هوا. پوءِ خواجه صاحب جي مٿان قبو ٺهرايائون. پاڻ حضرت خواجه محمد صادق رضي الله تعاليٰ عنه جي جنازي تي ويٺا هوا ته هڪ شخص ماڻهن جو خوفناڪ حاضر ٿيو ۽ چيائين ته هي جناب پيغمبر خدا صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جي نيت جي ماني آهي. پاڻ باوجود هن جي جو غم جي مجلس ۾ هوا مگر محبت نبوي صلي الله تعاليٰ عليه وسلم سبب ان ماني مان لقمون کڻي تناول فرمايائون. اهـ ــــــــ ٿه حضرت خواجه محمد صادق رضي الله تعاليٰ عنه جي نالي پاڪ لکڻ جي ترتيب تفصيل سان منهنجي مرشد مڪمل عالم باعمل قطب الاقطاب غوث الاحباب حضرت حاجي صاحب رضي الله تعاليٰ عنه جي محصول آهي تہ سندن حالات ۾ لکي آهي. من شاء فليرجع اليها.

حضرت رسول الله صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جو حضرت مجدد کي پنهنجو فرزند چوڻ

ٿه رحمة للعالمين صلي الله عليه وسلم، جناب حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي جنهن خميره طينت جي بشارت کان نوازيو. تنهن هڪ ڏينهن جناب رسول ڪريم صلي الله تعاليٰ عليه وسلم مٿن ظاهر فرمايو ته تون منهنجو فرزند آهين، جئين منهنجا فرزند قاسم ۽ ابراهيم رضي الله تعاليٰ عنهما آهن. تنهن کان پوءِ حضرت خاتم الرسل صلي الله تعاليٰ عليه وسلم پنهنجي حرم پاڪ ام المومنين خديجة الكبريٰ رضي الله تعاليٰ عنها کي فرمايو ته شيخ احمد مجدد الف ثاني منهنجو ۽ تنهنجو فرزند آهي ۽ قاسم ۽ ابراهيم جو ڀاءُ

ٿه مڪتوبات شريف جلد ٽين مڪتوب ٢٠١ ۾ خميره طينت ڏانهن هن طرح اشارو آهي "بعد از تحليق و تکميل او عليه و علي اله الصلوات والتسليمات بقيه مانده بود که در خوان دولت ضيافت کريمان زياده تيها لازم ست کہ او لش گويان نصيب خادمان بود آن بقيه را يڪي از دو تمر ايان الفتِ او عليه وعليٰ آله الصلوٰة والسلام او لش گويان عطا فرموده اند و آن را خميره ساخته خميره طينت او فرموده و به تبعيت و وراثت او شريڪ دولتِ خاص او گردانيده عليه وعليٰ آله الصلوٰة والسلام سہ با کريمان ڪارہا دشوار نيست

آهي، جو حق تعاليٰ اسان کي عطا فرمايو آهي. حضرت خديجة الڪبريٰ رضي الله تعاليٰ عنها حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي پنهنجي خواب ۾ ڏٺو، ماءُ جهڙي شفقت جي نظر فرمائي ارشاد ڪيو ته تون منهنجو پٽ آهين گويا پاڻ کي گهر جو ڀاتي فرمايائون تربيت جو حڪم ڪيو هوءِ تفصيل روضة القيوميه جي باطينت[1] ۾ ڏسڻ گهرجي مڪتوبات شريف جي جلد ٣ع[2] ۾ به موجود آهي

حضور ﷺ جن کي مصافحي جو شرف حاصل ٿيڻ

روضة القيوميه[3] ۾ لکيو آهي ته حديث شريف ۾ آهي ته جو شخص ستن واسطن سان مون سان مصافحو ڪندو (هٿ ملائيندو) ان وان جي لاءِ بهشت واجب ٿيندي. مولانا بدرالدين قدس سره حضرات القدس ۾ لکي ٿو ته حضرت مجدد الف ثاني کي ڇهن واسطن سان مصافحو نصيب ٿيو. حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه حاجي عبدالرحمٰن بن خشي معروف حاجي رمزي سان مصافحو ڪيو ان حافظ سلطان ادهمي سان جنهنجي عمر هڪ سو ڏهه ورهه هئي. ان شيخ محمود الفراهي سان ان شيخ سعيد مصري حبشي سان ان حضرت رسالت پناه صلي الله تعاليٰ عليه وسلم سان.

هندستان جي نبيءَ سڳوري جي حضور ﷺ جن سان ملاقات

ستن سال چوٿين قيوميت جي ذڪر ۾ صاحب روضة القيوميه لکي ٿو ته هڪ سال حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جهنگل جي سير واسطي ٻاهر تشريف فرمايا. ٻاهر ميدان ۾ اتر اوڀر جي ڪنڊ ۾ هڪ وڏو دڙو آهي. پاڻ مٿي چڙهي نمار ظهر جي پڙهي

---

1. هي مضمون روضة القيوميه ص ٩٩ ۽ ص ١٠٠ مترجم اردو مطبوعه لاهور، طينت، اصالت ۽ محبوبيت ذاتي جي بيان ۾ تفصيل سان ذڪر ٿيل آهي. 2. مڪتوبات شريف حضرت امام رباني مجدد الف ثاني جلد ٽئين مڪتوب ١٠٢ ۾ هن طرح اشارو آهي. «من در ان وقت بيا بم کہ من بان سرور عليه وعلي آله الصلوٰة والسلام در يک جام و در رنگ نيز بايد رزندگاني بتمام حضور آن سرور عليه و اهل بيت آن سرور عليه وعلي آله الصلوٰة والتسليمات بر من غريب نيست و آن کاغذ را بحيله بدست خود نهاده در رنگ فرزندان محرم داخل حرم شريف ايشان گشتم کالاتر امهات مومنان مراد حضور آن سرور در لحظه خدمت با اهتمام ميفرمايند وميگويند کہ انتظار و تعظيم چنان و چنان بايد کرد الخ». 3. ترجمه روضة القيوميه مطبوعه لاهور ص ٩١ مصافحي جي بيان جي پهرين ٽڪري ۾ لکي ٿو ته حضرت قيوم رابع خليفة الله سلطان الاولياء محمد زبير قدس سره فرمائيندا هوا ته هي روايت ۾ آهي ته حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه ۽ جناب پيغمبر خدا صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جي وچ ۾ ڇهه شخص آهن، جن مان هڪ جن آهي. 4. حضرات القدس فارسي مطبوعه محڪمه اوقاف لاهور ص ٣٠ ادهمي جي بجاءِ رباتي صفحه آئنده

گھڻي دير تائين مراقبو فرمايائون. فراغت بعد رفيقن کي فرمايائون ته نظر ڪشفي سان هن جاءِ تي نبين
سڳورن جون قبرون ڏسڻ ۾ ٿيون اچن بلڪ انهن اڪابرن عليهم الصلوٰة والسلام جي مُنن سان
ملاقات به ٿي جن مون کي فرمايو ته اسين هت آرامي آهيون. جيئن مڪتوبات جلد اول مڪتوب ٢٥٩
۾ حضرت خواجه محمد سعيد رضي الله تعالى عنه جي نالي، لکي ٿا فرمائن ته جي ٻئي سڳورا هندستان ۾
مبعوث ٿيا آهن ۽ انهيءَ جاءِ تي آرام فرما آهن سي مون تي ظاهر ٿيا آهن ۽ ڏسان ٿو ته انهن
جي نور جا شعلا سندن قبرن مان نڪري آسمان تائين پهچي رهيا آهن. هندستان جي
نبين سڳورن جي ڪنهن به پيروي نه ڪئي بلڪ ڪن جو هڪ امتي ٿيو ڪن جا ٻه ڪن جا ٽي.
ڪشف جي نظر سان معلوم ٿيو ته انهن مان ڪو به اهڙو نبي ڪو نه جنهن جا امتي چار ٿيا
هجن. جي آئون گهران ته انهن جا نالا ۽ قبرن جا نشان به ڏئي ٿو سگهان الخ

— شيخ محمد امين شافعي قدس سره انهي ڳالهه جو ثبوت پنهنجي ڪتاب ۾ هن طرح
ٿو ڏئي. وَقَالَ اَطْلَعَنِي اللّٰهُ عَلٰى قُبُوْرِ الْاَنْبِيَآءِ الْمَبْعُوْثِيْنَ اِلٰى اَرْضِ الْهِنْدِ بِحَيْثُ اَرٰى
اَنْوَارًا سَاطِعَةً مِّنْ قُبُوْرِهِمْ (ڪتاب المواهب السرمديه ص ٢٨ مطبوعه مصر)

— حضرت خواجه امام رباني رضي الله تعالى عنه جي نبين سڳورن سان ملاقات سندن
وڏي شان تي دلالت ڪري رهي آهي ۽ ٻيو الله جل وعلا کين متشابهات قرآني جا پوشيده راز
۽ مقطعات قرآني جا اسرار عطا فرمايا. آها راز داري جي عنايت جيئن جناب رسول مقبول
صلى الله تعالى عليه وسلم پنهنجن خاص اصحابن سڳورن تي ڪئي هئي تيئن حضرت مجدد الف ثاني
رضي الله تعالى عنه پنهنجي خاص فرزند ۽ خليفي حضرت امام محمد معصوم رضي الله تعالى عنه کي
انهي نعمت ڪان سندن استعداد عالي مشرف فرمايو. جنهن جاءِ ڪعبو شريف آيو هوان جاءِ تي پنهنجي
فرزند کي رکو ق جي معني جا اسرار ٽن ڏينهن تائين ارم جي ڏينهن تاريخ ستين ذي الحج
صبح جي نماز بعد ٻن اڌ عشر وعظ فرمايائون ۽ مذڪور مهيني جي نائين تاريخ جمعه ڏينهن
شام جي وقت پورو ڪري فرمايائون. انهي وچ ۾ پاڻ نند ڪان ڪيائون ۽ نماز ٻه رڳو فرض ۽ سنت مؤڪده
ئي ادا ڪيائون (از روضة القيوميه ملخصا رکن اول سال چوڏهون قيوميت جو)

(آنڌل حاشيو اڳين تان) او بحي ڪيل آهي ڪه جواهر علويه ۾ حضرت مولانا مولوي محمد رؤف صاحب
نقشبندي مجددي خليفه اعظم حضرت شاه غلام علي صاحب دهلوي قدس سره لکي ٿو ته شيخ محمد سعيد
حبشي رضي الله تعالى عنه جي عمر ٨٠٠ ورهيه مطابق ٨٠٠ هزار ۽ ٽي سو سالن ۽ هڪ قول موجب ٨٠٠ هزار ۽ ٻه سوالي
ائين صدي ۽ ٽهين صدي ۾ هن جهان مان رحلت ڪيائون دو رفت حق) جي ماده کان سندن تاريخ وفات ظاهر ٿئي ٿي.
٨١٥

— معنيٰ بيان ڪرڻ کان اڳ سڄي جهان جي جنن ۽ شيطانن کي ڪاري دريله ۾ قيد ڪرايائون. تقريبن ٿورڙي وقت ملائڪن جون صفون حضرت امام رباني مجدد الف ثاني ۽ حضرت امام محمد معصوم رضي الله تعاليٰ عنهما جي چوڌاري هڪ ٻئي جي مٿان آسمان تائين پهچي ويون هيون. هن لاءِ ته هي خدائي ڳجهه آهي مٿان انسان جون بردست دشمن شيطان چوري ٻڌي ويچي. تنهنڪري حضور اقدس مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جن اول اهو بند وبست فرمايو هو.

— سبحان الله! ڪهڙو نه شان مجدد جي عالي درجي کي پهتل آهي، مفصل احوال جنهن طالب کي ڏسڻو هجي روضة القيوميه جي سال چوڏهين تيوهين ۾ ڏسي اگرچه مواهب السرمديه ۽ حدائق الوردية ۽ حدائق النديه ۽ جامع ڪرامات الاولياءِ ۽ هن فن جي ٻين ڪتابن ۾ به انهيءَ جو ڪجهه ذڪر آهي.

حضور جن کي هڪ نئون طريقو عطا ٿيل هو

حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن اگرچه سڀني طريقن ۾ داخل هوا ۽ نقشبندي طريقه حضرت مرشدنا سيدنا خواجه محي الدين باقي بالله رضي الله تعاليٰ عنه کان درتو هوائون، هن ڪانسواءِ ڪين لئون طريقو مجدد جي عطا ٿيو جو الله جل وعلا کي ور قيامت تائين جاري ڪرڻو هو جنهن ته ڪين ڪيترا پيرا اهڙيون بشارتون عالي پهتل هيون جي، انگي اينديون اهو طريقو خاص طرح اهڙو عالي قدر هو جو سندن مرشد مڪمل به ڪائون انهي طريقي مان فائدو ورتو. جيئن علامه محمد مراد مڪي قدس سره لکي ٿو.

وَلِهٰذَا اُسْمِيَتِ الطَّرِيْقَةُ الْخَاصَّةُ بِهٖ الطَّرِيْقَةَ الْمُجَدِّدِيَّةَ وَكَانَ شَيْخُهٗ يَسْتَفِيْدُ مِنْهُ تِلْكَ الطَّرِيْقَةَ الْخَاصَّةَ بِهٖ وَكَانَ يُعَظِّمُهٗ تَعْظِيْمَ الْمُرِيْدِ شَيْخَهٗ الخ[1]

— معلوم ٿيو ته حضرت خواجه باقي بالله رضي الله تعاليٰ عنه سندن ايتري ادب ڪندو هو جيئن ڪو مريد مرشد جو ادب ڪري، هڪ ڀيري حضرت خواجه صاحب رضي الله تعاليٰ عنه حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي حجري ۾ تشريف فرما ٿيا. حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن استغراق ۾ هوا خادم ارادو ڪيو ته حضور جن کي اطلاع ڏيان. پاڻ انکي منع فرمايائون ته آهستي آهستي ٿي مونيا ته مٿان حضور جن جي استغراق

---

[1] حاشيه الدرر المكنونات العرب المكتوبات ص ٢٤ - ٢٥ -

کي حاجت ڪانه ٿي پوي. ان حجري جي ٻاهران ويهي رهيا جيستائين حضور جن اندر خود نه جاڳيا. ان کان پوءِ حضرت مجدد الف ثانيءَ جن عرض ڪيو ته دروازي تي ڪير آهي؟ حضرت خواجه صاحب فرمايو "محمد باقي" فَخَرَجَ مُسْرِعًا وَقَامَهُ بِكَمَالِ الْأَدَبِ وَالتَّوَاضُعِ. حضرت مجدد الف ثانيءَ تڪڙو ٻاهر نڪتا ۽ گهڻي ادب ۽ تواضع سان سندن اڳيان اچي بيٺا.

حضور اقدس رضي الله تعالىٰ عنه جي اعلىٰ درجي هوڻ ڪري مٿن ٻين طريقن سڀني جا اولياءِ ڪرام رضوان الله تعالىٰ عليهم اجمعين عاشق ٿي پيا. سيئن هن جي دعوىٰ هئي ته حضرت مجدد الف ثاني اسانجو آهي ۽ اسانجي طريقي کي رواج ڏياري.

آخر جناب رسول پاڪ صاحب لولاڪ صلى الله تعالىٰ عليه وسلم جي حڪم موجب هر هڪ ولي پنهنجي پنهنجي امانت حضرت مجدد الف ثانيءَ کي عطا ڪئي. حضرت خواجه مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه سڀئي امانتون پنهنجي خاص امانت سان ملايون. سندن خاص امانت سڀني کي منور ڪري فرمايو جو ٽئي سڳورن رضي الله عنهم جو اصل مقصود هو ته سالڪ بدرون قيامت جي اجر حاصل ٿئي. سندن مقصد الله جَلَّ وعلا پوري ڪري فرمايو. هي فيصلو ان ڏينهن ٿيو جڏهن حضرت غوث الاعظم رضي الله تعالىٰ عنه جو خرقو مبارڪ کين پهتو

کين حضرت غوث الاعظم رض جو خرقو عطا ٿيڻ

روضة القيوميه[له] جي سال ٢ قيوميت ۾ آهي ته هن سال جو خرقو جناب قطب الاقطاب غوث الاعظم محي الدين عبدالقادر جيلاني پنهنجي صاحبزاده سجاده نشين سيد تاج الدين عبدالرزاق رضي الله تعالىٰ عنه کي حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه تائين پهچائڻ لاءِ عطا فرمايو هو سو امانت طور پشت بپشت هلندي حضرت سڪندر شاه قدس سره کي مليو جنهن خرقه جي اصلي وارث حضرت مجدد الف ثانيءَ کي اچي ڏنو.

تفصيل انجو هي آهي ته حضرت شاه سڪندر کي سندس ڏاڏي شاه ڪمال قدس سره اهو خرقو حوالي ڪيو هو ۽ ڪيس چيو هوائين ته هن خرقي جو وارث جڏهن مبعوث ٿئي ته انکي ڏج. شاه سڪندر اهو خرقو پنهنجي ڏاڏي جي مزار شريف تي رکي ڇڏيو هو. جڏهن حضرت مجدد الف ثانيءَ جي فيض جو غلغلو زمين کان آسمان تائين وڃي پهتو ته هن شاه ڪمال قدس سره شاه سڪندر قدس سره کي خواب ۾ چيو ته هي خرقو، قيوميت مآب حضرت

مجدد الف ثانيءَ کي پهچائي ڏي. شاهه سڪندر قدس سره ويچار ڪيو ته گهر جي نعمت ٻئي کي ڪيئن ڏيان. وري ٻئي ڀيري ڪيس شاهه ڪمال قدس سره حڪم فرمايو ته پيرو الوحق ٿو پائين ٿي وقت ڇو ڪيو آهي، جلدي ڪري هي خرقو مالڪ کي پهچائي ڏي. وري به شاهه سڪندر جاني ڪري سُستي ڪئي تهن تي شاهه ڪمال سخت ناراض ٿي ڪيس فرمايو ته جي، پنهنجي خيريت ٿو گهرين ته هي خرقو اصلي وارث کي ڏي نه ته تنهنجي امانت ڪسجي ويندي. شاهه سڪندر مجبور ٿي خرقو مبارڪ حضرت مجدد الف ثانيءَ جي حضور پُر نور ۾ اچي پهچايو. ان وقت پاڻ صبح جي نماز بعد مراقبي ۾ مشغول هوا. مراقبي کان فارغ ٿي اهو خرقو حضور انور جن ڍڪيو ۽ قادري نسبت ڏانهن متوجه ٿيا ايتري ۾ قادري نسبت مٿن ايتري قدر غلبو ڪيو جو نقشبندي نسبت مغلوب ٿي ويئي. وري نقشبندي نسبت ايتري قدر غلبو ڪيو جو قادري نسبت جهڪي ٿي ويئي. اهڙي طرح ڪيترا ڀيرا بعضي هڪ نسبت غالب ٿي بعضي ٻي.

سرهند شريف ۾ اُمت جي سيني وليّن جي تشريف آوري

ايتري ۾ جناب حضرت غوث الاعظم رضي الله تعاليٰ عنه پنهنجن سمورن پيرن ۽ پنهنجي طريقي جي سمورن خليفن، مريدن ۽ جناب شاهه ولايت مآب حضرت علي ڪرم الله وجهه سميت تشريف فرما ٿيا. تنهن کان پوءِ حضرت بهاءُ الدين شاهه نقشبند رضي الله تعاليٰ عنه پنهنجن سيني پيرن ۽ پنهنجي طريقي جي سيني خليفن، مريدن ۽ حضرت صديق اڪبر رضي الله تعاليٰ عنه سميت تشريف آندي ۽ حضرت خواجه بيرنگ باقي بالله رضي الله تعاليٰ عنه پڻ تشريف فرما ٿيا ۽ پوءِ پاڻ ۾ مناظره ڪرڻ لڳا ـــــ حضرت غوث الاعظم رضي الله تعاليٰ عنه فرمايو ته هن مرد بزرگ "مُجدّدِ الف ثاني" بار اڳي حالت ۾ منهنجي امانت قادري حاصل فرمائي آهي" يعني نڪيڙ ۾ شاهه ڪمال جي زبان چوسي سموري قادري نسبت وٺي تائون جنهنجو ذڪر مٿي گذريو، تنهن ڪري سيني کان منهنجو حق زياده آهي ۽ مناسب آهي ته هي پيارو خرقو اجلّ وعلا جو منهنجي طريقي کي رواج ڏياري. ـــــ خواجه بهاءُ الدين شاهه نقشبند رضي الله عنه فرمايو ته تهاڻي اهو منهنجي سلسلي نقشبنديءَ جي ارشاد جو مسند نشين آهي ۽ جا نسبت خاص جناب پيغمبر خدا صلي الله عليه وسلم کان ڪيس پهتي آهي اها به انهيءَ بزرگ کي اسانجي وسيلي سان پهتي آهي

انهيءَ ڪري اسانجو حق وڌيڪ آهي تنهنڪري اهو مرد اسانجي طريقي نقشبنديءَ کي رواج ڏئي.

— اها نسبت خاص جيڪا رسول مقبول صلي الله تعاليٰ عليه وسلم جن حضرت صديق اڪبر رضي الله تعاليٰ عنه کي عطا ڪئي هئي سا امانت طور حضرت خواجگان ۾ هلي ٿي آئي ۽ آخر انهيءَ وارث حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي عنايت ٿي جنهنجو تفصيل روضة القيوميه ۾ آهي.

— ايتري ۾ چشتي طريقه جي بزرگن به تشريف فرمائي ۽ انهن فرمايو ته اسين به انهيءَ دعويٰ جا حقدار آهيون جو ته انهيءَ مرد خدا (مجدّدُ الف ثاني) جو والدين بزرگوار ۽ ڏاڏا بزرگوار اسانجي طريقي ۾ هوا انهيءَ طرح طريقي سهروردي ۽ ڪبروي ۽ ٻين طريقن جا مشائخ به تشريف فرما ٿيا ۽ مناظرو ڪرڻ لڳا سڀ ڪنهن طريقي جي مشائخن حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه کي پاڻ ڏانهن ٿي ڇڪيو ته اسانجي طريقي کي رواج ڏيار فرمايو

ولين سڳورن جو بيشمار هجوم ٿيڻ
آنحضرت رسول مقبول صلي الله عليه وسلم جو فيصلو فرمائڻ

— خواجه محمد هاشم ۽ مولانا بدرالدين قدس سرهما پنهنجن تاريخن ۾ ٿا لکن ته امت جي ولين جا روح پاڪ ايتري قدر سرهند شريف ۾ گڏ ٿيا جو سمورا گهٽيون ۽ بازار پيون بلڪ شهر جي گردنواح ۽ آس پاس جا تمام اوڙا گوڙ پُر ٿي ويا. صبح کان ٻيپهري نماز تائين اهو مناظرو پيو هليو آخر حضرت رسول مقبول صلي الله عليه وسلم جي حضور ۾ وڃي سڀني فيصلو گهريو. پاڻ انهن لطف ۽ ڪرم جي سڀني کي تسلي ۽ دلاسو ڏئي فرمايائون ته توهان سڀئي پنهنجون پنهنجون امانتون هن منهنجي پياري ڏيو ۽ هن مرد جي هٿان نقشبندي طريقي جو رواج زياده ٿيندو ڇو ته جا امانت خاص هن مرد کي پهتي آهي سا به انهيءَ طريقي نقشبنديءَ وارن جي معرفت ان کي پهتي آهي ۽ هن طريقي نقشبنديءَ جو سردار حضرت صديق اڪبر رضه آهي جو سواءِ نبين جي باقي ساري مخلوقات کان ڀلو آهي ۽ هن طريقي ۾ سنت نبوي صلي الله عليه وسلم جي پيروي ۽ بدعت جي ڪمن کان ڪناره ڪشي حد کان زياده آهي. هن کان پوءِ ٻئي درجي تي هن منهنجي پياري کان قادري طريقه جو رواج ٿيندو ڇو ته هن طريقي جو مئس حق آهي.

باقي ٻين طريقن کي ٻه انڪا ڪجهه فائدو ٿيندو.

سيني طريقن جي امانتن جو طريقي مجددي ۾ ملي وڃڻ

هن کان پوءِ سيني طريقن جي مشائخن جناب سرور ڪائنات صلي الله عليه وسلم جي حڪم موجب پنهنجون پنهنجون امانتون حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جي نظر ڪيميا اثر اڳيان حاضر ڪيون. ياڻي انهن سيني امانتن کي پنهنجي طريقي ۾ ملايائون ۽ پنهنجي نسبت خاص کي جنهن سبب ڪري الله تعاليٰ کين ممتاز فرمايو هو انهن امانتن ۾ داخل ڪيائون جنهن سبب اهي سڀ امانتون منور ٿيون. هن کان پوءِ حضرت مجدد الف ثاني رضي الله عنه جي طريقي ۾ سندن امانت خاص ۽ باقي ٻين طريقن جون امانتون گڏ جي ڏيون. جيڪو به سندن طريقي مجددي ۾ داخل ٿو ٿئي سيني وليّن جي طريقن کان بهره ور ٿو ٿئي ۽ سيني طريقن جي مشائخن کي ابخواجه ٿو ملي، هي واقعو سنه جي ڏهين ماهه شعبان ١٠١٠ھ ته سوين رهن هجري جي شان رحين ۽ مذهب جي وچ ۾ ٿيو.

هن بيان مان حضور اقدس مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه جون ڪيتريون ڪرامتون ۽ وڏا وڏا اسرار معلوم ٿين ٿا جو ذڪر ڪندڙن تي مخفي ناهن.

صاحب ”نفائس السانحات في تذييل الباقيات الصالحات“ جو، علامه محمد مراد مڪي قدس سره اهو واقعو مختصر ڪري پوءِ هيٺين عبارت ٿو لکي

وَهٰذَا يَدُلُّ عَلٰى عُلُوِّ شَأْنِهِ وَيَشْتَمِلُ عَلٰى أَنْوَاعٍ مِّنَ الْكَرَامَاتِ كَمَا لَا يَخْفٰى عَلَى الْمُتَأَمِّلِ فِيْهِ

حضرت رسول مقبول صلي الله عليه وسلم جن پنهنجي خاص نسبت جي عنايت حضرت مجدد الف ثاني کي ڪهڙي طرح ڪئي؟

روضه جي رڪن اول جي شروعات ۾ گهڻو ذڪر آهي مگر هت مختصر احوال ٿو لکجي، جڏهن آيت ”اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا“ جي حضرت رسول مقبول صلي الله تعاليٰ عليه وسلم تي نازل ٿي ۽ کين اختيار ڏنو ويو، گهرو ته دنيا ۾ رهو، گهرو ته لقاءِ رب (ديدار) جو حاصل فرمايو“. حضور جن صلي الله عليه وسلم جن هن ته پنهنجي امت جي حق ۾ بالڪل ڪريم

۽ رنجيده ٿيا. اهو حڪم ٻڌي غمگين ٿيا ته متان منهنجي اُمت مون کان پوءِ اسلام کان ڦري وڃي، جيئن اڳوڻن نبين جون اُمتون ڦري وينديون هيون حالانڪ نبي سڳورا به انهن ۾ موجود هوا جيئن سامري جو قصو آهي. پوءِ الله تعاليٰ جَلَّ وَعَلا جناب رسول مقبول صلي الله عليه وسلم تي وحي نازل فرمايو ته هي تنهنجي اُمت ٻين امتن کان زياده ڀلي ۽ صالح آهي. هن اُمت جو نگهبان آءٌ آهيان هن اُمت ۾ علماء ڪرام اهڙا اهڙا ٿيندا جو اڳوڻن اُمتن جي نبين وانگر هوندا جنهن تي انهي ڳالهه تي قرآني آيتون ۽ حديثون دلالت ڪري رهيون آهن. (۱) قوله تعاليٰ كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ (الآية) (۲) اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهٗ لَحٰفِظُوْنَ ٥ پڙهي رب ڪريم جَلَّ وَعَلا حضرت رسول مقبول صلي الله عليه وسلم جي اطمينان قلبي لاءِ اُمت جي مستقبل حالات کان آنحضرت صلي الله عليه وسلم کي واقف فرمايو ته "هي ته اولياءُ ۽ صالح مرد تنهنجي اُمت ۾ هوندا." جڏهن حضرت رسول مقبول صلي الله عليه وسلم جي نظر آخرين زماني تي پئي، ته ڏٺائون ته انهي زماني جا ماڻهو فسق ۽ فجور ۽ حق تعاليٰ جي نافرماني ۾ ڪوشش ڪندا ۽ نبوت جي زماني کان پري رهڻ سبب ساري جهان ۾ ظلم پکڙجي ويندو. خيال فرمايائون ته مون کان پوءِ نبي به نه ٿيندو آهي جو اڳ هزار سالن کان پوءِ ٿيندو هو. انهيءَ سبب ڪري پنهنجي نسبت خاص الخاص جو سڀني ڪمالات جي مُنْتَهَا هئي، حضرت صديق اڪبرؓ کي گهرائي عطا فرمايائون ۽ وصيت فرمايائون ته هيءَ نسبت امانت آهي اِهي ٻه هزار سال بعد، انهي اصلي وارث کي ڏيئي ڇڏجي. اهو مرد هيڏي هيڏي قدر دين اسلام کي رواج ڏياريندو، سارو جهان انهي نور کان منور ٿيندو ۽ انهي فرزندن ۽ خليفن جي وسيلي قيامت تائين انهي هدايت جو نور قائم رهندو وغيره وغيره.

نسبت خاص حضور جن تائين
ڪهڙي طرح پهتي انهيءَ جو مختصر ذڪر

جا نسبت خاص حضرت صديق اڪبر رضي الله تعاليٰ عنه کي جناب رسولِ خدا صلي الله عليه وسلم کان حاصل ٿي، اها نسبت حضرت سلمان فارسي رضي الله تعاليٰ عنه کي گهرائي حوالي فرمايائون ان کان حضرت صديق اڪبر انعام ورتو ته انهي نسبت جي نگهباني ڪجي ۽ جنهن کي حوالي ڪريو ان کان پڻ محافظت جو انعام وٺجي. اهو سلسلو جاري رهي، جيستائين انهيءَ جو اصلي وارث پيدا ٿئي." حضرت سلمان فارسي رضي الله تعاليٰ عنه اها نسبت خاص حضرت قاسمؒ بن محمد بن ابي بڪر صديق رضي الله تعاليٰ عنهم جي حوالي ڪئي. انهيءَ پنهنجي ڏهٽي حضرت امام جعفر صادق رضي الله تعاليٰ عنه

جي حوالي ڪئي. انهيءَ سبب ڪري امام صاحب رضي الله تعالى عنه جو فرمودو آهي ته ”مونکي صديق اڪبر رضؓ ٻه ڀيرا ڄڻيو آهن.“ (ولادت صوري ته ظاهر آهي جو ڇاڪاڻ ته حضرت صديق اڪبر رضي الله تعالى عنه جو ڏهٽو آهن. ولادت معنوي مان مراد حضرت امام صاحبؒ رضي الله تعالى عنه جو حضرت صديق اڪبر رضي الله تعالى عنه جي سلسلي ۾ داخل ٿيڻ آهي) ——— حضرت سيدنا امام جعفر صادق رضي الله تعالى عنه تائين انهي نسبت جو خاص ظهور وهو تنهن کان پوءِ پوشيده رهيو. اهوئي وجه آهي جو جناب رسول پاڪ صاحب لولاڪ صلى الله عليه وسلم جو ارشاد آهي ته ”خَيْرُ الْقُرُوْنِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِيْنَ يَلُوْنَهُمْ ثُمَّ الَّذِيْنَ يَلُوْنَهُمْ“. پوءِ اها نسبت خاص امانت طور حضرات خواجگان جي سلسلي ۾ هلي ٿي آئي جيئن ته حضرت امام الاولياء امام جعفر صادق رضي الله تعالى عنه بطور اويسيت اها نسبت حضرت سلطان العارفين بايزيد بسطامي رضي الله تعالى عنه کي عطا ڪئي ان حضرت شيخ ابوالحسن خرقاني رضي الله تعالى عنه جي حوالي ڪئي نيٺ اهڙيءَ طرح حضرت خواجه باقي بالله رضي الله تعالى عنه تائين اچي پهتي. انهي وچ ۾ اها نسبت لڪل رهي ۽ ڪنهن تي به ظاهر نه ٿي تانجو ڪ ١٠٠٩ سو نوهن ۾ حضرت خواجه باقي بالله رضي الله تعالى عنه اها نسبت خاص امانت باسلامت سندس اصلي وارث حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جي حوالي ڪري ڇڏي. هزار سال بعد وري انهيءَ نسبت جو ظهور ٿيو انهيءَ واسطي جناب رسالت مآب صلى الله عليه وسلم فرمايو آهي ”اِنَّ اُمَّتِيْ اَوَّلُهَا خَيْرٌ وَّ اٰخِرُهَا خَيْرٌ وَّ فِيْ وَسْطِهَا كَدِرٌ“. جنهن وقت اها نسبت جا رسول خدا صلى الله عليه وسلم جي ڪمالات نبوت جو لخص خاص وهو. حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه تي ظاهر ٿي جنهن جو ڪنهن به اهل الله تي پرتوو به نه پيو هو انهي نسبت خاص جي وسيلي سان بدعت ۽ گمراهي جا ساري جهان ۾ پکڙجي ويئي هئي فنا ڪري ڇڏيائون. شريعت ۽ طريقت جو درجو جناب رسول خدا صلى الله عليه وسلم جي زماني مبارڪ ۾ هو، اهو حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جي وقت ۾ از سرنو تازو ٿيو. صحابن ڪرامؓ ۽ مجتهدن سڳورن کان پوءِ جيڪي شريعت ۽ طريقت ۾ نيون بدعتون شامل ٿي چڪيون هيون انهيءَ جي بنياد کي ئي حضور جن پاڙان پٽي ڇڏيو. سندن مکتوبات شريف مان انهيءَ ڳالهه جي ثبوت ڏئي رهي آهي. سندن توجه سان سارو جهان مشرق کان مغرب تائين روشن ٿي ويو ۽ ان شاء الله تعالى قيامت تائين اهڙي طرح روشن رهندو. حضور جن پنهنجي وقت کي صحابن رضؓ جي طبقه سان پوري مشابهت ڏياري. انهيءَ واسطي جناب رسول خدا صلى الله تعالى عليه وسلم فرمايو آهي. ”مَثَلُ اُمَّتِيْ كَمَثَلِ الْمَطَرِ لَا يُدْرٰى اَوَّلُهَا خَيْرٌ اَمْ اٰخِرُهَا خَيْرٌ“ اها

نسبت خاص، جو هزار سال بعد حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جن تي ظاهر ٿي، ان جي باري ۾ ڪن شخص هيءَ ڳالهه فرمائي آهي:

بعد الف آن سر مخفي شد جلي | از محمد شيخ احمد ڪابلي

— سبحان الله! جهڙي طرح الله جل وعلا ڪين نسبت خاص ملڻ ڪري طريقو لاثاني عطا فرمايو، تهڙي طرح سند ارشاد جو فيض به بالڪل ٿوري وقت ۾ روءِ زمين تي پکڙجي ويو، جنهن جو نظير ملڻ محال آهي. اهو الله جل وعلا جو فضل آهي جنهن کي گهري تنهن کي عطا فرمائي.

— علامه محمد مراد مڪي الدرر المڪنونات جي حاشيه صفحه ٢٤ تي حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي اشاعت فيض جي باري ۾ گهڻو لکيو آهي. مختصر عبارت تبرڪ طور هت لکان ٿو.

حتى انتشرت انوار فيضه في اسرع الاوقات الى اطراف العالم وعمت اسرار فضله من ادركته العناية الازلية من بني آدم ولا زالت الى يومنا هذا التزايد يوما فيوما بواسطة خلفاء خلفائه واولاد اولاده هلم جرا لم يبق مملكة من ممالك الاسلام الا وفيها من يتورها بطريقته من الاعلام بفضل الله الملك العلام

ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۞

حضور اقدس رضي الله تعاليٰ عنه جي نسبت خاص ۽ قيوميت جي منڪرن تي خدائي غضب

— سال ٤٠ جو تيون ذڪر قيوميت جي ۾ صاحب روضه جي لکيو آهي ته جن بزرگن حضور جن جي اعليٰ شان کان انڪار ڪيو، تن جون امانتون ڪسجي ويون. شيخ تاج قدس سره به انهن مان هڪ هو. شيخ تاج پنهنجي باطني احوال ڪسجي وڃڻ جي ڳڻتي ۾ هو ته خواب ڏٺائين ته ولين سڳورن قدس اسرارهم جي هڪ وڏي مجلس آهي انهن مان هڪڙو شيخ تاج کي ٿو چوي ته تون انهيءَ ولي جو منڪر ٿيو آهين جو امت جي ولين ۾ نادر پيدا ٿيو آهي. جا تو کي معذور رکي ته جيڪو هڙئي امر خدا جي پيار جو منڪر ٿيندو ان جا دين ۽ دنيا ٻئي خراب ٿيندا ۽ پڇاڙيءَ ۾ ايمان ڪسجي ويندو. اها ڳالهه يقين ڪري ميچ ۽ توبه ڪر. مجلس جي هر هڪ ولي شيخ تاج کي هدايت ڪئي. شيخ تاج حيران ٿيو ته اهو مرد ڪير آهي جو افضل اولياءِ امت آهي جنهن جي انڪار سبب ڪهڙو لائق ٿيو آهيان. ايتري ۾ ڏٺائين ته ان سڄي مجلس جو صدر جناب خليفه امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعاليٰ عنه آهي ۽ سڀني ولين سڳورن جو منهن مبارڪ انهيءَ طرف آهي، سڄي مجلس جا سردار ٻانهن آهن. شيخ تاج ڏاڍو شرمسار ٿيو ۽ توبه تائب

تي حضور ۾ اچي معافي گهرڻ لڳا.

شيخ حسام الدين جو خواب

شيخ حسام الدين قدس سره بيان ڪن ٿا ته مون خواب ۾ ڏٺو ته جناب رسالت پناه صلي الله عليه وسلم هڪ منبر تي چڙهي حضرت مجدد الف ثانيءَ جي تعريف ۾ خطبو پڙهي رهيو آهي ۽ پاڻ بالڪل چٽيءَ طرح فرمائي ٿا ته مون کي وڏو فخر حاصل ٿيو آهي جو منهنجي اُمت ۾ هڪ شخص اجو پيدا ٿيو ۽ پاڻهون ظاهر ٿيو آهي، جنهن منهنجي دين کي بالڪل چڱيءَ طرح سڌاريو آهي ۽ انبياء منهنجي اُمت جي ولين ۾ نه رو پلو آهي".

اُن وقت جي درويشن جو واقعو ڏسڻ

اُن وقت جي درويشن، ختم خواجگان جو تي پڙهيو ته هڪ صاحب ڪشف کي ڏسڻ ۾ آيو ته هر هڪ درويش هڪ ڏيو ٻاريو آهي ۽ اوچتو هڪ وچ جو جهلڪو آيو جنهن سڀني جي ڏيئن کي وسائي ڇڏيو. ايتري ۾ غيب کان آواز آيو ته هي ڏيئا حضرت مجدد الف ثانيءَ جي منڪر درويشن جا آهن، جن کي حضرت مُجدّدُ الف ثانيءَ جي توجه وسائي ڇڏيو. جي انهن جي ولايت جو ڪو اثر نه رهيو.

جيڪو حضرت مجدد الف ثانيءَ جو منڪر آهي تنهن تي وڏي مصيبت نازل ٿيندي

خواجه حسام الدين خواب ۾ ڏٺو ته حضرت خاتم المرسلين صلي الله عليه وسلم جن فرمائي ٿا ته حضرت خواجه باقي بالله رضي الله تعالى عنه جي طالبن مان جيڪي حضرت مجدد الف ثانيءَ جا منڪر ٿيا آهن تن تي وڏي مصيبت نازل ٿيندي. هي جڏهن جاڳيو آهي ته جيڪو حضرت مُجدّدُ الف ثاني رضي الله تعالى عنه جي وضوءَ جو مستعمل پاڻي پيئندو، اهو انهيءَ مصيبت کان ڇٽي ويندو. جڏهن اهو خواب حضرت مجدد الف ثانيءَ جي حضور ۾ خواجه حسام الدين قدس سره پيش ڪيو ته انهن پاڻ فرمايو ته مستعمل پاڻي پيئڻ مڪروهه آهي. فقه جي ڪتابن ڏسڻ تي ايترو نڪتو هٿ آيو آهي ته جيڪڏهن ڪو تبرڪ پيري ٻنان نيت قرب ۽ ثواب، جي عضوا ڌوئي ته اهو پاڻي مستعمل نه ٿيندو ۽ انهيءَ پيئڻ مڪروهه نه آهي، ان موجب حضور اقدس جناب حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جو جو تبرڪ پيري وارو پاڻي سڀني اعتقاد سان پيتو. الله تعالى انهن کي سندن برڪت سان مصيبت کان بچايو. سڀئي مٿا اگهاڙا ڪري پنهنجن ۾ وچ اچي معافي ورتي. اه ملخصاً

— معلوم ڪرڻ گهرجي ته هي سڀ حسد سببان هو مگر جيئن حاسدن جو حسد

وڌندو ٿي ويو تنهن نور مجدد جي پڪ ٿي ويو — علامه محمد مراد قدس سره هيءَ چگو فرمايو آهي

وَانوارُ مَعارفِ الاِمامِ مُنتشرة ومنبسطة في جميع الآفاق والاقطار لايقدر

الخصم العنيد على سترها بغيوم الجهود والانكار بل كان انكارهم سببًا

لشدة ظهور ذالك النور وزيادة الانتشار. ولله در من قال شعر

وَاذا اراد الله نشر فضيلة طويت اتاح لها لسان حسود

(حاشيه الدرر المكنونات من المكتوبات ص٢٤)

حضرت سرهند شريف ۾ مذهب جي امامن جو اچڻ

— صاحب روضة القيوميه جو مڪتوبات معصومي کان نقل ڪري ٿو ته ڪڏهن حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه جن فرمايو ته "حضرت امام اعظم ابوحنيفه رحمة الله عليه جن سيني استادن ۽ شاگردن سميت مون وٽ تشريف فرما ٿيا ۽ پنهنجو مذهب پيش ڪيائون. حضرت امام اعظم صاحب رحمة الله عليه ۽ سندن استادن ۽ شاگردن مان هر هڪ جي نور مون ۾ اثر ڪيو ۽ ان جي نور جي مون تي فنا بقا حاصل ٿي. اهڙي طرح ٻئي ڀيري حضرت امام شافعي رحمة الله عليه پنهنجن استادن ۽ شاگردن سوڌو تشريف فرمائي ۽ انهن جي نور مون تي اثر ڪيو ۽ انهي نور جي فنا بقا مونکي حاصل ٿي."

— حضرت اقدس مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه جن پنهنجي مذهبن جي رعايت ڪندا هوا گرچ پاڻ حنفي مذهب جا هوا حضرت امام اعظم جي طرف ۾ حصا حق سمجهندا هوا ۽ حضرت امام شافعي ڏانهن هڪ حصو. — حضور جن کي جناب رسول مقبول صلي الله عليه وسلم بشارت عطا فرمائي ته "تون منهنجي امت جو مجتهد آهين ظاهري باطني اجتهاد توتي ختم آهي". ڪيترا مسئلا سندن اجتهادي مڪتوبات شريف ۾ موجود آهن الخ — راقم الحروف گذارش ڪري، هيستائين روضة القيوميه جو حوالو ڏنو، جو علامه محمد مراد مڪي قدس سره پنهنجي ڪتاب ۾ جواهر علويه جا حوالا گهڻا ڏنا آهن جنهن ته هڪ جاءِ تي حضرت مجدد الف ثاني جي آباءِ اجداد قدس الله تعالىٰ سرهم جي باري ۾ تونکي ٻڌائجي ٿو ته حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه جا ڏاڏا سڀ عالم، صالح ۽ فاضل هوا جنهن جو احوال تفصيل سان روضة القيوميه ۽ جواهر علويه ۾ آهي. زيادة احوال جو خواهان انهن ڪتابن کي ڏسي، هت هڪ قطرو دريا مان تو کان عبارت بعينه مختصر ڪئي آهي وکان آباء الکرام واجداد العظام کلهم من صلحاء الانام وعلمائهم وفضلائهم کما ذکر احوالهم بالتفصيل في الروضة القيوميه والجواهر العلويه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

نُوْرٌ عَلٰى نُوْرٍ يَهْدِي اللّٰهُ لِنُوْرِهٖ مَنْ يَّشَآءُ ط

(نور ٻيو ٢)

حضور اقدس امام رباني قدس سره جا مختصر ڪشف، ارشاد ۽ ڪرامات حضرت القدس جي جلد ثاني تان نقل

حضور اقدس جا ڪشف، ڪرامات ۽ ملفوظات ٽن ڪتابن ۾ چڱي طرح لکيل آهن جنهن جي پڙهڻ سان طالبن مخلصن جي دلين تي هدايت جا نور ظاهر ٿين ٿا. مون هت مختصر لکيو آهي ڀلي اهو نور پڙهي طالبن جون دليون نور تي نور ٿين ۽ منڪرن جون دليون هدايت ياب ٿي مسرور ٿين

مڪاشفه ١:- رمضان شريف جي پوئين ڏهي ۾ حضور اقدس فرمايو ته ”اڄ مونکي عجيب معاملو ڏسڻ ۾ آيو. آءٌ مراقبي ۾ ويٺو هوس اوچتو ڏٺم ته هڪ شخص منهنجي پاسي ۾ ويٺو آهي خيال ڪرڻ سان معلوم ٿيو ته اهو سيد الاولين والآخرين حضرت رسول اڪرم صلي الله عليه وعلى آله افضل الصلوات والسلام آهي. پاڻ فرمايائون ته آءٌ هن لاءِ آيو آهيان ته تنهنجي لاءِ اجازت نامون لکان جو هيستائين ڪنهن لاءِ به نه لکيو اٿم. ڏٺم ته ان اجازت نامي جي متن ۾ اهي لطف، نعمتون ۽ مهربانيون لکيل آهن جي هن جهان سان لاڳاپو رکن ٿيون. ان اجازت نامي جي پٺ تي پڻ اهي عنايتون ۽ رحمتون لکيلون هيون جن ٻئي جهان سان لاڳاپو ٿي رکيو“. اهو ذڪر مڪتوبات شريف جلد ٽئين مڪتوب نمبر ١٠٦ ۾ آهي.

مڪاشفه ٢:- حضور اقدس فرمايو ته شريعت کي ڏٺم ته هن اسانجي جاءِ ۾ لٿي آهي جيئن ڪو قافلو ڪنهن جاءِ ۾ اچي لهي اشارو منهنجي مسجد شريف ۽ حويلي ڏانهن ڪيائون

مڪاشفه ٣:- فرمايائون ته هڪ ڏينهن مونکي پنهنجا عمل نهايت گهٽ ڏسڻ ۾ آيا ۽ انهي حالت ايتري قدر غلبو ڪيو جو نماز ۾ الحمد شريف جي سورة پڙهندي جڏهن ”اياك نعبد“ جي لفظ تي آيس تڏهن نهايت حيران ٿي ويس ته ڇا ڪرڻ گهرجي، جي پڙهان ٿو ته مصداق لِمَ تَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ ٥ جو ٿو ٿيان جي نه ٿو پڙهان ته ترڪ واجب جو ٿو ڪريان. ايتري ۾ الهام

ٿيو ته تنهنجي عبادت مان شرڪ ڪڍي ڇڏيو سون ۽ "الا لِلّٰهِ الدِّيْنُ الخَالِصُ" جو مصداق ظاهر ٿيو.

مڪاشفه:- فرمايائون ته تڪلف ۽ تعصب جي بوءِ ڪانسواءِ جيڪي تو ته ڪشفي نظر مخفي مذهب جي نورانيت درياءُ عظيم جو نمونو ڏيکاري ۽ ٻيا مذهب حوضن ۽ واهن وانگر نظر ۾ آيا هين.

مڪاشفه:- فرمايائون ته پنهنجي فرزندن کي ختمي ڏيارڻ لاءِ ماني ڪئي هيم، جا درويشن کي ڏني ڪارا ٻيا انهيءَ وچ ۾ منهنجي زبان تي آيو ته هي منهنجو صدقو قبول ٿيندو ڇو ته حق تعالى فرمائي ٿو "اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِيْنَ" (يعني تحقيق الله تعالى پرهيزگارن کان قبول ڪري ٿو) انهيءَ گفتگو ۾ هوس ته حضرت حق جل وعلا کان الهام پهتم "اِنَّكَ مِنَ الْمُتَّقِيْنَ" (يعني تحقيق تون پرهيزگارن مان آهين)

مڪاشفه:- فرمايائون ته مونکي ڄاڻايو ويو ته منهنجي وقت کان حضرت مهدي جي زماني تائين انهن ڪماليتن ۽ معاملات سان جيڪي مون تي بخشيا ويا آهن، ڪو به ڪونه ظاهر ٿيندو.

مڪاشفه:- فرمايائون ته پنهنجي فرزند خواجه محمد صادق قدس سره جي تربت جي سامهون آءٌ مدفون ٿيندس ۽ اِها مونکي بهشت جي باغن مان هڪ باغ ڏسڻ ۾ آيو آهي.

مڪاشفه:- حضرت خواجه عروة الوثقىٰ محمد معصوم رضي الله تعالىٰ عنه روايت ڪري ٿو ته حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالىٰ عنه فرمايو ته منهنجي روضه جي خاڪ جيڪا مٽي جنهن جي قبر ۾ پئي اهو الله عز نواله جي گهڻن عنايتن ۽ رحمتن جو اميدوار آهي پر جو بدانه مقام دفن ٿيندو ان لاءِ ته نهايت زياده پڙهڻي آهي

مڪاشفه:- سندن روضي مبارڪ جي اڳڻ لاءِ جو سندن وقت ۾ احاطو چوڌاري ڏنل هو تنهن لاءِ ٿي فرمايائون ته انهيءَ زمين ۾ باغ آهي بهشت جي باغن مان.

فائدو هن وقت ان زمين اڳڻ وارِيءَ جو سنڌو ڄاڻايل ڪونهي،

مڪاشفه:- پاڻ فرمايائون ته الله جل وعلا مونکي هن طرح ڄاڻايو آهي ته جيڪي معرفتون ۽ حقيقتون مون لکيون آهن "يعني رسالا ۽ مڪتوبات شريف جنهن سان پڙيل آهي" سي حضرت مهدي موعود جي نظر کان گذرنديون. اُهي ڪيس تمام گهڻو ڏينديون ۽ قبول ڪندو.

مڪاشفه:- فرمايائون ته حضرت مهدي موعود هن نسبت عالي ۾ داخل هوندو، اهو اشارو پنهنجي نسبت ڏانهن ڪيائون جنهن پنهنجن رسالن مڪتوبن ۾ لکيو اٿن. بهجة السنية ۾ علامه محمد بن عبد الله خاني خالدي قدس سره هن طرح لکيو آهي.

وَكَانَ يَقُوْلُ قُدِّسَ سِرُّهٗ نِسْبَتِيْ هٰذِهٖ تَبْقٰى بِوَاسِطَةِ اَوْلَادِيْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ حَتّٰى اَنَّ الْاِمَامَ الْمَهْدِيْ يَكُوْنُ عَلٰى هٰذِهِ النِّسْبَةِ الشَّرِيْفَةِ

مڪاشفه:- پاڻ فرمايائون ته نظر ڪشف ۾ تواچي ته جهان کي بدعت جي اونداهه وکوڙي وئي آهي ۽ سنت نبوي عليه الصلوٰة والسلام جو نور تانبائي وانگر هن جاين تي ڪٿي ڪٿي ڏيکاري ڏئي ٿو.

مڪاشفه:- پاڻ فرمايائون ته جي بد ماڻهو منهنجي طريقه ۾ داخل ٿيا آهن ۽ قيامت تائين واسطه يا سواءِ واسطه جي داخل ٿيندا سي سڀ هاڻي منهنجي نظر هيٺ آيا آهن انهن جو نالو ۽ نسب، جنم ۽ وهڻ جي جاءِ مونکي هاڻي ڏيکاري وئي آهي، جي گهران ته هو ننڍي سني جو هاڻي بيان ڪري ڏيان.

مڪاشفه:- هڪ ڏينهن حضور اقدس جن قضاءِ حاجت لاءِ پاءِ خاني ۾ آيا ته کين هڪ پيالو پليتي ۾ پيل ڏسڻ ۾ آيو جنهن تي اسم الله جل جلاله جو لکيل هو، اهو نالو مبارڪ پڻ پليتي ۾ پيو هو. حضور اقدس جن اهو پيالو ڪڍي نه سگهيا. خادم کي فرمايائون ته تنهن کي اچ پوءِ پاڻ پنهنجن هٿن مبارڪن سان انکي ڌوتائون. خادمن گهڻو ئي عرض ڪيو ته اسين ٿا ڌوئون، پر پاڻ انهن کي ڌوئڻ نه ڏنائون ۽ پاڪ ڪرڻ کان پوءِ ان پيالي کي مٿاهين جاءِ تي اچي ڪپڙي سان ڍڪي تمام گهڻي تعظيم سان رکيائون. پاڻ جڏهن بر پاڻي پيئڻ جو ارادو فرمائيندا هوا ته ان پيالي ۾ پيئندا هوا. انهيءَ وچ ۾ رب الارباب جل وعلا کان حضور اقدس کي خطاب مستطاب پهتو ته جيئن تو منهنجي نالي کي تعظيم ڏني آهي تئين مون تنهنجي نالي کي دنياءِ آخرت ۾ تعظيم وارو ڪيو.

پاڻ فرمايائون ته جيڪي هن سڙو رياضت ۽ مجاهدا ڪيا ان ها ته بي جي، فيض گهڻو هن ادب جي عمل مان مليم، انهن مجاهدن مان حاصل ڪين ٿيو هان.

مڪاشفه:- پاڻ هڪ ڏينهن صبح جي حلقي سان مراقبي ۾ مشغول هوا ۽ مٿن پنهنجن عملن کي گهٽ سمجهڻ جي حالت گهڻو غلبو ڪيو، درگاهه باري تعاليٰ جي ۾ نهايت عجز ۽ زاري ڪيائون بحڪم "مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ رَفَعَهُ اللّٰهُ". حضرت غفار الذنوب ستار العيوب کان کين هي خطاب مليو غَفَرْتُ لَكَ وَلِمَنْ تَوَسَّلَ بِكَ بِوَاسِطَةٍ اَوْ بِغَيْرِ وَاسِطَةٍ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ يعني مون توکي بخشيو ۽ جن توکي وسيلو ڪيو ٿو واسطي سان يا بغير واسطي جي ڏينهن قيامت تائين تن کي به بخشيم. فرمايائون ته هن بشارت جي اظهار ڪرڻ لاءِ حڪم ٿيم.

مڪاشفه:- برات جي صبح جو کين ڪشف ٿيو ته شيخ طاهر لاهوري، جو سندن خاص مريدن مان هو تنهن کي سعادت وارن مان ڪيدي يعني مومنن مان ڪيدي ڪافرن بدبختن ۾ داخل ڪيو

اٿن پاڻ، درگاهِ الاهي ڏانهن متوجه ٿيا نظر ۾ آيو ته عرش مجيد ۾ هن قضا کي مبرم لکيو اٿن، پاڻ
حيران ٿي ويا. انهيءَ وچ ۾ حضرت غوث الثقلين قدس الله سره جو ڪلام ياد آيو جو فرمايو
اٿن ته قضا مبرم ۾ تصرف ڪرڻ جي مون کان سواءِ ڪنهن کي به توفيق ناهي. پاڻ حضور باري
تعاليٰ ۾ نهايت عاجزي سان هن طرح عرض ڪيائون ته خداوند! جيئن تو نيڪين ٻانهن
مان هڪ برگزيده کي اِها عنايت ڪئي آهي، ان مان هن درويش کي پڻ ممتاز ڪندين ته تنهنجي
مهرباني کان پري ناهي. سندن اهو عرض قبول ٿيو ۽ ان وقت معلوم ڪيائون ته هڪ قضا جو
قسم جو، لوح محفوظ ۾ مبرم آهي، مگر الله جل وعلا وٽ معلق آهي، ان ۾ ڪنهن جي
شفاعت يعني سفارش يا ڪنهن ٻئي امر سان اخص الخواص کي تصرف جي اجازت ملي آهي
باقي جا قضا، الله جل وعلا وٽ مبرم آهي اها مٽجي نه سگهندي. "مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ"
جي معنيٰ انهيءَ ڳالهه جي وضاحت ڪري ٿي.

راقم الحروف:- مولانا شيخ خالد ڪردي، يمني، مجددي، قادري پنهنجي مڪتوب
۾ جو عبدالله بادشاه ڏانهن لکيو اٿن، انهيءَ مٿئين ساڳي تقرير جا، حضور اقدس امام رباني
مجدد الف ثاني قدس سره جن، مڪتوبات[1] شريف ۾ ڪئي آهي سا بيان ڪري پوءِ هن طرح ارشاد فرمايو اٿن

"وما يحكى عن بعض اصحاب الغوث الاعظم الكيلاني ان الله تعالى رد له مبرم
القضا فغير ثابت بهذا اللفظ وبفرض ثبوته هو الشائع فالولي يعذر في نطقه بغير
المشروع لسكره ومحوه ولا يجوز تقليد غيره له بشعوره وصحوه ولا يسقط
التكليف الا عمن سقط عنه شرعا وايضا الخطاء الكشفي كالخطاء الاجتهادي يعذر
صاحبه ولا يقلد فيه ومن لم يجوز الخطاء على الاولياء لم يفرق بين النبي والولي ثم
ايضا قد يكتب في اللوح المحفوظ امر من غير تعليق فيظنه بعض اهل الكشف مبرما
لعدم رؤية تعليقه في اللوح فيخبر بابرامه وصادق بحسب الظاهر لانه لم ير
الامر الا مبرما مع انه معلق في علم الله تعالى. فالمعلق قسمان احدهما معلق في العلم
واللوح. والثاني معلق في العلم مبرم في اللوح وما وقع للغوث الاعظم قدس سره
الاقوم من القسم الثاني وقد وقع لغيره من الاولياء ايضا وكما يجب التحرز
عن انكار الاولياء يجب التحرز عن الغلو في الاعتقاد بهم بحيث يؤدي الى خلل

[1] مڪتوبات شريف حضرت امام رباني مجدد الف ثاني جلد اول مڪتوب نمبر ٢١٧ ۾ قضا مبرم ۽ قضا معلق بابت بيان آهي.

في غرض الحقيدة وهذا اكثيرمن المفرطين في حسن الظن بالاولياء. اهه ملخصًا

مڪاشفه :- پاڻ فرمايائون ته هڪ وقت بانگ کان پوءِ دعا ۾ گهر ۾ هيس، هٿ گوڏن تي رکيل هوم. دعا جي وچ ۾ خيال آيم ته هٿ کڻي دعا گهران جو ته هي روش ادب کان پري آهي. پوءِ هٿ کڻي دعا ۾ مشغول ٿيس. انهي ادب جي رعايت ڪري درگاهه غفار ستار کان آواز پهتم ته توکي هرگز ڪنهين به قسم جو عذاب نه ڪندس.

مڪاشفه :- هڪ ڀيري حضور اقدس قدس سره جن پنهنجن فرزندن، جن سندن حضورم وفات فرمائي هئي تن جي روحن مبارڪن کي ختمي ڏيارڻ لاءِ طعام تيار ڪرائي پنهنجي هٿن سان ورهائي ڏنائون ۽ فرمايائون ته، گهڻي توجه بعد معلوم ٿيو ته اهو طعام قبول پيو ۽ ائين معلوم ٿيو ته ملائڪ سگورا طعام جا خونچا کڻي سندن قبرن ۾ تا پهچائن ۽ بهشت جي باغن مان هڪ باغ ۾ کين گڏ ڪيائون. پوءِ ڏٺم ته سارو طعام انهن کي ڏنو ويو. تنهن کان پوءِ ڏٺم ته انهن جي مٿيون استعداد ظاهر ٿيو ۽ عروج ڪرڻ لڳا. جڏهن گهڻو عروج ڪيائون تڏهن بهشت ظاهر ٿيو جنهن ۾ نهايت مرتبي شان ۽ تازگي سان اندر آيا. جڏهن ته حضور اقدس خواجه امام رباني قدس الله تعالیٰ سره جن ختمي ڏيڻ وقت مڙني مومنن، مومنياڻن ۽ ملڪن کي پڻ شريڪ ڪيو هو تنهن ڪري فرمايائون ته ڪا قبر مؤمن ۽ مؤمنياڻي جي اهڙي نه ڏٺم جنهن ۾ اهو طعام نه پهتو هجي، ڪو بهشت نظر نه آيم جو انهي مهماني کان خالي هجي ۽ پڻ ڏٺم ته ملڪن ڏانهن به قسمين قسم خونچا تازين جنهن ۾ ثواب مڪجه گهٽتائي نه ڪيائون. اهه ملخصًا

حضور اقدس جا ڪي ارشاد
حضرات القدس جي جلد ثاني تان ورتل

ارشاد :- پاڻ فرمائيندا هوا ته دنيا جي ڪا به آرزو، هڪ ڪنڊ ۾ ويهي، هر هڪ ڪلمه طيبه پڙهي، لذت حاصل ڪرڻ جي برابر نه ٿي سمجهي. پر جا ڪي جو مڙني سڪن حاصل ٿي نه ٿيون سگهن. ڪمن مان جو ڪم عارف کي ملڪيت مان بشريت ۾ تو آڻي سو ڪاٿ ڪالنسواء في شيءٍ ناهي ڪڏهن ڪڏهن تهجد جي وقت طعام جي ڪدورت مثالي صورتن ۾ نظر اينديءَ آهي.

ارشاد :- فرمايائون ته مونکي جيڪي عطا ٿيو آهي سو الله پاڪ عم نواله جو فضل ۽ ڪرم آهي جنهن جو نهايت حضرت سيد الانبيا عليهم الصلواة والتسليمات جي متابعت آهي. ان ڪري پنهنجي ڪم جو مدار توجهات، مونکي سڀ ڪجهه سنت محمدي صلي الله عليه وسلم جي تابعداري جي واتان

مليو آهي. باقي جو ڪجهه نه مليو اٿم انهيءَ جو سبب هي آهي ته مون کان بحڪم بشريت، تابعداري ۾ ڪو نقصان ٿيو هوندو. ان ڳالهه ڪندي فرمايائون ته هڪ ڏينهن پاءِ خاني ۾ وڃڻ وقت اول سڄو پير رکيم، جنهن ڪري مون تي احوال جا دروازا بند ٿي ويا، پشيماني ۽ استغفار ڪرڻ کان پوءِ ان جاءِ تان موٽيس.

ارشاد ٣ — فرمايائون ته هڪ ڏينهن پيشاب جي غلبي ڪري تڪڙو پيشاب ڪرڻ جي جاءِ ۾ آيس، اوچتو مس جو ڦڙو ننهن تي ڏسڻ ۾ آيم جو قلم جي چنبڙڻ کان ان جاءِ تي پيو هو. جنهن ته مس قرآن شريف جي اکرن لکڻ جو اسباب آهي تنهن ڪري اتي گهڙڻ ۾ ته به سخت بي ادبي سمجهي ۽ تڪڙو موٽي ٻاهر مس لڳل جاءِ کي ڌوتم پوءِ خواهش پوري ڪرڻ ويس اگرچه پيشاب جو غلبو گهڻو هوم پر اها تڪليف پسند ڪيم، مگر ادب ڇڏڻ روا نه رکيم.

ارشاد ٤ — هڪ ڀيري حضور اقدس جن نفلي روزا تي رکيا. هڪ شخص عرض ڪيو ته حضور جن جي روزا ڪهڙي نيت سان آهن؟ فرمايائون ته رمضان شريف جي ڪن ڏينهن ۾ استنجا جو اتفاق ٿيو هو انهي جي قضا احتياطي طور رکان ٿو.

ارشاد ٥ — فرمايائون ته مراقبي ۽ ذڪر جي هميشگي ڪريو، هي دنيا عملن جي پوک ڪرڻ جي جاءِ آهي ۽ حضور باطني جي ڪمي ظاهري ادبن ۽ عملن جي رعايتن سان گڏ ڪري ڪم ۾ مشغول رهو.

ارشاد ٦ — فرمايائون ته عام ماڻهو رياضت کي بکن ڪڍڻ ۽ روزن رکڻ کي ٿا ڄاڻن پر وچولي احوال جي رعايت هميشه روزن رکڻ کان زياده ڏکڻ ۾ آهي، ڇاڪاڻ ته طعام کائڻ جي اڳيان رکيو هجي اڌ ڏوڪري اڌ بک لڳائي ائين جو کائڻ بس ڪري ته اها رياضت بکن ڪڍڻ وارن جي رياضت کان سخت آهي. ڇو ته هن حوالي چڪيل شيءِ کي ڇڏي ڏنو آهي ۽ هن چکي پوءِ کائڻ کان هٿ ڪڍيو اٿس.

ارشاد ٧ — فرمايائون شهر ٽواچي اڪيلي نماز پڙهڻ جي حالت ۾ باوجود استطاعت جي رڪوع ۽ سجدي ۾ تسبيحون ٽوڙ پورا پڙهجن.

ارشاد ٨ — فرمايائون عام ماڻهون رياضتن ۽ مجاهدن ڪرڻ لاءِ سڌون ڀيا ڪن مگر ڪا رياضت ۽ مجاهدو، شريعت جي ادبن جي رعايت ڪرڻ جي برابر نه آهي خصوصاً نمازون. فرض واجب ۽ سنتون ادا ڪرڻ. نماز جا انهي نون سان جو حڪم فرمايو اٿن تمام ڏکي آهي. حق سبحانه وتعالى ٿو فرمائي "وَاِنَّهَا لَكَبِيْرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخٰشِعِيْنَ ۝ الَّذِيْنَ الاٰيَة"

ارشاد ٩ — فرمايائون شهادت جي آڱر التحيات ۾ اشارو ڪرڻ، اگرچه ظاهري حديثون ان تي دلالت ٿيون ڪن ۽ مجتهدن کان بعضي روايتون آيون آهن جن مان جواز معلوم ٿو ٿئي پر جڏهن چڱي طرح تحقيق

ڪيو ويو، اَحوَطُ مُفتيٰ بِهِ اشاري نه ڪرڻ جو قول ظاهر ٿيو ۽ گهڻن علمائن، اشاري ڪرڻ کي حرام ۽ مڪروه
چيو آهي. جڏهن ڪو به امر، حل ۽ حرمت ۾ دائر ٿو ٿئي ته ترڪ ان جو اوليٰ آهي.

ارشاد ١٠ فرمايائون احوال شريعت جا تابع آهن، لحوالن جي شريعت هر گز تابع نه آهي جو ته
شريعت قطعي دليلن سان ثابت ٿي آهي ۽ احوال ظني آهن جو، ڪشف ۽ الهام سان ثابت ٿيا آهن

ارشاد ١١ فرمايائون عجب آهي خام درويشن تي جي، نا تمام آهن، جي پنهنجي ڪشف تي پيروي
ڪري شريعت جي انڪار ۽ مخالفت ۾ ڪاهي پيا آهن. حالانڪ جي حضرت ڪليم الله عليه الصلوٰة
والسلام حضرت نبوت رسالت پناه صلي الله عليه وسلم جي زماني ۾ هجي ها ته ان کي سواءِ تابعي
شريعت محمدي صلي الله عليه وسلم جي ٻيو ڪو به چارو نه رهي ها ۽ درويش باطن جا اتنا شريعت نبوي صلي الله عليه وسلم
مان ڇا جاڻن

ارشاد ١٢ فرمايائون، حضرات خواجگان نقشبندي قدس الله اسرارهم جن فرمايو آهي ته
نسبت اسانجي مڙني نسبتن کان عالي درجي کي پهتل آهي اهو ئي سبب آهي جو طريقو
سندن متابعت سنت سنيه ۽ رعايت عزيمت قويه جي ٻين طريقن کان زياده آهي ان ڪري هنن سڀني
جي نسبت ٻين طريقن جي نسبت کان زياده ٿي.

ارشاد ١٣ فرمايائون، عمل صالح کي هٿ اٿين فنا ٿو ڪري، جيئن باهه ڪاٺين کي. هٿ هن کي
چئجي جو عمل ڪندڙ کي پنهنجا عمل سهڻا نظر اچن. ما ٺهن کي گهرجي ته گجهيون نيڪيون ۽ خرابيون
پنهنجيون ياد ڪري اهه ملخصا

ارشاد ١٤ فرمايائون، جيستائين ڪنهن کي علم ظاهري جو پورو محاورو نه هوندو، اهو
وليءَ سڳورن جو ڪلام مبارڪ سمجهي نه سگهندو.

ارشاد ١٥ پوئين بيماري ۾ فرمايائون ته جا، ڪماليت جنهن جو حاصل ٿيڻ انسان جي حق ۾
متصور ۽ ممڪن آهي سا مڙئي آن سرور عليه وعليٰ آله الصلوٰة والتسليمات جي مون کي عطا
ٿي آهي. هن عبارت جو حق حضرات مخدوم زادن لکيو آهي.

راقم الحروف:- صاحب حدائق الوردبه جي حضرت شاه غلام علي محدث دهلوي قدس سره
جي ملفوظات ۾ انهي عبارت کي هن معنيٰ جو لباس ڏکايو آهي

وَقَالَ كُلُّ الْكَمَالاَتِ الْمُمْكِنَةِ فِي الْاِنْسَانِ دُوْنَ النَّبُوَّةِ
ظَهَرَتْ فِيْ حَضْرَتِ الْمُجَدِّدِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ اهـ ملخصا

حضور جن جا فرمودا
مڪتوبات شريف تان ائنل

فرمودو | اي فرزند فرصت ۽ واندڪائي ۽ چنگڀلائي غنيمت سمجهڻ گهرجي، هميشه پنهنجن وقتن کي ذڪر الاهي ۾ مشغول رکڻ گهرجي جيڪو به ڪم شريعت روشن جي موافق ڪيو وڃي، اهو ڪم ذڪر ۾ داخل آهي اگرچه خريد، فروخت جو ڪم هجي، پوءِ پنهنجي سمورن ڪمن، خواه نشست برخواست ۾ شريعت جي حڪمن جي رعايت ڪرڻ گهرجي جو، طالب جا اهو ڪم به ذڪر ۾ داخل ٿئي. (مڪتوب ٢٥ دفتر ٻيو)

فرمودو | نصيحت، جا دوستن سعادت وارن کي ڪرڻ گهرجي، هيءَ آهي ته تابعداري سنت محمدي علیٰ صاحبها الصلوات والتحية جي گهرجي ۽ پرهيز بدعت ناپسند کان. جو ڪم، سنت محمدي صلي الله عليه وسلم جو، خلق صفاتن ۾ ڪيو هجي ان سنت کي ڪرڻ يعني ان کي عمل ۾ آڻڻ ته ان کي سئو شهيدن جو ثواب آهي ۽ جو شخص ڪنهن فرض واجب مثل کي ڇڏي ته ان کي ته بالڪل گهٽ ثواب ملندو. نماز جي رڪنن ۾ آرام وٺڻ (رڪوع، سجدي، قومه ۽ جلسي ۾) جو اڪثر علمائن حنفين وٽ واجب آهي ۽ امام ابو يوسف ۽ امام شافعي وٽ فرض آهي ۽ بعضي علمائن حنفين وٽ سنت مؤڪدا واجب جي قريب آهي. اڪثر ماڻهن انهي عمل کي ڇڏي ڏنو آهي. اهڙي عمل کي ڇڏڻ وارو سئو شهيدن في سبيل الله جي ثواب کان زياده ٿيندو، انهي قياس تي ٻيا ڪم شريعت جا آهن، مثلاً حرمت، حلت ۽ ڪراهت وغيرها. حاصل ڪلام ظاهر پنهنجي کي شريعت جي حڪمن سان سينگاري پوءِ باطن ڏانهن متوجه ٿيڻ گهرجي. شريعت جي تابعداري کانسواءِ طالب جو باطن ڏي متوجه ٿيڻ غفلت آهي. شريعت جي احڪامن سان پاڻ کي سينگارڻ بهسواءِ مدد باطني جي ڏکيو آهي. علماء فتويٰ ٿا ڏين، ڪما اهل الله ٿا ڪن ته جيڪو باطن سان مشغول ٿو رهي ۽ ظاهر شريعت کان پري ٿو رهي، اهو شخص ملحد (بي دين) آهي اهڙي شخص جا جي احوال باطني ڪيس پاڻ کي ڏسڻ ۾ اچن سي استدراج آهن باطن جي حال جو صحيح هجڻ ان جو نشان آهي ته اهو شريعت جي احڪامن سان سينگاريل هجي، استقامت جي وات هي آهي (مڪتوب ٨٤ دفتر ٻيو)

فرمودو | ڳئون ڪشي هندستان ۾ وڏو اسلامي شعار آهي ڪفار جزيه ڏيڻ ۾ شايد راضي ٿيندا

پر ڳاڙ ڪنهن به هرگز راضي نه ٿيندا. ”مڪتوب ٩١ جلد اول“

فرمودو: جي طالب کي ٻن شين ۾ سستي نه ٿي آهي ته انکي ڪو به ترڪ نه ڪرڻ گهرجي. هڪ تابعداري صاحب شريعت عليه وعلى آله الصلواة والتسليمات والتحيات جي هجي يعني جناب رسول مقبول صلى الله عليه وسلم جي شريعت جي حڪمن تي پورو قائم رهڻ ٿو هجي ٻيو پنهنجي مرشد، صاحب شريعت جي محبت ۽ اخلاص ۾ پورو هجي، انهن ٻن شين جي ثبوت هوندي جي، هزارين اڻ ابريون پنهنجي باطن تي غالب ٿو سمجهي ته ڪو فڪر نه ڪري نيٺ ان کي ضايع نه ڪندو جي عياذ بالله سبحانه انهن ٻن شين ۾ نقصان پيدا ٿيا آهن يعني جي شريعت جو تابع نه آهي ۽ مرشد جي محبت تي قائم ناهي. اهڙا پنهنجي لاءِ خرابي جي مٿان جاءِ، اگرچه پنهنجي خيال ۾ هو جاڳي ته انهن ٻن شين کان سواءِ به منهنجي قلب کي حضور آهي ۽ جميعت حاصل اٿم جو ته اهو رگواسته راج آهي (يعني شيطان درجي بند جي انهي ۾ طالب کي خراب ڪرڻ ٿو گهري قال الله تعالى سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ۝ وَأُمْلِي لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ۝) جو آخرڪار اهڙي قسم جي طالب کي (خرابي) درنبش اچڻي آهي. گهرجيس ته حق سبحانه وتعالى جي درگاه ۾ عاجزي ۽ زاري سان سوال گهري ته مٿس مٿين ٻن شين جي استقامت ڪيس نصيب ٿئي جو ته انهن شين تي دين جي ڪم جو مدار آهي ۽ اهي اخروي نجات جو سبب آهن. (مڪتوب ٣٠ جلد ٻيو)

قدسيات حضرت القدس
جلد ثاني تان آندل

قدسيه:- فرمايائون، ڪمال عنايت جلّ جلاله جي مون ڪمترين سان هيءَ آهي ته ڪا گهڻي هن وات باطن جي ۾ نه رهي آهي جنهن ۾ مون کي جاءِ نه ملي هجي. مريد پنهنجي استعداد موافق سيکنهن طريقي ۾ جو به سلوڪ ڪيو ته مون کي اهو طريقو معلوم ڪرايائون. ان سالڪ کي طريقي ۾ ڪماليت تي پهچايم.

قدسيه:- حضرت حق سبحانه وتعالى پنهنجي عنايت سان درويش کي ايتري طاقت بخشي آهي جو جيڪڏهن هن ڪاني سڪي کي توجه ڪريان ته هو نه اهڙا ڪاني پنهنجي فيض کان سارين جهان کي روشن ڪري. پر هن آخر زماني ۾ اظهار لاءِ مرضي پروردگار جي نٿو ڏسان

قدسيه:- مڪتوب شريف ۾ لکيو اٿن ته علم ۽ معرفتون وڏن نشانن ۽ وڏن ڪرامتن مان آهن. انهي واسطي معجزو قرآني، مڙني معجزن کان زور ۽ قوت ۽ بقا وارو ٿيو.

قدسيه ۲ - حضور اقدس کن مڪتوبن ۾ لکيو آهي تہ وليئن کان، ڇا ڳيان، ڇا پويان، هر ساعت ۾ ڪرامتون ظاهر ٿيون ٿين. مدعي انهن کي ڄاڻي يا نہ ڄاڻي. سچ جو ڏهو نہ ٿيو جي انکي ڇمڙ يا نہ ڏنو. گهڻو ڪري ڪرامتون بزرگن جون مريد خاص ۽ هم مجلس تا ڏسن زمان گذرڻ کان پوءِ اهي زبانن ۽ قلمن هيٺ تا اچن.

قدسيه ۳ - فرمايائون، جيئن قيامت اوڏي ٿيندي ويندي تيئن دين ۾ ضعف گهڻو ٿيندو ويندو لاچار ڪرامتن جو ظهور، جو دين جي رواج سببان هيو، سو گهٽ ٿيندو. اولياءِ عشرت جا اولياءِ خلوت وانگر ڪرامتن جي ظاهر ڪرڻ کان خدا جي طرف کان روڪيل تا ٿين، خصوصاً هزار ورهه گذرڻ تي حضرت سرور ڪائنات صلي الله عليه وسلم جي وفات کان پوءِ. ڇوتہ ڪرامتن جو ظهور خواهش ڪندڙ اسم هادي جو آهي جو ارشاد ۽ هدايت خلق الله جي سان لاڳاپو رکندڙ آهي آخر زمانہ جو خواهش ڪندڙ اسم مضل جو آهي جو، بدعت ۽ گمراهي سان ٻڌل آهي.

قدسيه ۴ - فرمايائون ڇا، ڪرامت صاحب ارشاد مرشد کي ضروري آهي اها ٿي آهي تہ مريد کي هڪڙي مخلوق کان ٻئي خلق تائين پهچائي ۽ هڪڙي حال کان ٻئي حال تي پهچائي ۽ مريد سعادت جي نشاني وارو هر وقت پنهنجي مرشد کان ڪرامتون ٿو ڏسي ۽ پاڻ ۾ اثر تصرف جا مشاهدي ۾ ٿو آڻي. وليئن کي لازم نہ آهي تہ عام خلق الله تي ڪرامتون اظهار ڪن، بلڪ معامله ولايت جو، لڪ ڪرڻ سان آهي، "لاتقبيت تورڪي اَوْلِيَائِي تَحْتَ قِبَائِي لَا يَعْرِفُهُمْ غَيْرِي". جو فرمودو الهي ڳالهه تي شاهد عادل آهي. بزرگن فرمايو آهي "عُقُوبَةُ الْاَنْبِيَاءِ حَبْسُ الْوَحْيِ وَعُقُوبَةُ الْاَوْلِيَاءِ اِظْهَارُ الْكَرَامَاتِ وَعُقُوبَةُ الْمُؤْمِنِيْنَ التَّقْصِيْرُ فِي الطَّاعَاتِ" يعني وحي جو بند ٿيڻ نبين لاءِ عقوبة آهي ۽ ڪرامتن جو اظهار وليئن لاءِ عقوبت آهي ۽ عبادات ۾ سستي ڪرڻ مومنن لاءِ عقوبت آهي. اهه ملخصاً

ـــ معلوم ٿيو تہ ڪرامتون ولايت جو شرط نہ آهن ۽ نہ گهڻن ڪرامتن وارن کان ڀلو آهي جنهن کان ٿوريون ڪرامتون صادر ٿيون هجن ڇوتہ اصحابي سڳورا رضي الله تعالى عنهم اتفاق راءِ سان امت جي سڀني وليئن کان ڀلا آهن حالانڪ انهن کان امت جي اولياءن جيتري ڪرامت صادر نہ ٿي آهي جي، ڪرامتون ڀلائي تي دلالت ڪن ها تہ هو انهن کان گهڻيون ڪرامتون صادر ٿين ها

ـــ حضرت سيدنا موسى على نبينا وعليه الصلوٰة والسلام نبي هو ۽ اتفاق سان اصحابن سڳورن

ـه منهج الاولياء منهنجي ڪتاب جي هيٺان لکل آهن ڪو ٻئي انهن کي ... سولو ٿو سمجهائي

ڪان پيو آهي. ان ڪان پوءِ نو معجزا صادر ٿيا. وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ جي آيت شاهد عادل آهي. بهرحال صاحب شريعت واري ڪان انهن عادت جي ڪوڪم صادر ٿيڻ ڪرامت آهي جا هها ڪرامت خود معجزو ۽ نبي ڪريم صلي الله عليه وسلم جو آهي ۽ ڪرامت اولياءَ جي مڃڻ اعتقاد اهل سنت جماعت جو آهي، حضرت خواجه امام رباني مجدد الف ثاني قدس سره ڪان پڻ بي شمار ڪرامتون صادر ٿيون آهن جي مون هت جواهر مجدديه تان آندي يون آهن. انهن ڪا نسوءَ ٻين ڪتابن تان تمام ڪي ٿورٻيون خاص تبرڪ لاءِ لکان ٿو جي ڪرامتون حضرات القدس جلد ٻئي تان نقل ڪيون آهن تن جو حوالو ڪونہ لکيو اٿم.

ٻيون ڪرامت حضرت مجدد رضي الله تعالي عنه جي سندن ڪلام مبارڪ آهي

حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالي عنه جي ٻين ڪرامت سندن ڪلام مبارڪ جنهن ۾ حضور جن ذات ۽ صفات الٰهي جون معرفتون ۽ حقيقتون تان ٻون ۽ نبوت بالڪل شريعت سان برابر بيان فرمايو اٿن، جو گهڻن اولياءَ جي حقيقتن معرفتن بيان ڪيل ڪان ڪيترا درجا زياده آهن. هي به سنت نبوي صلي الله عليه وسلم جي آهي، جو آنحضرت صلي الله عليه وسلم جو سڀني معجزن ڪان وڏو معجزو قرآن مجيد آهي جنهن وقت ۾ جنهن به شئي جو گهڻو رواج ٿيندو آهي انهي قسم جو معجزو نبين عليهم الصلواة والسلام کي عطا ٿيو جنهن انهي رواج ڪيل شئي تي غالب اچي جنئن ته حضرت موسيٰ عليه الصلواة والسلام جي وقت ۾ جادو جو گهڻو رواج هو. الله تعالي حضرت موسيٰ عليه السلام کي لٺ مبارڪ عطا فرمائي جنهن سڀني جادوگرن کي بس ڪرائي ڇڏي. حضرت عيسيٰ عليه الصلواة والسلام جي وقت ۾ طبيبن جو وڏو زور هو، جنئن ته سمورا حڪيم مثلاً افلاطون، ارسطاطاليس، جالينوس ۽ ٻيا انهي زماني ۾ هوا. انهي ڪري حڪيم مطلق جل وعلا حضرت عيسيٰ عليه السلام کي مئلن کي جيري ڪرڻ جو معجزو عنايت فرمايو جنهن جي ڪري سڀ حڪيم عاجز ٿي پيا. حضرت رسالت پناه صلي الله عليه وسلم جي زماني مبارڪ ۾ فصاحت ۽ بلاغت جو وڏو چرچو هو جنئن ته عرب جا شاعر پنهنجا پنهنجا قصيدا ڪاغذن تي لکي ڪعبه معظمه جي ديوار پاڪ تي چنبڙائي ايندا هوا، انهي ڪري الله جل جلاله قرآن شريف جو فصاحت ۽ بلاغت جي ڪماليت جو نمونو آهي، جناب حضرت رسالت مآب

صلي الله عليه وسلم کي عنايت فرمايو جنهن شاعر ته سي نهجن قصيدن جا سورهاڪا اڃا تائين پڙهيا.

حضرت امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جي وقت ۾ حقيقتن ۽ معرفتن جو عام رواج هو جيئن ته زماني جي مشائخن جي مجلسن ۾ اهو ئي ذڪر رهندو هو ۽ انهي علم جا ڪتاب جوڙ بيٺا هوا سو الله تعالى پنهنجي فضل ۽ ڪرم سان حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه کي سنت نبوي جي مطابق ۽ موافق اُهي اُهي حقيقتون ۽ معرفتون منڪشف فرمايون جو هزار سال جي عرصي ۾ ڪنهن به ولي الله کان ظهور ۾ نه آيون هيون اهائي حقيقت شريعت جي آهي جنهن لاءِ نبي سڳورا مبعوث ٿيا ۽ ڪلام مجيد جي معرفت آهي جا الله تعالى حضور جن تي ظاهر فرمائي برخلاف هن جي ٻين وليّن جون حقيقتون ۽ معرفتون سراسر شريعت جي برخلاف آهن جيئن ته وحدت وجود جا قائل هوا جنهن جي تلقين جيڪو به صاحب قال جو ڪري ٿو گمراهي ۾ پوي ٿو.

حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جي ڪلام جو تفصيل

حضرت مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه جي تصنيفات در بارهٔ حقائق ۽ معارف ٽي جلد مڪتوبات شريف جا ۽ ست رسالا آهن. پهرين جلد ۾ نبين جي تعداد مطابق ٽي سو تيرهن (٣١٣) مڪتوب آهن. ٻئي جلد ۾ اسماءِ حسنيٰ جي شمار موافق نوانوي (٩٩) آهن ۽ ٽئي جلد ۾ قرآن شريف جي سورتن جي عدد برابر هڪ سو چوڏهن (١١٤) مڪتوب شريف آهن. ست رسالا هي آهن. هڪ (١) "مبدءِ معاد" ٻيو (٢) "معارف لدنيه" ٽيون (٣) "مڪاشفات عينيه" چوٿون (٤) "اثبات النبوة" پنجون (٥) "رد روافض" ڇهون (٦) "رساله تهليليه" "شرح ڪلمه طيبه" ستون (٧) "شرح رباعيات خواجه باقي بالله رضي الله تعالى عنه". روضة القيوميه سلسلة الذهب وارن ٻيا به رسالا مبارڪ لکيا آهن، "تعليقات عوارف" (٨)، "آداب المريدين" (٩). "زبدة المقامات" جو صاحب، هڪ "رساله جذبه و سلوڪ" (١٠) زياده لکي، رقم ٿو فرمائي ته هن کانسواءِ ٻيا به رسالا هئا.

حضرت قبله عالم غوث الاعظم مرشدنا مولانا خواجه حاجي آغا سجاده نشين حضرت دارالارشاد ٽنڊو سائينداد جن پنهنجي رسالي انساب الانجاب ۾ هينيان رسالا زياده لکي فرمايا آهن، "رساله (١١) تعين لاتعين"، (١٢) رساله وحدة الوجود، (١٣) رساله مقصود الصالحين.

راقم الحروف عرض ٿو ڪري ته مٿي رسالا تيرهن مٿيان معلوم ٿيا هن کانسواءِ ٻيا به

هونداته عجب ڪونهي. جڏهن ته دهليءَ جي شهر ۾ هڪ ڪتب فروش مونکي ڇپيل هڪ ڪتاب
مون وٽ موجود هو مگر هاڻي فروخت ٿي ويو آهي جنهن ۾ ڇاپيل حديثون صحيح خاص نماز
جي باري ۾ وڏي تحقيقات سان لکيل هيون اهو رسالو جناب حضرت مجدد الف ثاني امام رباني
رضي الله تعالى عنه جو تاليف ٿيل آهي. بهرحال حضرت مرشد ڪريم مشفق غريبم انساب الاغناب
۾ رسالن جانا الامبارڪ لکي آخر ۾ جانا چڱو تحرير فرمايو آهي جو بالڪل ڪافي، وافي ارشاد آهي
وهو هذا" هائو:- جنهن شخص لاءِ مڪتوبات شريف جهڙو ڪتاب ياد گار رهي ٿي تنهن جي لکي
ڪلهيءَ ته آهي من چه گويم وصف آن عالي جناب — نيست پيغمبر ولے دارد ڪتاب

ڪرامت:- هڪ بزرگ صاحب وجد ۽ حال کان روايت آهي ته جڏهن حضور اقدس جون
ڪرامتون ۽ مناقب پنهنجي ملڪ ۾ ٻڌم ۽ سندن شهرت هر ملڪ ۾ ٿي وئي، تڏهن سندن ديدار
فائض الانوار جي ارادي سان سرهند شريف ۾ آيس. جو ٿين پٺي رات جي گذري وئي هئي جو
شهر ۾ داخل ٿيس شهر ۾ هڪ مسجد هئي جنهن ۾ منهنجو رهڻ ٿيو ان مسجد جي پاڙي
وارا مونکي پنهنجي گهر وٺي ويا ۽ تمام گهڻي تعظيم ڏنائون مون انهن مان هڪ کان حضور
اقدس جو احوال پڇيو اهو بدبخت سندن حق ۾ گهٽ وڌ چوڻ لڳو مونکي تمام گهڻي منيان لڳي
۽ حضور اقدس جي باطن ڏانهن متوجه ٿيس اوچتو ڏسڻ ۾ آيم ته حضرت اقدس جن کي
اگهاڙي ترار هٿ ۾ آهي ان بدبخت بيهودي واقعين ٽڪي ترار سان ٽڪر ٽڪر ڪري ٻاهر
نڪري ويا مونکي انهي حالت ڏسڻ کان پوءِ گهڻي دهشت غالب ٿي آئون بيٺيان ڊوڙيس مگر ڪين
مون کون ڏٺو جو غائب ٿي ويا صبح جو سندن حضور ۾ اچي مشرف ٿيس مونکي اهو ئي خوف
۽ ڏڪڻي بدن ۾ موجود هئي. پاڻ مونکي ڀاڪر پائي مرڪي ڪئن ۾ فرمايائون "مَا مَضَى بِاللَّيْلِ لَمْ
يُذْكَرْ بِالنَّهَارِ". يعني رات واري حالت ڏٺيءَ جو بيان نه ڪجي تنهن کان پوءِ ان پاڙي ۾ ويس
ڏٺم ته اتي وڏو شور ۽ گوڙ آهي ته فلاڻي کي رات جو الائي ڪير ڪٽي ويو.

راقم الحروف:- صاحب مواهب السرمديه جي لکيو آهي ته اهو شخص دور دراز ملڪ جو
ويٺل هو جڏهن ته لکي ٿو "وَقَصَدَ زِيَارَتَهُ رَجُلٌ مِّنْ بِلَادٍ شَاسِعَةٍ فَأَتَى سَهْرِنْدَ لَيْلًا وَبَاتَ عِنْدَ
أَحَدِ الْمُنْكِرِيْنَ عَلَى الشَّيْخِ قُدِّسَ سِرُّهُ وَهُوَ لَا يَشْعُرُ فَسَأَلَهُ عَنْ سَبَبِ شُخُوصِهِ إِلَى سَهْرِنْدَ
فَقَالَ لَهُ الخ" (المواهب السرمديه في مناقب النقشبنديه مطبوعه مصر (ص ١٨٤))

ڪرامت:- هڪ بزرگ ڪماليت وارو روايت ٿو ڪري ته آئون بنگال کان اڪبرآباد ۾ آيو هوس

حضور اقدس قدس سره جن پڻ ان شهر ۾ تشريف فرما ٿيا هوا هڪ رات سندن حضور ۾ اچي ذڪر وٺڻ لاءِ عرض ڪيم پاڻ منهنجو عرض قبول ڪري ذڪر جي تلقين ڏنائون. سندن توجه عنايت ٿيڻ پر تائيو مان اهڙي حالت غالب ٿي جو ان رات ڇڙ ٻين وانگر ٿي اٿاهون ٻاهر نڪتس ۽ جهنگ ۾ وڃي پيس. گهڙي مُنَّ ت جَبلَنُ ۽ پٽن ۾ پي گهميس. ڪاٺ، پٿر ۽ ننڍ ڪرٽ مان ڪنهن به قسم جي خبر ڪانه هيم. جيڪي انهي وچ ۾ ڏٺم ۽ جن مرتبن کي پهتس تن جي ڳالهه ڪري نٿو سگهان

تصرف:- هڪ سادات سڳوري کان روايت آهي جو ظاهر ۾ سوداگر ۽ باطن ۾ خدا جل وعلا سان حاضر هو، ته آءٌ وقت جي گهڻن مشائخن جي خدمت ۾ ويو هوس. هر هڪ کان ذڪر ۽ مراقبي جي ترتيب ورتي هوم. آخر هڪ دفعو سرهند شريف کان گذر ٿيڻ جو اتفاق ٿيم سو مون ڀي جي محل سندن آستان عرش نشان تي پهتس ۽ سندن حضور ۾ حاضر ٿي پنهنجي طلب جو شوق ظاهر ڪيم. جواب ۾ فرمايائون ته اوهان کي ذڪر جي تعليم ڏبي. جنهن تي نهايت عاجزي سان عرض ڪيم ته ظاهري طرح گهڻن مشائخن کان ذڪر ورتو اٿم پر فائدو ڪونه ٿو ٿئي. پاڻ ان وقت مراقبي ۾ سر مبارڪ گريبان ۾ ڪري پنهنجي خاص توجه کان مون کي نوازيائون مون تي ان هڪ گهڙي جي نظر پُر اثر جي برڪت سان استغراق ايترو غلبو ڪيو جو ٻئي ڏينهن جي وقت تائين پنهنجي وجود جي پوري خبر ڪانه رهيم. صبح جو هوش آيم پوءِ سندن حضور ۾ عرض ڪيم ته سوداگريءَ کي ڇڏي خلوت قبول ڪيان؟ باطني فرمايائون ته" سوداگريءَ ۾ لقمو حلال جو حاصل ٿيندو ان کي نه ڇڏ جيڪي توکي مليو آهي ان تي محڪم ٿيءُ. پوءِ هي آيت سڳوري پڙهي مون کي ڏنائون. رِجَالٌ لَّا تُلْهِيْهِمْ تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ (الآية)

ڪرامت:- هڪ صحيح النسب سيد، جو حضور اقدس سره جو گهڻو رهي سندن تصرف کان اهڙي مرتبي کي پهتو هو. جو زمين ۽ آسمان جا طبقا ان تي ظاهر ٿي ويا، عجيب احوال ان کي ڏسڻ ۾ ٿي آيا، ان کان روايت آهي ته هڪ ڏينهن منهنجي دل ۾ خطرو ٿيو ته حضور اقدس جن کان ڪڏهن ڪرامت ظاهر نٿا فرمائن. خطري پوڻ شرط، جامه باني مون تي ڍُڪي بند ٿي وئي. يقين ڄاتم ته هي قبض، خطري جو نتيجو آهي پوءِ پنڪو گهڙي ۾ وڃي حضور اقدس جي قدمن مبارڪن تي وڃي پيس ۽ عجز ۽ زاري ۾ مشغول ٿيس پر پنهنجي خطري کي ظاهر نه ڪيم. حضرت جن لڄي کان پوءِ سر مبارڪ کڻي فرمايو ته ڪرامت جا طالب ٿيا آهيو، اهو خطرو توکي فلاڻي جي صحبت کان ٿيو آهي پوءِ ناڻوان جو ذڪر ڪيائون جنهنجي صحبت کان مون کي خطرو پيو هو.

ڪرامت ۹:- هڪ ڀيري حضور اقدس کي بيماري ٿي. ڏهه، پندرهن داڻا ڌاک جا کائڻ
لاءِ گهرايائون، جي خادم خدمت ۾ اچي حاضر ڪيا. حضور اقدس جن مراقبو ڪري هن
ڳالهه ڏانهن متوجه ٿيا ته ڌاک جو کائڻ نفع ڪندو يا نه. گهڙي کان پوءِ مٿو مبارڪ مراقبي کان
مٿي ڪري فرمايائون ته عجيب احوال ڏسڻ ۾ آيو، جو هي داڻا ڌاک جا مناجات ۾ مشغول ٿي دعا
پنيائون ته اي خدا اجلّ وعلا جڏهن مونکي تنهنجي دوست، کائڻ لاءِ گهرايو آهي ته تنهنجي
مون ۾ صحت ۽ نفعي جو اثر عطا فرماءِ جئين ته جيڪو به مريض اسان مان کائي تنهن کي شفا
ٿئي. حق سبحانه وتعالى انهن جي مناجات قبول ڪئي فرمايائون ته هيءَ ڳالهه مونکي اهڙي پڪي ڏسڻ
۾ آئي جنهن ۾ ڪنهن قسم جو شبهو ڪونهي پوءِ ٻئي داڻا کاڌائون کائڻ شرط پاڻ چڱا ڀلا ٿيا
تنهن کان پوءِ، جو به بيمار، باقي رهيل ڌاک مان کائيندو هو کائڻ شرط تندرست ٿي پوندو
هو. پوءِ پاڻ فرمايائون ته جي داڻا گهڻا هجن ها ته هوند گهڻن کي فائدو ٿئي ها.

ڪرامت ۱۰:- هڪ سادات سگهڙ، جو سنڌ ن قديمي مريدن مان هو نقل ٿو ڪري ته حضور
اقدس جو ڀاءُ "سرونج" جي شهر ۾ رهندو هوس ان ڏانهن مونکي خط ڏيئي ڏنائون ۽ فرمايائون
ته منهنجي ڀاءُ کي ڏيئي اچ. حڪم عالي موجب وڃڻ لاءِ تيار ٿيس. مونکي الائڻ وقت الحمد
پڙهي فرمايائون ته واٽ ۾ "لِاِيْلَافِ قُرَيْشٍ" جي سورة گهڻي پڙهجو آفتن کان سلامت
رهندين ۽ جڏهن به توکي ڪا مشڪل پوي ته مونکي ياد ڪجانءِ پوءِ پيرن ٿي هلڻ رکي راهي ٿيس
اتفاق سان هڪ وڏي جماعت مون سان واٽ ۾ رفيق ٿي. جڏهن "سرونج" پهچڻ ۾ ٻه ٽي
منزلون رهيون ان جاءِ تي نهايت ڏاڍو جهر وجهنگ هو، جنهن جو ڳاهه آدمي جي پنڌ ٿين
جيترو ٻيڻل هو. آءُ قضاءِ حاجت جي خيال سان جهنگ ۾ ويس رفيق پهران بيٺي رهيا.
فراغت کان پوءِ وضو ساري شڪراني جون ٻه رڪعتون نفل پڙهيم انهي وچ ۾ جهنگل جو ڪو
چڙهٽ ٻگو نگاه ڪيم ته شينهن گجندو ٿو اچي. آخر منهنجي سامهون اچي بيٺو، مون حضور اقدس
امام رباني قدس سره کي سڏ ڪري چيو ته اوهان مونکي فرمايو هو ته جنهن وقت ڪا به مشڪل
توکي پوي ته مونکي ياد ڪجانءِ هاڻي مدد جو وقت آهي. شينهن کان بچايو. اجازت پوري نه ڪئي ته حضور
اقدس جن اچي حاضر ٿيا شينهن کي هٿ مبارڪ سان اشارو ڪيائون ته پري ٿي. شينهن منهن
ڦيرائي هليو ويو. جڏهن نگاه ڪيم حضور اقدس جن منهنجي نظر کان غائب ٿي ويا رفيقن
اهو سمورو احوال پري کان ڏٺو مونکي چيائون ته هي ڪهڙو ويڙهه هو، جو هن وقت

تنهنجي مدد لاءِ آيو. مون حضور اقدس جو نالو مبارڪ ورتو ۽ ساري جماعت ڏانهن نهايت اعتقاد في
ڪرامت:- هڪ سادات سڳوري نقل ٿو ڪري ته مون حضور اقدس کان ٻڌو هو ته جتري
قدر بدڪافرن جي بتن جي اهانت مسلمانن کان ٿي سگهي ڪرڻ ۾ سستي نه ڪن جو انهن
کي ثواب غازين جو ملندو ۽ جيڪي جهاد ڪندا آهن. هڪ ڀيري آءُ ٻن ٽن ڄڻن سان دڪن
جي جهنگل ۾ پئي ويس ته هڪ بت خانو نظر آيو جتي ڪو ماڻهو ڏسڻ ۾ ڪونه ٿي آيو دل ۾ خيال ڪيم
ته حضور اقدس جي نصيحت تي عمل ڪريون يعني انهي مڙهي ۾ جي جيڪي به بت منجهس رکيل
آهن سڀ ڀڃي ڇڏيون اهو ارادو پڪو ڪيوسين نيٺ ڪن بتن کي ڀڳوسين اوچتو هزارن ماڻهو، جي
مڙهي جي ويجهو رهندا ۽ بت پرست هوا هئا منتن ۾ لڳا، پٿرن، تيرن ۽ بندوقن سان پري
کان ڏسڻ ۾ آيا مونکي خواه منهنجي رفيقن کي ڏاڍو خوف ٿيو جنهن جي ڪاوڙ ڏسڻ ۾ ڪانه ٿي آئي
جنهن ڪري مرڻ کانسواءِ ٻيو ڪنهن به علاج نظر ۾ ڪونه ٿي آيو، انهي وچ ۾ حضور اقدس امام رباني
مجدد الف ثاني قدس سره کي دل ۾ ياد ڪري ۽ نهايت عجز ۽ زاري سان ڪين پنهنجي اڳيان
حاضر سمجهي پڪاري عرض ڪيم ته اي بزرگ دين جا وهان جي نصيحت تي پورو ڪري
هيءُ ڪم ڪيو سون اسان کي هنن ڪافرن جي شر کان بچايو انهي ڀاڄ آئڻ جي حالت ۾ حضور اقدس
جو منهنجي ڪَنَ تي هي آواز پهتو ته دل جاءِ ڪر جو سگهو ئي تنهنجي نگهباني لاءِ لشڪر اهل اسلام جو ٿا
موڪليون، مون اها خبر پنهنجن رفيقن سان ڪئي ايتري ۾ ڪافر بدهڪ تير ڇڏڻ جو قدر رکي
ويجهو پهتا اوچتو ڏٺا هئين ڪا ٽيهه سوار غيب کان ظاهر ٿيا. تلوارن ۽ گهوڙن سان جي لڪ هڻي
پهتاءِ ڪافرن جي جماعت تي سخت ڪاوڙ ۾ اسان کي ڪافرن جي شر کان بچائي پاڻ همراه ڪيائون
جنهن ڪافر نظر کان غائب ٿيا ته ڏهن اسان کان موڪلائي ڏيا.

ڪرامت:- غفران پناه حاجي عبدالحق دهلوي، جو هندستان جي وڏن عالمن ۽ صاحب تصانيف
مان هو، نقل ٿو ڪري ته هڪ ڏينهن وقت جي عالم جي ڪچهري ۾ ويٺو هوس انهي وچ ۾ حضور
اقدس جو ذڪر نڪتو اهو عالم سندن نسبت ۾ گهٽ وڌ چوڻ لڳو مون چيو ته مون سان گهڻي
صحبت ڪئي آهي ۽ ٻين گهڻن مشائخن کي به ڏٺو اٿم، جا تابعداري سنت نبوي صلى الله عليه وسلم جي حضور
اقدس کي عطا ٿيل آهي اهڙي استقامت نه ڪنهن بزرگ ۾ ڏٺم نه ٻڌم. اهو عالم گهڻو بحث ڪرڻ لڳو آخر
مون چيو ته اچو ته وضو ڪري قرآن مجيد کوليو جا آيت پهرين سٽ نڪرندي اها آيت ڇپيو ته حضور اقدس
جي باطني احوال جي گواهي ڏيندڙ هوندي نيٺ وضو ڪري ٻه رڪعتون پڙهيو سون پوءِ ان عالم قرآن شريف

نهايت عاجزي سان ڪنيون ڪونيائين تہ هيءَ آيت سڳوري سورة نور جي نڪتي. رِجَالٌ لَّا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ الاية. اهو عالم سورة نور جو نور ڏسي حيرت جي عالم ۾ پئجي ويو ۽ انهيءَ نور جي وسيلي سان هدايت واري تي پهچي اچي گفتگو کان پشيمان ٿي توبه ڪرڻ لڳو ۽ مون شڪر خدا انعم نواله جو بجاءِ آندو.

ڪرامت:- حضور اقدس جي مريدن مان هڪ امير ٻڌو تہ حضور اقدس جن بادشاه جي وزير جي گهر تشريف فرمايا آهن، دل تنگ ٿي چوڻ لڳو تہ حضور اقدس کي لائق نہ هو جو دنيادار جي جاءِ تي وڃن، هڪ درويش حضور اقدس جي مخلصن مان ويٺو هو چيائينس تہ حضور اقدس جن ڪنهن مسلمان جي ڪم پوري ڪرڻ يا دين جي رواج ڏيڻ لاءِ ويا هوندا ۽ ولين سڳورن تي اعتراض ڪرڻ جو نتيجو چڱو نہ نڪرندو. امير ان رات خواب ڏٺو جنهنجو احوال ڪيائين تہ هڪ ڏاڍي جماعت رجال الغيب جي ڏٺم جي مونکي ڌڪن وانگر گهلڻ لڳا ۽ منهنجي زبان وڍڻ لاءِ ڪاتي ڪڍي چيائون تہ تو حضور اقدس امام رباني مجدد الف ثاني رضي الله تعالى عنه تي جو اعتراض ڪيو هو جڏهن توبه ۽ گهڻو استغفار ڪيم تڏهن مونکي ڇڏي ڏنائون وري اعتراض ڪرڻ کان توبه ڪيم.

ڪرامت:- حضور اقدس جن جي ارشاد جي ابتدائي شهرت ڪانہ هئي، اول وقت هو تہ ڏينهن ۾ سنڌ ۾ ٻاڙي ۾ نير جي چوري ٿي ۽ ان وقت جي حاڪم ڪي ماڻهو موڪليا تہ ٻاڙي وارن سڀني کي وٺي اچو انهن بي حيائن اچي حضور اقدس کي چيو تہ توهان کي حاڪم گهرايو آهي حضور اقدس جن ان وقت حويلي مبارڪ کان ٻاهر نڪتا هوا ۽ سنڌ ۾ مريدن مان ان وقت حاضر ڪو نہ هو. پاڻ انهن ماڻهن سان پياده اڳتي حاڪم ڏانهن تشريف فرمايا. حاڪم جڏهن حضور اقدس کي ڏٺو تڏهن بي اختيار سندس ساري بدن ۾ ڏڪڻي پوڻ لڳي جنهنڪري حضور اقدس کي موڪل ڏنائين پر حضور اقدس جي غيرت جو تير ڪمان کان ٻاهر نڪري چڪو هو ان ڏينهن يا ٻئي ڏينهن حاڪم سان هڪ جماعت جي جنگ شروع ٿي غيب مان حاڪم جي ڌاڙ ۽ کي ٻاهر ڪڍيائين جنهن ڪري پهچي پاڻ پٽن ۽ گهر وارن سميت سڙي مري ويو جنهن جي جسم جو نالو ۽ نشان ڪو نہ رهيو.

بی ادب تنها نه خود را داشت بد — بلکه آتش در همه آفاق زد

وَلِلّٰهِ دَرُّ مَنْ قَالَ: پروانه چرا سوخت چو با شمع در افتاد — با سوختگان هر که در افتاد برافتاد

راقم الحروف:- زبدة المقامات مان معلوم ٿيو تہ قطار ذڪر مان ، نير جو چور راڄي ويو هو مولانا طاهر ان وقت حاضر هوا ان حاڪم بي ادب کي گهڻو سخت ڳالهايو هو.

ڪرامت:- حضور اقدس سرهٗ، جڏهن ڏينهن ۾ اجمير شريف رهندا هوا، تن ڏينهن ۾ رمضان شريف جو چنڊ ميهن ۽ سنڌي ڏٺو. ميهن جو تمام گهڻو غلبو هو رات ڏينهن ميهن بند نه ٿيندو هو حضرت جن انهيءَ مسجد ۾ تراويحون پڙهڻ شروع ڪيون ڪين ۽ سندن مريدن کي گرميءَ تڪليف ڏني. هڪ رات تراويحن کان فارغ ٿي جڏهن مسجد کان ٻاهر نڪتا ته ڏهن آسمان جي طرف نظر ڪري فرمايائون ته "جي قرآن شريف جي ٽن ختمن ڪيڻ تائين، جا اسانجي اڳوڻي عادت آهي، برسات رات جو فرحت ڏئي جيئن تراويحون مسجد جي اڱڻ ۾ پڙهون ته نعمت آهي" ان رات کان وٺي برسات رات جو وسڻ بند ٿي. ستاويهين رات ٽئي ختمان قرآن شريف جا پورا ڪيائون ختمي پوري ڪرڻ کان پوءِ ان رات ايترو ميهن پڪارڳي اُڳو گويا سارا نهري جو وات ڀٽو هو ائون ۽ هڪ پيري پيا پاڻي هاري جڏهن پيا ائون. مطلب ته بارش گذريل راتين جي ڪثر ڏئي ڇڏي.

صاحب حدائق الورديه جي هيٺين عبارت جو مطلب به انهيءَ ڪرامت ڏانهن آهي

وَنَظَرَ مَرَّةً إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ تَمْطُرُ فَقَالَ بِهَا أَقْلِعِي إِلَى وَقْتِ كَذَا فَحَبَسَ الْمَطَرُ إِلَى ذَالِكَ الْوَقْتِ

جي اهڙو ويو وقت هوندو ته به عجب نه آهي.

ڪرامت:- انهيءَ ساڳي مسجد شريف جي پٽ نهايت ڪچي ڪچي هئي ٽٽي ٿي ڪڻ کي ويجهي ٿي ٿڪي ماڻهن کي خيال هو ته ڇاڻ ٿي ڪري تهڪري کو بران جي ويجهو نه ٿي آيو. حضور جن فرمايو ته ذڪر نه ڪريو جيستائين اسان هت هونداسون پٽ نه ڪرندي تهن کان پوءِ حضور جن جا طالب ٻنان اُلڪي ۽ انتظار جي ان پٽ جي هيٺان نماز پڙهندا هوا، مراقبي، ذڪر ۽ شغل ۾ رهندا هوا جڏهن حضور جن جي اتا هوند، والنگي ٿي بنياد بيت ڪري ڇڏي. (روضة القيوميه)

ڪرامت:- هڪ بزرگ نقل ٿو ڪري ته مونکي مرض سبات اهڙو هلاڪ ڪيو جو هلڻ جي طاقت نه رهي. انهيءَ حالت ۾ روح پرفتوح حضرت اقدس امام رباني مجدد الف ثاني قدس سرهٗ ڏانهن متوجه ٿيس. توجه ڪندي بي هوشي جي حالت ۾ مونکي ڏسڻ ۾ آيو ته حضور اقدس جن حاضر ٿي منهنجو هٿ وٺي فرمايائون ته اُٿي. ان نفس نفيس عيسىٰ دم جي برڪت سان هوش ۾ اچي تپ ڏري اُٿيس هن ظاهر جي اکين سان سندن ديدار کان مشرف ٿيس. جمال جهان آرا جي ڏسڻ شرط منهنجي بدن ۾ گهڻي توفيق ڏٺم ۽ تڪڙو اُٿي ڏانهن هلڻ لڳس پاڻ فرمايائون ته تو ڇا آندو آهي ۽ عرض ڪيم مون اخلاص آندو آهي، فرمايائون ته پوءِ تو سڀ جيئن آندي پوءِ پاڻ نظر کان غائب ٿي ويا تهن کان پوءِ منهنجي بدن ۾ نگاه ڪيم ته بيماري جو ڪوبه اثر ڪونه هو